

Τι παραλάβαμε
Τι παραδώσαμε

Επιμέλεια
Σταύρος Παναγιωτίδης

**Το έργο της
διακυβέρνησης
του ΣΥΡΙΖΑ
2015 - 2019**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τη θέση του προϊσταμένου του Γραφείου Κοινωνικών Πολιτικών της Γενικής Γραμματείας Πρωθυπουργού την περίοδο 2015-2019, είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω το έργο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, με πρωθυπουργό τον Αλέξη Τσίπρα, σε όλες τις πτυχές του. Το εγχείρημα αυτό αποτελούσε μια ιστορική πρωτοτυπία και ως τέτοιο πρέπει να αποτιμηθεί. Ένα κόμμα της Αριστεράς, ένα κόμμα με ιστορικές αναφορές και βιωματική προέλευση από την κομμουνιστική μαρξιστική μήτρα, ανέλαβε για πρώτη φορά στην ιστορία της Ευρώπης την διακυβέρνηση μιας χώρας, με την εξαίρεση των κρατών του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού. Σε ένα εχθρικό περιβάλλον, εσωτερικά και εξωτερικά, σε συνθήκες δημοσιονομικής ασφυξίας και έχοντας να αντιμετωπίσει όλες τις κακοδαιμονίες και στρεβλώσεις που έχουν παραχθεί και θεμελιωθεί επί δεκαετίες στη χώρα.

Εκ των υστέρων, μπορούμε να πούμε πως το πιο μεγάλο στοίχημα της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ δεν εξηγήθηκε ποτέ επαρκώς στον ελληνικό λαό. Αυτό, κατά τη γνώμη μου, δεν ήταν τελικά η έξοδος από την εποχή των Μνημονίων και το σβήσιμο των συνεπειών τους. Ήταν οι δομικές αλλαγές που επιχείρησε ο ΣΥΡΙΖΑ και οι συγκρούσεις που ανέλαβε να κάνει με μεγάλα και μικρά, παγιωμένα και ενίοτε αφανή συμφέροντα, ώστε να κάνει την Ελλάδα αυτό που θα λέγαμε μία «κανονική χώρα». Και αυτό συνεπαγόταν αλλαγές που δεν μπορούσαν να ολοκληρωθούν σε μία τετραετία, πόσο μάλλον υπό τις συνθήκες που δημιουργούσε η διαπραγμάτευση με τους δανειστές. Διακριτό ζήτημα είναι η στάση των ΜΜΕ που σχεδόν στο σύνολο τους και σε όλες τις μορφές στρέφονταν ανοιχτά κατά της κυβέρνησης, ειδικά εξαιτίας της προσπάθειάς της να βάλει μια τάξη στο τηλεοπτικό τοπίο, κίνηση που χτύπησε πολύ ευαίσθητα νεύρα του συστήματος εξουσίας. Ασφαλώς, αυτή η σύγκρουση δεν γέννησε την εχθρότητα των συγκροτημάτων τύπου απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ. Η εχθρότητα προϋπήρχε, ειδικά από τα συγκροτήματα

που επιβίωσαν λόγω σκανδαλωδών τραπεζικών δανεισμών. Όμως, την μεγέθυνε και προκάλεσε ακόμη μεγαλύτερα προβλήματα στην προσπάθεια ενημέρωσης του κόσμου για το έργο της κυβέρνησης.

Μια προσπάθεια κάλυψης αυτού του ελλείματος ενημέρωσης είναι η δουλειά που κρατάτε στα χέρια σας. Ξεκίνησε στα χρόνια της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, όταν με την πολύτιμη αρωγή όλων των υπουργών και των γραφείων τους, οι συνεργάτες μου κι εγώ συγκεντρώσαμε σε συγκριτική παράθεση τα βασικά σημεία του κυβερνητικού έργου. Τι παραλάβαμε και τι παραδώσαμε. Σήμερα, έφτασε η ώρα πια αυτή η δουλειά να βρει τον δρόμο της προς εσάς. Θα ήταν, ίσως, προτιμότερο να είχε γίνει αυτό νωρίτερα. Σίγουρα, πάντως, είναι και τώρα μια πολύ καλή στιγμή. Όχι μόνο γιατί δεν είναι ποτέ αργά να πληροφορηθούν όλοι και όλες για όσα καταγράφονται εδώ, που ασφαλώς δεν εξαντλούν το σύνολο του κυβερνητικού έργου. Αλλά κι επειδή τώρα μπορούν όλοι να συγκρίνουν το έργο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ με τα θλιβερά πεπραγμένα της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Χωρίς να υποστηρίζουμε πως τα κάναμε όλα σωστά, χωρίς να εξιδανικεύουμε καταστάσεις, σίγουρα, και πάλι, η σύγκριση οδηγεί σε ξεκάθαρα συμπεράσματα.

Στο κείμενο που ακολουθεί, χωρίζουμε ατύπως το κυβερνητικό έργο σε τρία μέρη. Παρουσιάζουμε πρώτα το έργο στην οικονομία και στα περισσότερα σχετιζόμενα με αυτήν πεδία. Στη συνέχεια προχωράμε στα θέματα που αφορούν την λειτουργία του κράτους και των θεσμών. Κλείνουμε με τα θέματα της, με την ευρεία έννοια, κοινωνικής πολιτικής. Ο διαχωρισμός δεν γίνεται ακριβώς σε αντιστοιχία την ύλη του κάθε υπουργείου, αλλά περισσότερο θεματικά, κατά τρόπο που να βοηθάει τον αναγνώστη και την αναγνώστρια να διαμορφώσουν μια συνεκτική εικόνα του κυβερνητικού έργου. Ασφαλώς, η σειρά παρουσίασης των επιμέρους παρεμβάσεων δεν είναι ακριβώς αξιολογική.

Ευχαριστώ πάρα πολύ τους και τις υπουργούς, τους συνεργάτες και τις συνεργάτιδες τους για την πολύτιμη συμβολή τους στο κείμενο που κρατάτε. Εννοείται πως, όπως συμβαίνει πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις, το τελικό αποτέλεσμα, ως προς τις όποιες αδυναμίες του, βαρύνει τον έχοντα την τελική επιμέλεια. Ευχαριστώ πολύ για την έκδοση τον Άγγελο Τσέκερη, διευθυντή της αγαπημένης μας ιστορικής ΑΥΓΗΣ, της πολύτιμης συντρόφισσας τόσων γενιών αριστερών ανθρώπων της χώρας μας, του λαού μας. Με πολύ χαρά παραχωρώ στην ΑΥΓΗ το κείμενο αυτό, του οποίου, άλλωστε, τα

δικαιώματα δεν ανήκουν σε εμένα. Ανήκουν σε όσους και όσες υλοποίησαν το έργο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ και σε τελευταία ανάλυση στον ελληνικό λαό, του οποίου τα δίκαια προσπάθησε αυτή να προστατεύσει και να διευρύνει. Με τις επιτυχίες και τις αποτυχίες της. Όλα μας κάνουν σοφότερους για την επόμενη φορά.

Σταύρος Παναγιωτίδης, δρ. ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πρώην προϊστάμενος Γραφείου Κοινωνικών Πολιτικών
Γενικής Γραμματείας Πρωθυπουργού

24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2020

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ-ΧΡΕΟΣ-ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ	10
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	12
ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ-ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ	17
ΑΓΡΟΤΙΚΑ	21
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	23
ΥΠΟΔΟΜΕΣ	27
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	32
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	36
ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ	41
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	43
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	46
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	50
ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΜΜΕ	53
ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ	57
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	60
ΠΡΟΝΟΙΑ	66
ΕΡΓΑΣΙΑ	72
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ	77
ΥΓΕΙΑ	80

ΠΑΙΔΕΙΑ	86
ΕΡΕΥΝΑ	92
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	96
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	101
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ-ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ	105
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ-ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	108

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 η Ελλάδα ήταν μια χώρα σε καθεστώς επιτροπείας και εκτός αγορών από το 2010, δεμένη με αποτυχημένα μνημόνια λιτότητας που έσπρωχναν όλο και πιο βαθιά την οικονομία στην καταστροφή και την κοινωνία στην απόγνωση. Μια χώρα-πειραματόζωο, που είχε εκχωρήσει κυριαρχικά δικαιώματά της και βρισκόταν υπό την μόνιμη απειλή του Grexit. Δεσμευμένη σε συμφωνίες για πρωτογενή πλεονάσματα 3% για το 2015, 4,5% για το 2016, 4,5% για το 2017, 4,2% για το 2018. Μια χώρα που, επιπλέον, είχε αποδεχθεί ότι θα έχει πλεονάσματα της τάξης του 3,5% - 4% μεσοπρόθεσμα, και χωρίς σαφές σχέδιο για τον προσδιορισμό τους μετέπειτα, αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο για μακροχρόνια λιτότητα, αφού και πριν η δέσμευση το 2012 ήταν για πλεονάσματα 4,5% ως το 2031. Συνεπώς η χώρα θα ήταν αναγκασμένη να παίρνει διαρκώς όλο και πιο βαριά νέα μέτρα. Μια χώρα παντελώς αναξιόπιστη, με το κακό όνομα των "Greek Statistics" να την κυνηγάει παντού.

Το 2019 η χώρα μας είχε τελειώσει με τα μνημόνια, είχε διασφαλίσει πλήρως την παρουσία της στην ΕΕ και είχε εξασφαλίσει ένα μαξιλάρι ρευστότητας 37 δις για να μπορεί να βγαίνει με ασφάλεια στις αγορές, όποτε κρίνει πως είναι ευνοϊκή η στιγμή, αλλά και για να μπορεί να ανταπεξέλθει σε απρόβλεπτα γεγονότα χωρίς να κινδυνεύει από χρεωκοπία, στρατηγική που δικαιώθηκε πλήρως από την έλευση της πανδημίας που κανένας δεν μπορούσε να έχει προβλέψει. Είχε πλέον πρόσβαση στις αγορές με μειωμένα επιτόκια δανεισμού που βρίσκονταν σε ιστορικό χαμηλό (2,87%) και τα οποία συνέχιζαν να μειώνονται σταθερά. Και αυτά έγιναν παίρνοντας ταυτόχρονα πολλά μέτρα κοινωνικής προστασίας, αλλά και καταργώντας στην πράξη, σε πολλές περιπτώσεις, την λογική των μνημονίων, όπως έγινε με την ενίσχυση των εργασιακών δικαιωμάτων, την αύξηση του κατώτατου μισθού, την επαναφορά

των συλλογικών συμβάσεων, την πορεία οικοδόμησης ενός σύγχρονου κοινωνικού κράτους. Οι δεσμεύσεις της χώρας για τα πρωτογενή πλεονάσματα μειώθηκαν σημαντικά (-0,25% για το 2015, 0,5% για το 2016, 1,75% για το 2017, 3,5% για το 2018) μειώνοντας και κατά 20 δις ευρώ τα μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν σε βάρος των πολιτών, ενώ μετά το 2022 θα πέφτουν κατά μέσο όρο στο 2,2%. Η διεθνής αξιοπιστία μας είχε αποκατασταθεί πλήρως και τα οικονομικά στοιχεία μας γίνονταν πλέον παντού δεκτά.

Το 2015 η Ελλάδα είχε το υψηλότερο δημόσιο χρέος στην Ευρωζώνη, μη βιώσιμο, χωρίς καμία ρύθμισή του και με ταμειακά διαθέσιμα για λιγότερο από έναν μήνα, μια στημένη οικονομική βόμβα.

Το 2019 το δημόσιο χρέος μας ήταν πια βιώσιμο, γιατί είχαμε πετύχει μια σειρά από συμφωνίες με τις οποίες είχαμε κερδίσει μια μεγαλύτερη περίοδο αποπληρωμής του και έτσι πληρώναμε μικρότερες δόσεις ώστε να μην πιέζεται η οικονομία και να μπορούμε να έχουμε ταυτόχρονα τόσο οικονομική ανάπτυξη, όσο και μέτρα κοινωνικής ασφάλειας. Παράλληλα υπάρχει πλέον ένα σαφές πλαίσιο, που δεν εξαρτάται από αμιγώς πολιτικές διαπραγματεύσεις, για τη λήψη επιπλέον μέτρων ελάφρυνσης του χρέους σε περίπτωση απρόβλεπτων εξελίξεων.

Το 2015 η Ελλάδα είχε χάσει το 25% του ΑΕΠ, του εθνικού της πλούτου μέσα σε πέντε χρόνια, γεγονός πρωτοφανές στην ιστορία για χώρα σε καιρό ειρήνης και ενώ σε καμία άλλη χώρα της ευρωζώνης δεν υπήρξε ύφεση πάνω από 12%.

Το 2019 πιάναμε συνεχόμενα πλεονάσματα, είχαμε το 2018 τρία συνεχόμενα έτη ανάπτυξης, τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ της τελευταίας δεκαετίας (1,9%), και με το 1,3% του α' τριμήνου 2019 είχαμε εννιά συνεχόμενα τρίμηνα θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, κάτι που είχε να συμβεί από το 2008. Επίσης, στο τέλος κάθε χρόνου και για μία τριετία είχαμε υπερπλεόνασμα, που προέκυπτε κυρίως χάρη στην μείωση της φοροδιαφυγής, την μεγάλη αύξηση των εσόδων του ΕΦΚΑ λόγω του κυνηγιού της μαύρης εργασίας, την μείωση της ανεργίας και την αύξηση των επενδύσεων, με συνέπεια να επιστρέφουμε στον κόσμο μεγάλο κοινωνικό μέρισμα.

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 η Ελλάδα είχε τον χαμηλότερο δείκτη επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ σε όλη την ευρωζώνη (μόλις στο 11% -μειωμένος κατά 67% μέσα σε 4 μόλις χρόνια- και ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος επενδύσεων στην ευρωζώνη ήταν στο 19,87%), το μεγαλύτερο έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου ως προς το ΑΕΠ στην ευρωζώνη (-7% κατά μέσο όρο το ίδιο διάστημα) και την χαμηλότερη ανταγωνιστικότητα στην ευρωζώνη.

Το 2019 οι ξένες άμεσες επενδύσεις (ΞΑΕ) είχαν σημειώσει ρεκόρ δεκαετίας με εισροές 3,2 δις το 2017 και 3,6 δις το 2018 (ή 2% του ΑΕΠ). Συγχρόνως, το απόθεμα των ΞΑΕ σαν ποσοστό του ΑΕΠ είχε αυξηθεί από 12% το 2008 και 11,8% το 2014, σε 18,1% το 2018. Ο βασικός δείκτης καινοτομίας στην οικονομία είχε αυξηθεί 11,3% το διάστημα 2014-2017 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία). Ο γενικός δείκτης ψηφιακής οικονομίας είχε αυξηθεί 24% το διάστημα 2014-2018. Το ποσοστό των μεταποιητικών επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και παροχής υπηρεσιών έντασης γνώσης από 20% το 2008 είχε αυξηθεί σε 26% το 2017. Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας εμφανιζόταν το 2018 βελτιωμένη έναντι του 2014 κατά 2,8% (από τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος) και το 2019 κατά 4,5%. Όλοι οι δείκτες κερδοφορίας των επιχειρήσεων εμφάνιζαν καθαρή άνοδο. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ανέρχονταν σε 59,5 δις το 2017 και υπερέβαιναν τα 63 δις το 2018, ιστορικό ρεκόρ για την ελληνική οικονομία, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ είχαν αυξηθεί από 19% το 2009 σε 34% το 2018. Η βιομηχανική παραγωγή το 2017 είχε σημειώσει αύξηση 4,6%, την μεγαλύτερη από το 2000 μέχρι τότε. Για πρώτη φορά από την αρχή της κρίσης (2008) ο όγκος της ιδιωτικής οικονομικής δραστηριότητας είχε αυξηθεί κατά 21% το 2018. Επίσης, για πρώτη φορά ο όγκος του λιανικού εμπορίου είχε αυξηθεί κατά 1,5% το 2018. Το ισο-

ζύγιο συστάσεων - διαγραφών επιχειρήσεων ήταν θετικό, το τέλος του 2018 μας είχε βρει με 12.407 παραπάνω νέες επιχειρήσεις από όσες υπήρχαν στην αρχή του. Η κατανάλωση των νοικοκυριών και το λιανικό εμπόριο βρίσκονταν, επίσης, σε ανοδική τροχιά. Τη διετία 2017-2018 είχε σημειωθεί για πρώτη φορά μέσα στην τελευταία δεκαετία αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των λιανικών πωλήσεων. Τέλος, οι θεμελιώδεις δείκτες ψυχολογίας της αγοράς ανέβαιναν σταθερά. Ο δείκτης οικονομικής εμπιστοσύνης, ο δείκτης οικονομικού κλίματος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης σημείωναν τις καλύτερες επιδόσεις τους εδώ και πολλά χρόνια.

Το 2015 τα προγράμματα του ΕΣΠΑ παρουσίαζαν χαμηλό βαθμό υλοποίησης με πληθώρα ανενεργών έργων.

Το 2019, η χώρα μας ήταν πρώτη σε απορρόφηση κονδυλίων από το «Σχέδιο Γιούνκερ». Για το 2018 η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων χρηματοδότησε με 2,3 δις 19 επενδυτικά σχέδια ικανά να ενεργοποιήσουν επενδύσεις 7,3 δις. Επιπλέον, πάλι με το Σχέδιο Γιούνκερ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων ενέκρινε και χρηματοδότησε 14 συμφωνίες για 25.820 Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις ύψους μισού δις το 2018, ικανές να κινητοποιήσουν 4,2 δις πρόσθετες επενδύσεις. Για τα επόμενα τρία χρόνια είχαν δρομολογηθεί συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων για έργα ύψους 7 δις που αναμενόταν να προκαλέσουν νέες επενδύσεις στην ελληνική οικονομία περίπου 20 δις. Ήμασταν πρώτη χώρα στην απορροφητικότητα των κονδυλίων ΕΣΠΑ 2007-2013 και στην πρώτη ταχύτητα στην ενεργοποίηση του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020. Σχεδιάσαμε και ενεργοποιήσαμε νέα στοχευμένα χρηματοδοτικά εργαλεία: το ΤΕΠΙΧ 2, το Equifund, το νέο Εξοικονομώ κατ' οίκον, το Ταμείο Υποδομών κ.α., τα οποία κινητοποίησαν επενδύσεις ύψους 3 δις. Το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα - Καινοτομία 2014-2020» ενεργοποίησε 126 προσκλήσεις για έργα υποδομών και ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων συνολικού προϋπολογισμού 5,3 δις ευρώ.

Αξιολογήθηκαν και εντάχθηκαν για χρηματοδότηση 17.600 υφιστάμενες και νέες επιχειρήσεις. Ενεργοποιήσαμε για πρώτη φορά προσκλήσεις για την ενίσχυση των επιχειρήσεων με αντικειμενικά κριτήρια σε μια προσπά-

θεια ενίσχυσης της διαφάνειας του συστήματος αξιολόγησης. Για πρώτη φορά δημιουργήσαμε ι το θεσμικό πλαίσιο για μια πάρα πολύ σημαντική παρέμβαση που αφορούσε τη δυνατότητα μικροπιστώσεων μέχρι 25.000 ευρώ σε 100.000 πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους αγρότες κλπ.

Το 2015 στην Ελλάδα το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μειωνόταν σταθερά από το 2010 με αποτέλεσμα από 10 δις ετησίως, να καταλήξει στο ιστορικό χαμηλό των 6,4 δις για το 2014, στερώνοντας πολύτιμους επενδυτικούς πόρους από την ελληνική οικονομία και μεγαλώνοντας την ύφεση της.

Το 2019 είχαμε αυξήσει το ΠΔΕ στα 7 δις ετησίως και υλοποιούσαμε πλήθος νέων έργων, όπως τα προγράμματα Φιλόδημος για έργα Δήμων ύψους 2,5 δις, η ενεργειακή εξοικονόμηση δημοσίων κτιρίων με 0,5 δις, το νέο πρόγραμμα για παρεμβάσεις οδικής ασφάλειας σε όλη την Ελλάδα με 0,4 δις.

Το 2015 οι χρηματοδοτήσεις της Ελλάδας από τους Διεθνείς Αναπτυξιακούς Οργανισμούς ήταν πρακτικά ανύπαρκτες, με εξαίρεση την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων – ΕΤΕπ (European Investment Bank – EIB).

Το 2019, γνωρίζοντας ότι οι Διεθνείς Αναπτυξιακοί Οργανισμοί αποτελούν πολύ σημαντικές πηγές χρηματοδότησης για μία χώρα με τα προβλήματα της Ελλάδας, καταβάλαμε μεγάλη προσπάθεια για να δραστηριοποιηθούν στην Ελλάδα και να διοχετεύσουν θεαματικά υψηλότερους πόρους στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας μας. Ως αποτέλεσμα, πετύχαμε ιδιαίτερα σημαντικές χρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (European Bank for Reconstruction and Development – EBRD), την Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου (Black Sea Trade and Development Bank – BSTDB), τον Διεθνή Οργανισμό Χρηματοδότησης (International Finance Corporation – IFC), την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe Development Bank – CEB) και, φυσικά, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων – ΕΤΕπ (European Investment Bank – EIB). Η συνολική συμμετοχή τους στο διάστημα 2015-2019 ξεπέρασε τα 12 δισεκατομμύρια ευρώ.

Το 2015 το να στήσεις μια επιχείρηση είχε ανυπέβλητα γραφειοκρατικά εμπόδια και οι επενδυτές δεν ήξεραν καν αν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν κάποια ακίνητα, γιατί δεν υπήρχε κτηματολόγιο και δασικοί χάρτες. Ο επενδυτικός νόμος ήταν πρακτικά ανενεργός, με υλοποιημένο μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό των επενδυτικών σχεδίων του, με προκαταβολές επιχορηγήσεων μέχρι και 100% (που τις πήραν σχεδόν αποκλειστικά οι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι, αφού 4,2% των επιχειρήσεων έπαιρναν το 43,6% των επιχορηγήσεων, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις δόθηκαν σε επενδυτικά σχέδια που δεν υλοποιήθηκαν ποτέ) δημιουργώντας έτσι μια «εικονική πραγματικότητα» σχετικά με την απορρόφηση πόρων. Οι ελληνικές επιχειρήσεις δυσκολεύονταν πολύ να δανειστούν εξαιτίας της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας.

Το 2019 είχαμε προχωρήσει στην ηλεκτρονική σύσταση επιχειρήσεων, και έτσι είχαν συσταθεί γρήγορα, απλά και δωρεάν 1.000 Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες, ενώ η μείωση κόστους ίδρυσής τους έφτανε το 70%. Είχαμε απλοποιήσει συνολικά τη διαδικασία αδειοδότησης επιχειρήσεων, όπου γνωστοποιούνταν το 80% των οικονομικών δραστηριοτήτων τους, οι επιχειρήσεις ξεκινούν να λειτουργούν και εκ των υστέρων γίνονται οι έλεγχοι. Ήδη 55.000 επιχειρήσεις είχαν χρησιμοποιήσει τη νέα λειτουργία αδειοδότησης. Είχαμε προχωρήσει τους δασικούς χάρτες και το κτηματολόγιο (31% και με συμβάσεις με μελετητές για την κτηματογράφηση του 60%, από 25%) και σχεδιάζαμε την συγχώνευση των κατά τόπους κτηματολογικών γραφείων σε μια υπηρεσία, για να ξέρουν οι επιχειρηματίες πού μπορούν να επενδύσουν χωρίς να χρειάζεται να περάσουν από υπουργικά γραφεία. Είχαμε κάνει τον νέο Αναπτυξιακό Νόμο που σημείωνε μεγάλη επιτυχία. Υποβλήθηκαν μέσα σε δύομιση χρόνια περισσότερα από 2.000 επενδυτικά σχέδια προϋπολογισμού 5,7 δις. ευρώ που θα δημιουργούσαν 15.000 θέσεις εργασίας. Επιπλέον, για πρώτη φορά στη χώρα μας, στις μεγάλες ξένες και εγχώριες επενδύσεις άνω των 15 εκατομμυρίων ευρώ παρέχόταν 12ετής σταθερός φορολογικός συντελεστής, ένα αίτημα δεκαετιών. Με την έξοδο από το μνημόνιο και τη μείωση των επιτοκίων των ελληνικών ομολόγων, η τεράστια διαφορά ανάμεσα στο κόστος δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων από τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές, ήδη είχε αρχίσει να κλείνει. Οι ελληνικές επιχειρήσεις πλέον δανειζονταν με πολύ καλύτερους όρους. Είχαμε ψηφίσει το νέο θεσμικό πλαίσιο «για την προσέλκυση Στρατηγικών Επενδύσεων», το οποίο αντικατέστησε ένα νόμο που ήταν αναποτελεσματικός και

υπηρετούσε πολιτικές χωρίς συγκεκριμένη στόχευση. Αφορούσε τις μεγάλες και με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά επενδύσεις, με μεγάλη προστιθέμενη αξία, οι οποίες συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης, στην εξωστρέφεια και στην προώθηση της καινοτομίας. Το νέο θεσμικό πλαίσιο προσέφερε μεγάλο εύρος κινήτρων προς τους επενδυτές και είχε συγκεκριμένη στόχευση με έμφαση στη Βιομηχανία και στην Έρευνα & Ανάπτυξη. Δημιουργήσαμε ένα νέο υπερταμείο συμμετοχών, το Equifund (2016), για να επιδοτηθούν οι εμπνευστές καινοτόμων ερευνητικών εφαρμογών που θέλουν να τις αξιοποιήσουν δημιουργώντας start-up επιχειρήσεις, με 500 εκ. ευρώ ως το 2023. Είχαν ήδη επενδυθεί 30 εκ. ευρώ σε τουλάχιστον 50 νεοφυείς επιχειρήσεις. Σχεδιάζαμε και υλοποιούσαμε ένα συγκροτημένο σύνολο δράσεων για την ελληνική start up κοινότητα. Απτή απόδειξη ήταν η επιτυχημένη παρουσία 128 ελληνικών νεοφυών επιχειρήσεων στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης 2018. Η ελληνική επιχειρηματική τεχνολογία βρέθηκε στη μεγαλύτερη έκθεση καινοτομίας του κόσμου, στη CES2019 στο Λας Βέγκας, χάρη στην κρατική υποστήριξη.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ-ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 οι πολίτες φορολογούταν οριζόντια και άδικα, με τον ΕΝΦΙΑ να επιβάλλεται χωρίς καμία διάκριση, τέλη επιτηδεύματος σε όλους και χωρίς καμία προοπτική μείωσης των φόρων.

Το 2019 είχαμε μειώσει τον ΕΝΦΙΑ κατά 30% για τη χαμηλή περιουσία και 10% μεσοσταθμικά, ενώ για το 2020 είχε ήδη αναγγελθεί μείωση κατά 50% στη χαμηλή περιουσία και 30% μεσοσταθμικά. Είχαμε καταργήσει το τέλος επιτηδεύματος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τους αγρότες - μέλη συνεταιρισμών, τους σχολικούς συνεταιρισμούς, τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις σε αδράνεια. Είχαμε ψηφίσει την σταδιακή μείωση της φορολογίας των επιχειρήσεων από το 29% στο 25% ως το 2022, δηλαδή μείωση 1% κάθε χρόνο. Είχαμε ψηφίσει επιπλέον φοροελαφρύνσεις 750 εκατομμυρίων ευρώ στις επιχειρήσεις για το 2019. Είχαμε θεσμοθετήσει φορολογικά κίνητρα για επιχειρήσεις, κίνητρα που σχετίζονταν με την τόνωση της απασχόλησης, την προστασία του περιβάλλοντος και την ενεργειακή εξοικονόμηση, καθώς και την πραγματοποίηση οπτικοακουστικών παραγωγών ελληνικών και διεθνών στην Ελλάδα, μέσω του Εθνικού Κέντρου Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας (ΕΚΟΜΕ) που έχει χρηματοδοτήσει ως σήμερα 192 έργα (κυρίως ταινίες και σειρές) με 293 εκατομμύρια ευρώ. Είχαμε μειώσει τον ΦΠΑ στην εστίαση στο 13%, στην ενέργεια στο 6%, στα τρόφιμα στο 13%. Είχαμε ορίσει ότι από 1/1/2021 ο μειωμένος συντελεστής ΦΠΑ θα πήγαινε από 13% σε 11% και το 2020 ο ΦΠΑ στην διαμονή θα πήγαινε στο 11% για την ενίσχυση του Τουρισμού.

Το 2015 στην Ελλάδα είχαμε ενδείξεις για φοροδιαφυγή άνω των 500 δις

ευρώ από το 2002 μέχρι το 2014, δηλαδή το 30% του ΑΕΠ, ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους οδηγηθήκαμε στην κρίση.

Το 2019 είχαμε καταφέρει να επιτύχουμε σημαντικό πλήγμα στη φοροδιαφυγή μέσω της ενίσχυσης των ηλεκτρονικών συναλλαγών και της σύνδεσής τους με το αφορολόγητο. Με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η αξία των συναλλαγών με κάρτες ως ποσοστό του ΑΕΠ εκτινάχθηκε από το 5% το 2015 στο 12,1% το 2017. Υπολογίζεται ότι μόνο το 2017, τα συνολικά έσοδα από ΦΠΑ αυξήθηκαν κατά 5,2% ή €780 εκατ. σε ετήσια βάση, υπό την επίδραση της ενίσχυσης των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Είχαμε θεσπίσει ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για το λαθρεμπόριο των καπνικών προϊόντων, για πρώτη φορά στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το 2013 είχαν γίνει 179.893 έλεγχοι από τα Τελωνεία, με συνολικό ποσό βεβαίωσης 143.192.726,23 ευρώ. Το 2017, αντιστοίχως, έγιναν 104.598 έλεγχοι, αλλά το ποσό βεβαίωσης ξεπέρασε τα 760 εκατομμύρια ευρώ. Δηλαδή, γίνονταν πλέον πιο στοχευμένοι έλεγχοι, σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις και πολύ μεγαλύτερου οικονομικού ενδιαφέροντος. Είχαμε ανοίξει τις περίφημες λίστες της φοροδιαφυγής. Οι υποθέσεις που άνοιξαν από την Λίστα Λαγκάρντ, από το 2015 και μετά, ήταν πολλαπλάσιες σε σχέση με αυτές που είχαν ανοίξει μέχρι το 2014. Μέχρι το 2014 είχαν ολοκληρωθεί μόλις 40 υποθέσεις. Ενώ από το 2015 μέχρι το 2019 είχαν ολοκληρωθεί πάνω από 630 υποθέσεις επιπλέον. Μέχρι το 2014 είχαν βεβαιωθεί περίπου 25 εκ ευρώ. Ως το 2019 είχαν βεβαιωθεί πάνω από 300 εκ. επιπλέον. Είχε ξεκινήσει ο έλεγχος της λίστας Μπόργιανς σε 322 υποθέσεις, εκ των οποίων είχαν ολοκληρωθεί οι 276. Τα βεβαιωμένα ποσά ήταν συνολικά 124.958.468,70 ευρώ. Είχαμε νομοθετήσει την Εθελοντική Αποκάλυψη Εισοδημάτων, μια πολύ σημαντική παρέμβαση με στόχο την ενίσχυση των δημοσίων εσόδων, η οποία έφερε εξαιρετικά αποτελέσματα. Μέχρι το Νοέμβριο του 2017, που ίσχυσε το συγκεκριμένο μέτρο, υποβλήθηκαν πάνω από μισό εκατομμύριο δηλώσεις οικειοθελούς αποκάλυψης εισοδημάτων και καταλογίστηκαν πάνω από 795 εκ. ευρώ. Είχαμε κάνει πιο αυστηρή τη νομοθεσία για τη φοροδιαφυγή και το ξέπλυμα χρήματος.

Το 2015 οι Έλληνες βουλευτές φορολογούνταν πιο ευνοϊκά από τους άλλους πολίτες, γιατί ένα μέρος του εισοδήματός τους δεν φορολογούνταν καθόλου.

To 2019 είχαμε καταργήσει αυτήν την απαράδεκτη κατάσταση και είχαμε φέρει τις φορολογικές υποχρεώσεις των βουλευτών στο ίδιο πλαίσιο με όλων των άλλων πολιτών.

To 2015 οι πολίτες που χρωστούσαν στην εφορία, τα ασφαλιστικά ταμεία, τη ΔΕΗ και άλλους οργανισμούς δεν μπορούσαν να κάνουν έναν ουσιαστικό διακανονισμό.

To 2019 υπήρχε πλήθος ρυθμίσεων και διακανονισμών -όπως οι 100 δόσεις, η πλήρης επιδότηση (100%) της ληξιπρόθεσμης οφειλής ρεύματος μέχρι 6.000€ σε δικαιούχους κοινωνικού τιμολογίου- που επέτρεπαν στους πολίτες να εξυπηρετούν τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους με αξιοπρέπεια και χωρίς να ζουν με τον φόβο της επόμενης μέρας. Με τον εξωδικαστικό μηχανισμό εξασφαλίσαμε δίκαιες ρυθμίσεις για τους οφειλέτες του δημοσίου και επιτρέπαμε την επιβίωση των επιχειρήσεων. Τέλος, με τον νόμο για τις 120 δόσεις είχαμε θεσπίσει ένα νέο δίκαιο σύστημα ρύθμισης οφειλών σε εφορία και ασφαλιστικά ταμεία, ουσιαστικά μία Σεισάχθεια. Με το σύστημα αυτό διαγραφόταν ως και 85% των προσαυξήσεων που βάραιναν πάρα πολλούς συμπολίτες μας. Για την πλειονότητα των ασφαλισμένων επαγγελματιών η μηνιαία δόση ήταν του ύψους των 160 ευρώ. Έτσι, 80.000 ασφαλισμένοι που ήταν εγκλωβισμένοι και λόγω χρεών δεν μπορούσαν να πάρουν σύνταξη, μπορούσαν πια να βγουν στη σύνταξη άμεσα. Παράλληλα, είχαμε θεσπίσει για πρώτη φορά ένα σύστημα αποδέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών για τους συμπολίτες μας που τηρούσαν με συνέπεια τις ρυθμίσεις τους προς τις εφορίες, προκειμένου να διευκολύνουμε ακόμα περισσότερο την καθημερινότητά τους αλλά και να ενισχύσουμε την οικονομία της χώρας.

To 2015 οι πολίτες προσπαθούσαν να ρυθμίσουν τα κόκκινα δάνεια τους μέσα από ένα δικαστικό κυκεώνα. Για τα επιχειρηματικά δάνεια ίσχυε ένα απαρχαιωμένο πτωχευτικό δίκαιο και ο αναποτελεσματικός “νόμος Δένδια”, με μόνο τρεις επιχειρήσεις να έχουν καταφέρει να ρυθμίσουν τα τραπεζικά χρέη τους, και μάλιστα χωρίς παράλληλη ρύθμιση των χρεών προς το δημόσιο.

Το 2019 είχαμε θεσπίσει ένα νέο πλαίσιο προστασίας της πρώτης κατοικίας, με ρύθμιση και επιδότηση του σχετικού δανείου. Για πρώτη φορά προστατεύονταν και τα επαγγελματικά δάνεια που είχαν πάρει δανειολήπτες με ενέχυρο την πρώτη κατοικία τους. Δινόταν λύση μέσω μακροχρόνιων ρυθμίσεων έως 25 χρόνια με προνομιακό επιτόκιο και το κράτος συμμετείχε στην εξυπηρέτηση του δανείου, επιδοτώντας τη δόση του οφειλέτη. Η επιδότηση της δόσης του δανειολήπτη ίσχυε για όλη τη διάρκεια της ρύθμισης, δηλαδή έως και 25 χρόνια, και ανάλογα με το εισόδημά του, έφτανε ως το 50% της νέας ρυθμισμένης δόσης, με ελάχιστο το 20%. Για τις επιχειρήσεις είχαμε υιοθετήσει με τον νόμο για τον Εξωδικαστικό Συμβιβασμό ένα σύγχρονο πλαίσιο ρύθμισης επιχειρηματικών χρεών, που επέτρεπε σε επαγγελματίες και επιχειρήσεις να ρυθμίζουν όλα τα χρέη τους. Είχαμε εντάξει στο πλαίσιο όχι μόνο μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και επιχειρήσεις κάθε μεγέθους, ακόμη και ατομικές (ελεύθεροι επαγγελματίες), ομόρρυθμους εταίρους και αγρότες. Είχαμε δώσει στο δημόσιο τη δυνατότητα να παράσχει ευέλικτες ρυθμίσεις έως 120 δόσεις, καθώς και κούρεμα υπέρογκων προσαυξήσεων και προστίμων, ακόμη και κεφαλαίου. Είχαν γίνει σοβαρές μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη για τη βελτίωση της ταχύτητας και της ποιότητας των αποφάσεων. Και αυτά έγιναν ενώ καταφέραμε να σταθεροποιήσουμε το τραπεζικό σύστημα και να έχουμε μια πολύ σημαντική μείωση των κόκκινων δανείων, τα οποία είχαν κατέβει περίπου στα 85 δις ευρώ στο τέλος του 2018 από 98 δις ευρώ που ήταν το 2014.

Το 2015 τα απλήρωτα χρέη του κράτους προς ιδιώτες αυξάνονταν συνεχώς, έχοντας φτάσει τον Δεκέμβριο του 2014 τα 3,8 δις ευρώ.

Το 2019 τα χρέη αυτά είχαν μειωθεί σχεδόν στα 2 δις ευρώ (Δεκέμβριος 2018) και προγραμματιζόταν να πληρωθούν όλα στο επόμενο διάστημα.

Το 2015 όποιος φορολογούμενος ή επιχειρηματίας χρωστούσε στο Δημόσιο πάνω από 5.000 € οδηγούνταν στο αυτόφωρο

Το 2019 αυτό είχε καταργηθεί και ο μικρομεσαίος πολίτης και επιχειρηματίας δεν ζούσαν πια με τον φόβο του αυτόφωρου.

ΑΓΡΟΤΙΚΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 η αγροτική ασφάλιση ήταν απαξιωμένη και το 2026 θα εκμηδενιζόταν η βασική σύνταξη.

Το 2019 οι αγρότες ήταν ενταγμένοι στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης. Πάνω από το 90% πλήρωνε το ελάχιστο ασφάλιστρο. Στο τέλος της μεταβατικής περιόδου θα ίσχυε και για τους αγρότες η συνολική εθνική σύνταξη που θα είχε σαν βάση υπολογισμού τα 384 ευρώ, στην οποία θα προστίθετο και η ανταποδοτική σύνταξη.

Το 2015 το αγροτικό εισόδημα δεχόταν συνεχώς πλήγματα και ήταν επισφαλές, ενώ φορολογούνταν από το πρώτο ευρώ.

Το 2019 οι αγρότες απολάμβαναν πια τρία αφορολόγητα. Είχαμε θεσπίσει το αφορολόγητο για τις ενισχύσεις του Πρώτου Πυλώνα (πράσινη και συνδεδεμένες) έως 12.000 ευρώ, ενώ οι επιδοτήσεις του Δεύτερου Πυλώνα, όπως και οι αποζημιώσεις, ήταν πλήρως αφορολόγητες. Είχε επεκταθεί και στους αγρότες το γενικό αφορολόγητο έως 9.550 ευρώ σε σχέση με τα εισοδήματά τους, αντίστοιχο με αυτό που ισχύει για όλους και έτσι οι αγρότες είχαν δει μεγάλες ελαφρύνσεις στη φορολογία τους. Εννέα στους δέκα αγρότες είχαν πια αφορολόγητο. Οι αγρότες γνώριζαν ότι πλέον πληρώνονταν στην ώρα τους τις αποζημιώσεις και τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις, έχοντας πάρει ακόμα και χρωστούμενα από το 2007. Είχαμε συγκρουστεί με τις προτάσεις της τότε αντιπολίτευσης για να συμψηφιστούν τα χρέη των αγροτών με τις επιδοτήσεις, να πάρει δηλαδή το κράτος τις επιδοτήσεις μέσα από την τσέπη των αγροτών. Αντιθέτως, είχαμε θεσπίσει την προστασία των ενισχύσεων του Πρώτου Πυλώνα ως 7.500 ευρώ, το οποίο

ήταν ακατάσχετο, δίνοντας ανάσα ρευστότητας. Με τον εξωδικαστικό συμβιβασμό είχαμε δώσει τη δυνατότητα να μπουκωθούν και οι αγρότες στις 120 δόσεις, που είχαν τεράστιο πρόβλημα ρευστότητας, εξαιτίας του ξεπουλήματος της ΑΤΕ, που υποθήκευσε τις γαίες τους. Με την Κάρτα Αγρότη τους είχε δοθεί η δυνατότητα να εξοφλούν τις υποχρεώσεις τους με εγγύηση τη βασική ενίσχυση.

Οι συνεταιρισμένοι αγρότες διέθεταν επιπλέον κίνητρα. Καταργήσαμε το Τέλος Επιτηδεύματος για τους συνεταιρισμούς και τους συνεταιρισμένους αγρότες. Μειώσαμε τη φορολογία των Συνεταιρισμών από το 13% στο 10%. Το πλεόνασμα που διανεμόταν στους συνεταιρισμένους αγρότες και φορολογούνταν πλέον σαν εισόδημα από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα και όχι με συντελεστή φορολόγησης 22% από το πρώτο ευρώ, όπως ίσχυε πριν. Κάναμε υποχρεωτική την αναγραφή της προέλευσης στο γάλα και στα γαλακτοκομικά προϊόντα, αλλά και της καταγωγής του κρέατος σε όλη την αλυσίδα εμπορίας. Θεσπίσαμε την πληρωμή σε 60 ημέρες των αγροτών για τα νωπά και ευαλλοίωτα προϊόντα. Εντάσσαμε την ΠΟΠ φέτα στα σχολικά γεύματα.

Το 2015 υπήρχε μεγάλη αδράνεια στον τομέα των αγροτικών έργων υποδομής.

Το 2019, είχαμε εντάξει στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 31 μεγάλα αρδευτικά έργα πλήρως χρηματοδοτούμενα αμιγώς δημοσίου χαρακτήρα.

Το 2015 ο ΕΛΓΑ ήταν απαξιωμένος και περιλαμβανόταν στις υπερχρεωμένες ΔΕΚΟ.

Το 2019 είχαμε βάλει τάξη στα οικονομικά και στις πληρωμές του ΕΛΓΑ, που έγιναν δικαιότερες και γρηγορότερες, και είχαμε δρομολογήσει τις μεγάλες αλλαγές που χρειαζόταν ο Οργανισμός.

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ-ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 τα μνημόνια και οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές είχαν στερήσει από τους ΟΤΑ τους πόρους, τα μέσα και τους ανθρώπους που θα τους επέτρεπαν να εκπληρώσουν τον πολύ κρίσιμο ρόλο τους. Δεκάδες χιλιάδες συμβασιούχοι που κάλυπταν πάγιες και διαρκείς ανάγκες (καθαριότητα, Βοήθεια στο Σπίτι) δεν είχαν εξασφαλισμένη δουλειά και εξαρτιούνταν από τις διαθέσεις των δημάρχων. Ολόκληρες υπηρεσίες, όπως η καθαριότητα, είχαν παραχωρηθεί σε ιδιωτικά συμφέροντα, με διπλό κόστος για τους δημότες και με ένα καθεστώς ομηρίας με ελαστικές σχέσεις εργασίας για τους εργαζόμενους.

Το 2019 είχαμε δημιουργήσει 8.166 μόνιμες θέσεις προσωπικού για τους υπαλλήλους καθαριότητας στους Δήμους και 3.250 θέσεις εργαζομένων για το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι, που έγινε μόνιμος θεσμός του κοινωνικού κράτους, για να διασφαλίζουν την υγεία, την ασφάλεια και την ποιότητα ζωής των πολιτών. Άλλες 758 προσλήψεις είχαν σταλεί προς έγκριση στο ΑΣΕΠ για τις ανταποδοτικού χαρακτήρα υπηρεσίες των Δήμων. Είχε βγει προκήρυξη για 118 θέσεις επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού σε μικρούς ορεινούς και νησιωτικούς Δήμους που λόγω ελλείψεων προσωπικού συχνά δεν μπορούν ούτε να καταρτίσουν προϋπολογισμό. Επιπλέον, είχαμε κατοχυρώσει ένα νέο τριετές πρόγραμμα 1.500 προσλήψεων στους ΟΤΑ, από τις αρχές του 2019 ως το 2022, με προτεραιότητα να καλύψουν οι ΟΤΑ τις ανάγκες τους σε επιστημονικό προσωπικό. Αποκαταστήσαμε τις μνημονιακές αδικίες σε βάρος συγκεκριμένων κατηγοριών εργαζομένων της ΤΑ και δώσαμε τη δυνατότητα στους σχολικούς φύλακες και τους δημοτικούς αστυνομικούς να επιστρέψουν στις θέσεις τους. Ταυτόχρονα κατοχυρώσαμε διετείς

συμβάσεις εργασίας για τις σχολικές καθαρίστριες, οι οποίες εντάχθηκαν στο καθεστώς βαρέων και ανθυγιεινών, και είδαν στις αμοιβές τους αύξηση 10%, δεύτερη αύξηση μέσα σε δύο χρόνια. Τέλος, για να σταματήσουμε τις ελαστικές και επισφαλείς εργασιακές σχέσεις στους ΟΤΑ προχωρήσαμε, για πρώτη φορά μετά από χρόνια, στη σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας με όλες τις ομοσπονδίες εργαζομένων, τόσο για τους μόνιμους εργαζόμενους όσο και για το προσωπικό ιδιωτικού δικαίου, ενώ εκδόθηκε Κοινή Υπουργική Απόφαση για τη ριζική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και για τους όρους απονομής των Μέσων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ).

Το 2015 η κρατική χρηματοδότηση προς τους ΟΤΑ είχε μειωθεί κατά 60%. Στους Δήμους δεν υπήρχαν χρήματα από την κεντρική διοίκηση για υποδομές δικτύων ύδρευσης, την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, την αντιπλημμυρική προστασία, την αγροτική οδοποιία, την ανέγερση ή επέκταση σχολικών κτιρίων, την συντήρηση και αναβάθμιση των σχολείων, των παιδικών χαρών, αλλά και την παροχή των αναγκαίων μηχανημάτων.

Το 2019, παρά τους δημοσιονομικούς περιορισμούς, είχαμε αυξήσει για πρώτη φορά μετά από χρόνια την κρατική χρηματοδότηση προς τους ΟΤΑ, τόσο το 2018 όσο και το 2019. Για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών και της λειψυδρίας δόθηκαν στους ΟΤΑ περισσότερα από 124 εκατ. ευρώ την περίοδο 2015-2018, ενώ το αντίστοιχο ποσό για την περίοδο 2012-2014 ήταν λιγότερα από 8 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, 41 εκ. ευρώ δόθηκαν για την ενίσχυση Δήμων στις ορεινές και νησιωτικές περιοχές της χώρας μας. Από το πρόγραμμα ΑΚΣΙΑ δόθηκαν στους Δήμους άλλα 134 εκατομμύρια για να αντιμετωπίσουν τα χρέη που τους έπνιγαν. Δημιουργήσαμε νέα χρηματοδοτικά εργαλεία όπως το εμβληματικό πρόγραμμα «Φιλόδημος» από το οποίο μόνο τον τελευταίο χρόνο είχαν εξασφαλιστεί για την Αυτοδιοίκηση 2,6 δισ. ευρώ, ώστε να μπορούν οι ΟΤΑ για πρώτη φορά να καλύψουν βασικές ανάγκες σε υποδομές στον τομέα της ύδρευσης, της αποχέτευσης, της αγροτικής οδοποιίας, της αντιπλημμυρικής προστασίας και αποκατάστασης ζημιών από φυσικές καταστροφές, της επανάχρησης δημοτικών κτιρίων, της κατασκευής νέων δημοτικών και σχολικών κτιρίων, της κατασκευής νέων ασφαλών παιδικών χαρών, της κατασκευής και συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων, αλλά και της αποκατάστασης των ΧΑΔΑ, όπου

η χώρα μας πληρώνει κάθε χρόνο δυσβάσταχτα πρόστιμα. Υποδομές που είναι απολύτως κρίσιμες για την υγεία και την ποιότητα ζωής των πολιτών αλλά και για την αναπτυξιακή προοπτική των τοπικών κοινωνιών. Έργα που θα έπρεπε να έχουν υλοποιηθεί εδώ και δεκαετίες και θα ήταν έτοιμα σε λίγο διάστημα, αδειοδοτημένα και με πλήρεις προδιαγραφές ασφαλείας.

To 2015 η πολιτική βούληση των κατοίκων της αλλοιωνόταν μέσα από τους εκλογικούς νόμους.

To 2019 είχαμε ψηφίσει την απλή αναλογική για τις βουλευτικές και τις δημοτικές εκλογές. Στόχος ήταν να εκφράζεται αυθεντικά η λαϊκή βούληση και να μην ενισχύεται δυσανάλογα και άδικο ο πρώτος συνδυασμός σε βάρος των άλλων και των πολιτών που τους ψήφισαν. Η κουλτούρα της συνεργασίας και της κοινής ευθύνης μπορεί να αναπτυχθεί μόνο μέσα από τέτοια θεσμικά πλαίσια. Ειδικότερα η μεταρρύθμιση του Κλεισθένη για την τοπική αυτοδιοίκηση έφερε και μια σειρά θεσμικές παρεμβάσεις όπως τα δημοτικά/περιφερειακά δημοψηφίσματα και η ισχυροποίηση των τοπικών κοινοτήτων και των λαϊκών συνελεύσεων. Έδινε στους πολίτες τα εργαλεία ώστε να αποφασίζουν για την ζωή στην περιοχή τους όχι μόνο κάθε τέσσερα χρόνια, αλλά και στη διάρκεια της τετραετίας.

To 2015 υπήρχαν πάρα πολλά γραφειοκρατικά εμπόδια για όσους πολίτες δικαιούνταν να αποκτήσουν την ελληνική υπηκοότητα, ενώ δεν τηρούνταν καν οι ίδιες διαδικασίες σε όλη τη χώρα.

To 2019 είχαμε θεσπίσει το αναγκαίο πλαίσιο, ώστε όλες οι διαδικασίες να γίνονται με τον ίδιο τρόπο παντού, με πολύ μεγαλύτερη ταχύτητα, αλλά και με διαφάνεια ώστε να μην εκμεταλλεύονται τους πολίτες τα διάφορα κυκλώματα. Ήδη από το καλοκαίρι του 2015 νομοθετήθηκε η δυνατότητα κτήσης ιθαγένειας για τη δεύτερη γενιά μεταναστών, για τα παιδιά που έχουν γεννηθεί ή/και μεγαλώνουν στην Ελλάδα. Περίπου 60 χιλιάδες παιδιά απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια με αυτές τις διαδικασίες. Αναμορφωνόταν το τεστ πολιτογράφησης (γλώσσα, γνώσεις γεωγραφίας, ιστορίας, πολιτικών θεσμών, πολιτικής πραγματικότητας), στο πρότυπο του συστήματος που ισχύει σε πολλές χώρες της Ευρώπης και στις ΗΠΑ. Ταυτόχρονα θεσμο-

θετείτο ειδικό ενιαίο πανελλαδικό τεστ για τη γνώση της ελληνικής γλώσσας σε συνεργασία με το υπουργείο Παιδείας. Ο ενιαίος και δημόσιος χαρακτήρας αυτών των τεστ διασφάλιζε την διαφάνεια της διαδικασίας, σε αντίθεση με την προηγούμενη κατάσταση όπου όποιος ήθελε μπορούσε να απορρίπτει αιτήσεις και να εκβιάζει τους αιτούντες. Επιπλέον, έμπαιναν για πρώτη φορά κανόνες στην απόδοση υπηκοότητας στους ομογενείς μας που ζουν εκτός Ελλάδας (οι σχετικές διαδικασίες δεν είχαν μπει ποτέ σε έναν ενιαίο νόμο και οι ομογενείς έμπλεκαν σε έναν γραφειοκρατικό λαβύρινθο για να αποδείξουν πως ένας τους πρόγονος ήταν Έλληνας), σταματούσε η ταλαιπωρία των ομογενών από την πρώην Σοβιετική Ένωση (πλέον όσοι διέμεναν στην Ελλάδα θα εξετάζονταν εδώ και δεν θα χρειαζόταν να επιστρέψουν στην προηγούμενη χώρα διαμονής τους) και δινόταν λύση στο εξαιρετικά σοβαρό ζήτημα των ανιθαγενών Ελλήνων Ρομά, πολλοί εκ των οποίων εξακολουθούν να ζουν στη χώρα μας ως αόρατοι άνθρωποι για έναν αιώνα.

ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 όλα τα μεγάλα έργα στους οδικούς άξονες είχαν σταματήσει και απειλούμασταν να καταβάλουμε δισεκατομμύρια στην ΕΕ για την μη αξιοποίηση των κονδυλίων της. Οι εργολάβοι διεκδικούσαν από το ελληνικό δημόσιο πάνω από ενάμισι δις ευρώ, χάρη στις λεόντειες συμβάσεις που είχαν υπογράψει με τις προηγούμενες κυβερνήσεις.

Το 2019 είχαν ολοκληρωθεί οι πέντε μεγάλοι οδικοί άξονες (Μορέας, Ολυμπία Οδός, Ιόνια Οδός, Κεντρικής Ελλάδος Ε65, Μαλιακός-Κλειδί) και ο οδικός άξονας Αθήνας-Θεσσαλονίκης που άρχισε να κατασκευάζεται στις αρχές της δεκαετίας του '70. Μέσα από επίπονες διαπραγματεύσεις εξοικονομήθηκε για το ελληνικό Δημόσιο περισσότερο από 1 δις ευρώ που διεκδικούσαν οι εργολάβοι. Ταυτόχρονα, αποσοβήθηκε οριστικά ο κίνδυνος της επιστροφής δισεκατομμυρίων ευρώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τη χώρα μας. Ολοκληρωνόταν ο διαγωνισμός για το ηλεκτρονικό αναλογικό σύστημα διοδίων ελευθέρως ροής για όλους τους αυτοκινητοδρόμους της χώρας, ένα έργο απαραίτητο για την μείωση της χρέωσης των διοδίων. Η επόμενη κυβέρνηση ακύρωσε τον ολοκληρωμένο διαγωνισμό, εξυπηρετώντας τα συμφέροντα των παραχωρησιούχων και αφήνοντας τους πολίτες έρμαιοι δυσβάσταχτων χρεώσεων. Είχαμε παραδώσει σε πλήρη κυκλοφορία δύο Κάθετους Άξονες της Εγνατίας Οδού που εξασφαλίζουν τη σύνδεση της Ελλάδας με τις βαλκανικές χώρες και την Ευρώπη και επιτρέπουν σε τρεις ώρες να μπορεί κάποιος να φθάσει από τις πρωτεύουσες των χωρών της Νότιας Βαλκανικής στη Θεσσαλονίκη, με προφανή οικονομικά οφέλη για τη χώρα και ειδικότερα για την Βόρεια Ελλάδα και εκκινήθηκαν οι διαδικασίες και η υλοποίηση για τέσσερις πρόσθετους. Είχαμε επανεκκινήσει το έργο της Παλαιόνιας Οδού και ολοκληρώσαμε το πρώτο τμήμα του. Ξεκινήσαμε τα έρ-

γα του δρόμου Πάτρα-Πύργος, με ανοιχτούς δημόσιους διεθνείς διαγωνισμούς, που από το 2013 είχε απενταχθεί. Η επόμενη κυβέρνηση, αφού ακύρωσε τους δημόσιους διαγωνισμούς προχώρησε στην απευθείας ανάθεση του έργου στις μεγάλες εργοληπτικές εταιρείες με πρόσθετο κόστος 114 εκ. ευρώ και επιβάρυνση τουλάχιστον 500 εκ. ευρώ για τους πολίτες μέσω διοδίων. Ωριμάσαμε πρόσθετα μεγάλα έργα και προχωρήσαμε σε μια σειρά ανοιχτών δημόσιων διαγωνισμών που ολοκληρώθηκαν (Παράκαμψη Χαλκίδας, βελτίωση της οδικής ασφάλειας στον ΒΟΑΚ, κατασκευή των δύο τμημάτων του ΒΟΑΚ, Εμπορευματικό Κέντρο στο Θριάσιο Πεδίο, Εμπορευματικό Κέντρο στο χώρο του πρώην Στρατοπέδου Γκόνου στη Θεσσαλονίκη, υποθαλάσσια ζεύξη από το Πέραμα έως τη Σαλαμίνα, οδικό έργο Καλαμάτα Ριζόμυλος Πύλος Μεθώνη), έργα που βρίσκονται ακίνητα τα τελευταία 2.5 χρόνια. Ολοκληρώθηκαν διαγωνισμοί έργων που εκρεμούσαν πάνω από δύο δεκαετίες όπως το Διεθνές Αεροδρόμιο στο Καστέλι Ηρακλείου Κρήτης, τα οποία η επόμενη κυβέρνηση έχει παγώσει πλήρως.

Το 2015 το πιο μεγάλο ανέκδοτο ήταν το μετρό της Θεσσαλονίκης. Το έργο είχε φτάσει μόλις στο 30% και είχε σταματήσει, η Θεσσαλονίκη ήταν γεμάτη λαμαρίνες από τα έργα και οι απαιτήσεις των εργολάβων έφταναν το 1,15 δις και είχαν κάνει αίτηση για μόνιμη διακοπή του έργου. Τα αρχαία που είχαν αποκαλυφθεί είχε αποφασιστεί να απομακρυνθούν.

Το 2019, πληρώνοντας τελικώς στους εργολάβους μόνο 190 εκατομμύρια, το Μετρό Θεσσαλονίκης εξελισσόταν και θα παραδιδόταν για χρήση το 2020. Η επέκταση του Μετρό προς Καλαμαριά θα λειτουργούσε κι αυτή μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2020, ενώ ετοιμαζόταν η δημοπράτηση του έργου για την επέκταση προς τις Δυτικές συνοικίες. Ο αρχαιολογικός πλούτος της πόλης που αποκαλύφθηκε, η αρχαία Εγνατία Οδός, θα αποτελούσε ένα σπουδαίο έκθεμα που θα αναδείκνυε την τεράστια ιστορία της πόλης. Με τις παρεμβάσεις της επόμενης κυβέρνησης οδηγούμαστε στην καταστροφή των αρχαιοτήτων, την μετάθεση του έργου για το 2026, και την επέκταση του έργου προς τις Δυτικές συνοικίες να έχει φύγει από την συζήτηση. Παράλληλα, για το Μετρό της Αθήνας, μέσα στο 2019 θα δίνονταν σε κυκλοφορία οι τρεις πρώτοι σταθμοί της επέκτασης προς Πειραιά (Αγία Βαρβάρα, Κορυδαλλός και Νίκαια), ενώ είχε δημοπρατηθεί και το τμήμα της Γραμμής 4 του Μετρό της Αθήνας, Άλσος Βεΐκου – Γουδί (θα

εξυπηρετεί τις περιοχές Γαλάτσι, Κυψέλη, Κέντρο Αθήνας, Καισαριανή, Ζωγράφου, Γουδί). Άμεσα θα δινόταν στους πολίτες και η επέκταση του Τραμ προς Πειραιά. Τέλος, ξεκίνησαν οι εργασίες για την κατασκευή τετραπλού σιδηροδρομικού διαδρόμου από την έξοδο του Σιδηροδρομικού Σταθμού Αθηνών ως τις Τρεις Γέφυρες, με υπογειοποίησή του στην περιοχή Σεπολίων.

To 2015 είχαμε ένα απαξιωμένο και απαρχαιωμένο δίκτυο σιδηροδρόμων. Ο εκσυγχρονισμός της γραμμής Αθήνας-Θεσσαλονίκης δεν είχε ολοκληρωθεί, το τελευταίο κομμάτι του έργου βρισκόταν μόλις στο 17% και η ΕΕ αρνούνταν να το χρηματοδοτήσει.

To 2019 το έργο είχε ολοκληρωθεί. Με τις νέες γραμμές η διαδρομή Αθήνα-Θεσσαλονίκη γινόταν πια σε λιγότερο από 4,5 ώρες και όταν η διοίκηση της ΤΡΑΙΝΟΣΕ έφερνε τα νέας τεχνολογίας τρένα θα μειωνόταν στις 3,5 ώρες. Στο τέλος του 2022 το τρένο θα έφτανε στο λιμάνι της Πάτρας. Σήμερα έχουμε πάλι έναν εγκαταλελειμμένο σιδηρόδρομο, αφού τα έργα για την Πάτρα, για την σηματοδότηση και η συμφωνία για νέους σύγχρονους και υψηλής ταχύτητας σειρμούς εγκαταλείφθηκαν, σκουριασμένοι και απαξιωμένοι συρμοί κάνουν τη διαδρομή Αθήνα-Θεσσαλονίκη, αντί για το Ασημένιο Βέλος και οι σιδηροδρομικές μεταφορές στη Βόρειο Ελλάδα να γίνονται με λεωφορεία, στο μεγαλύτερο μέρος τους. Όλα προς χάρη των αεροπορικών και οδικών συμφερόντων.

To 2015 στη Θεσσαλονίκη ο ΟΑΣΘ ήταν ιδιωτικός αλλά κρατικοδίαιτος, με ληξιπρόθεσμα χρέη 102 εκατομμυρίων ευρώ και ζημιές ύψους 35 εκατομμυρίων ευρώ, με τους εργαζόμενους απλήρωτους για δύο μήνες, τα λεωφορεία ασυντήρητα για 5 χρόνια και μόνο 245 από τα συνολικά 622 λεωφορεία του στόλου σε κίνηση. Χωρίς καμία κοινωνική πολιτική, ακόμα και με την παγκόσμια πρωτοτυπία του ακριβότερου κατά 10% εντός του λεωφορείου εισιτηρίου, για το οποίο δεν δίνονταν ρέστα. Διεφθαρμένος, με εργαζόμενους που ήταν ταυτόχρονα και μέτοχοι και μετόχους που ακόμα δεν έχουν όλοι αποκαλυφθεί και επιδοτούνταν με εκατοντάδες εκατομμύρια δημόσιου χρήματος. Στην Αθήνα οι αστικές συγκοινωνίες δεν είχαν ηλεκτρονικό εισιτήριο, με αποτέλεσμα να τις λυμάνεται ένα εγκληματικό δί-

κτυο που κυκλοφορούσε πλαστά εισιτήρια κλέβοντας εκατομμύρια ευρώ από το κράτος και τους πολίτες.

Το 2019 ο ΟΑΣΘ είχε τεθεί υπό κρατικό έλεγχο και γινόταν εκκαθάριση. Είχαν παραγγελθεί 350 καινούρια λεωφορεία σύγχρονης τεχνολογίας με τις χαμηλότερες δυνατές εκπομπές ρύπων, τα οποία θα ήταν άμεσα διαθέσιμα στους πολίτες, αν η επόμενη κυβέρνηση δεν ακύρωνε τον σχετικό διαγωνισμό. Τα λεωφορεία που κυκλοφορούσαν έφταναν τα 400, αφού τα υπόλοιπα είχαν αχρηστευθεί, επειδή οι προηγούμενες διοικήσεις δεν τα είχαν συντηρήσει. Μετέφερε απολύτως δωρεάν ανέργους και ΑμεΑ. Δεν δημιούργησε νέα ελλείμματα, είχε μειώσει τις δαπάνες του κατά 30%, δηλαδή 40 εκατομμύρια ευρώ δημοσίου χρήματος, χάρη στο νοικοκύρεμα και το τέλος της διαφθοράς. Πλήρωνε τους εργαζόμενούς του σε σταθερή ημερομηνία. Σε συνδυασμό με ένα σύγχρονο σύστημα τηλεματικής και την εφαρμογή του ηλεκτρονικού εισιτηρίου ο ΟΑΣΘ θα μπορεί πια να λειτουργήσει σωστά, προσφέροντας συνολικά αναβαθμισμένες λειτουργίες και υπηρεσίες για τους πολίτες της Θεσσαλονίκης που τόσο έχουν ταλαιπωρηθεί χωρίς κανένα λόγο. Στα ΜΜΜ της Αθήνας εφαρμόστηκε για πρώτη φορά καθολικά το ηλεκτρονικό εισιτήριο και μέσα σε έναν χρόνο είχαν εκδοθεί 1,1 εκατομμύρια προσωποποιημένες κάρτες (αντί 250.000 ως τότε) με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα έσοδα του ΟΑΣΑ κατά δεκάδες εκατομμύρια ευρώ. Παράλληλα με αυτά, παρά την επιβεβλημένη αύξηση του ΦΠΑ στις συγκοινωνίες, καταφέραμε να μην αυξηθεί η τιμή της κάρτας απεριορίστων διαδρομών και να θεσπιστεί για πρώτη φορά το μέτρο της απολύτως δωρεάν μετακίνησης των ανέργων και των ΑμεΑ. Τέλος, είχαν παραγγελθεί άλλα 400 λεωφορεία νέας τεχνολογίας και χαμηλής ρύπανσης για τον ΟΑΣΑ. Ο διαγωνισμός ακυρώθηκε τον Αύγουστο του 2019 από την επόμενη κυβέρνηση, κι επιλέχθηκαν οι ενοικιάσεις λεωφορείων από τα ΚΤΕΛ, με κόστος μεγαλύτερο από αυτό των νέων λεωφορείων. Εφαρμόζαμε σταδιακά τον ολιστικό σχεδιασμό των επιβατικών μεταφορών της Αττικής που περιλάμβανε όλα τα μεταφορικά μέσα και τους οργανισμούς στην Αττική, σε ένα ενιαίο σύστημα, σχεδιασμός που κι αυτός ακυρώθηκε, προς εξυπηρέτηση συγκεκριμένων συμφερόντων και κυρίως των ΚΤΕΛ.

Το 2015 ο σχεδιασμός για τις απαιτούμενες υποδομές γινόταν με ανορθολογικά και πελατειακά κριτήρια.

Το 2019 η χώρα είχε για πρώτη φορά Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (Masterplan), με τελικό ορίζοντα το έτος 2037, που διευκόλυνε τον εντοπισμό και την αιτιολόγηση των μελλοντικών απαιτούμενων πολιτικών και επενδύσεων για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος μεταφορών για την αειφόρο ανάπτυξη, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και της εδαφικής συνοχής της χώρας. Στο Masterplan εντασσόταν το σύνολο των συνδυσασμένων μεταφορών, οι ακτοπλοϊκές μεταφορές, τα λιμάνια, τα εμπορευματικά κέντρα, οι σιδηροδρομικές υποδομές, οι διεθνείς συνδέσεις, οι οδικές μεταφορές. Τερματίζονταν οι παλαιοκομματικές λογικές της ένταξης έργων με ψηφοθηρικά κριτήρια και η χώρα αποκτούσε πρωταρχική σημασία στις διεθνείς μεταφορές. Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Υποδομών εγκαταλείφθηκε από την επόμενη κυβέρνηση.

Το 2015 δεν υπήρχαν σοβαρά αντιπλημμυρικά έργα.

Το 2019, μόνο για την περίοδο 2015-2017 είχαν εγκριθεί ή και ολοκληρωθεί σε όλη τη χώρα κρατικά έργα ύψους 432 εκατομμυρίων ευρώ (τα 342 μόνο στην Περιφέρεια Αττικής), ενώ αντιθέτως από το 2010 μέχρι και το 2014 είχαν δοθεί μόλις 25 εκατομμύρια ευρώ (μόλις 3,6 στην Περιφέρεια Αττικής).

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 με το σχέδιο της “μικρής ΔΕΗ” των προηγούμενων κυβερνήσεων θα χάνονταν όλες οι υδροηλεκτρικές μονάδες και οι μονάδες φυσικού αερίου της ΔΕΗ. Δηλαδή το 25% του παραγωγικού δυναμικού της θα πήγαινε σε ιδιώτες, και μάλιστα τα «ασημικά» της που είναι τα υδροηλεκτρικά και στο τέλος το ηλεκτρικό ρεύμα θα κόστιζε περισσότερο στους πολίτες. Η ΔΕΗ ήταν υπερχρεωμένη και είχε πάρει τεράστια δάνεια το 2011 και το 2013. Παράλληλα προωθούνταν η πώληση του 66% του ΑΔΜΗΕ, που ελέγχει τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας.

Το 2019 είχαμε πια πετύχει να μειώσει η ΔΕΗ μόνο το λιγνιτικό παραγωγικό δυναμικό της, όπως ήταν ήδη υποχρεωμένη από το ευρωπαϊκό δικαστήριο για τη μονοπωλιακή της πρόσβαση στο λιγνίτη. Δεν πουλήσαμε το πιο κερδοφόρο κομμάτι της ΔΕΗ, τις υδροηλεκτρικές μονάδες. Έτσι, η ΔΕΗ μπορούσε πια να χαράξει μια νέα στρατηγική και να στραφεί προς τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας που είναι πολύ πιο φιλικές προς το περιβάλλον. Η ΔΕΗ μείωσε το δανεισμό της κατά 1 δισ. ευρώ, ενώ είχε κάνει συμφωνία με τις τράπεζες που της επέτρεπε να αναχρηματοδοτεί τα παλιά δανειά της. Ο ΑΔΜΗΕ παρέμεινε, μετά από σκληρή διαπραγμάτευση, υπό δημόσιο έλεγχο και προχωρούσε σε ανάπτυξη νέων δικτύων (ένωση Πελοποννήσου-Κρήτης, δίκτυα διασύνδεσης σε Κυκλάδες και Δωδεκάνησα, πιλοτικό έργο υπογειοποίησης καλωδίων κλπ), προσέλκυε άμεσες ξένες επενδύσεις εκατομμυρίων ευρώ -αποδεικνύοντας πως ο δημόσιος χαρακτήρας του δεν είναι ασυμβίβαστος μαζί τους- και δημιουργούσε νέες θέσεις εργασίας. Είχαμε νομοθετήσει τον διαχωρισμό της ΔΕΠΑ σε κομμάτι εμπορίας και σε κομμάτι δικτύων φυσικού αερίου, διατηρώντας τον δημόσιο έλεγχο στα δίκτυα αερίου και γενικότερα στα δίκτυα ενέργειας. Και όλα αυτά ενώ οι λογαριασμοί

της ΔΕΗ δεν είχαν ανέβει ούτε ένα ευρώ. Επιπλέον, ισοσκελίσαμε το έλλειμμα 800 εκατ. ευρώ που παραλάβαμε από την συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑ-ΣΟΚ στον Ειδικό Λογαριασμό για τις ΑΠΕ, θεσπίσαμε διαγωνιστικές διαδικασίες που έριξαν σημαντικά το κόστος των ΑΠΕ ώστε να είναι σήμερα φτηνές, ψηφίσαμε έναν πρωτοπόρο νόμο για τις Ενεργειακές Κοινότητες, υπερκαλύψαμε από το 2019 το στόχο της Ελλάδας του 2020 έναντι της Ευρώπης για τη διείσδυση των ΑΠΕ, ενώ συγκροτήσαμε το πρώτο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών από το 2018.

Το 2015 δεν υπήρχε κανένα μακρόπνοο σχέδιο για την ενεργειακή πολιτική

Το 2019 είχαμε πια το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα που οδηγούσε στην μετάβαση σε ένα φιλοπεριβαλλοντικό ενεργειακό μείγμα, με στροφή προς τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, περιορισμό της χρήσης του λιγνίτη -διατηρώντας τον όμως ως στρατηγική εφεδρεία για την διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας της χώρας- σταδιακή απεξάρτηση και από το φυσικό αέριο και μηδενισμό της συμμετοχής του πετρελαίου στην ηλεκτροπαραγωγή με εκτεταμένη διαβούλευση, διαφανείς κανόνες, επιλογές που θα μας έκαναν πολύ πιο προετοιμασμένους απέναντι στην ενεργειακή κρίση και την ενεργειακή φτώχεια των νοικοκυριών του 2022.

Το 2015 δεν υπήρχε κανένα σχέδιο ανάπτυξης των δικτύων φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού

Το 2019 είχε σχεδόν ολοκληρωθεί η κατασκευή του TAP, είχε ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός του Ελληνοβουλγαρικού Διασυνδεδητήριου Αγωγού (IGB) και ξεκινούσε άμεσα η κατασκευή του, είχε αναβαθμιστεί ο σταθμός LNG στη Ρεβυθούσα και ξεκινούσαν αντίστοιχα έργα στην Αλεξανδρούπολη, προχωρούσε άμεσα η διακυβερνητική συμφωνία με Κύπρο, Ιταλία και Ισραήλ για την κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού (East Med) που θα διέσχιζε τη Μεσόγειο μεταφέροντας φυσικό αέριο από τα κοιτάσματα του Ισραήλ και της Κύπρου, μέσω της Ελλάδας, στην Ιταλία. Έργο που ακυρώνεται, χωρίς αντίδραση από τη χώρα μας και που θα μας προστάτευε μελλοντικά από κρίσεις όπως η ρωσική του 2022. Επεκτεινόταν το δίκτυο φυσικού αερίου της χώρας, συνδέοντας πάνω από 30 πόλεις της χώρας. Μετά από δεκαετίες συν-

δέαμε τα νησιά των Κυκλάδων και την Κρήτη με το ηπειρωτικό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, μηδενίζοντας την εξάρτηση από το πετρέλαιο στην ηλεκτροπαραγωγή με προφανές όφελος για το περιβάλλον, ενισχύοντας τη σταθερότητα του συστήματος ιδίως για τους καλοκαιρινούς, τουριστικούς, μήνες και μειώνοντας το κόστος των λογαριασμών ρεύματος για όλη τη χώρα, με τη δραστική μείωση των χρεώσεων ΥΚΩ στους λογαριασμούς ρεύματος.

Το 2015 υπήρχε ένα Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο ανορθολογικό και χωρίς ουσιαστική φροντίδα για τους ασθενέστερους οικονομικά πολίτες.

Το 2019 είχαμε αναμορφώσει το Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο, προσφέροντας διπλάσια έκπτωση σχεδόν στο 70%, από 30%-35% που ίσχυε με το προηγούμενο σύστημα. Παράλληλα δημιουργήσαμε και χρηματοδοτήσαμε ειδικό Ταμείο Επανασυνδέσεων για να έχουν ξανά ρεύμα οι πολίτες από τις ασθενέστερες εισοδηματικές ομάδες. Πάνω από 4.000 νοικοκυριά επανασυνδέθηκαν στη ΔΕΗ χάρη σε αυτό το ταμείο. Θεσπίσαμε την έκπτωση συντέπιας 15%, που για πρώτη φορά έδωσε κίνητρο σταθερής καταβολής εισφορών, αλλά και τις 60 δόσεις για διακανονισμό με 0% προκαταβολή για ληξιπρόθεσμα χρέη. Μειώσαμε τον ΦΠΑ από το 13% στο 6% στην ηλεκτρική ενέργεια, το φυσικό αέριο και την τηλεθέρμανση.

Το 2015 δεκάδες χιλιάδες δικαιούχοι του προγράμματος «Εξοικονομώ κατ' οίκον Ι» είχαν μείνει όμηροι των τραπεζών σαν επιλαχόντες, γιατί δεν υπήρχαν χρήματα. Επίσης, δεν υπήρχε μέριμνα για τα χαμηλά εισοδήματα και κοινωνικές ομάδες (ΑμεΑ) να ενταχθούν στο πρόγραμμα.

Το 2019 ήδη είχαμε βρει πόρους για πρόσθετες παρεμβάσεις στις εκκρεμότητες του παλαιού προγράμματος, για 16.000 αιτήσεις υπαγωγής, είχαμε θεσμοθετήσει το «Εξοικονομώ κατ' οίκον-ΙΙ» μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας και με κοινωνικά κριτήρια και χωρίς τραπεζική διαμεσολάβηση. Μέσα σε ένα χρόνο είχε ολοκληρωθεί όχι μόνο η ένταξη αλλά και τα έργα και η καταβολή των ενισχύσεων για περισσότερες από 40.000 κατοικίες και συνέχιζε ο κύκλος ΕΚΟ ΙΙ με χρηματοδότηση του προγράμματος για πάνω από 26.000 κατοικίες.

Το 2015 δεν υπήρχε κανένας σχεδιασμός για την ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων κτιρίων.

Το 2019 με το πρόγραμμα ΗΛΕΚΤΡΑ και με διασφαλισμένους πόρους από την ΕΤΕπ ήταν έτοιμη η προκήρυξη για αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων και είχε ήδη ξεκινήσει πιλοτικό πρόγραμμα με τις πρώτες εντάξεις, που δεν προχώρησαν ποτέ μετά την αλλαγή της κυβέρνησης.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 οι παράνομες χωματερές ήταν καθεστώς και πληρώναμε υπέρογκα πρόστιμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (14,5 εκ. ευρώ κάθε εξάμηνο). Χωρίς καμιά πολιτική για την ανακύκλωση, τη διαλογή στην πηγή, κίνητρα και αντικίνητρα και μεταρρυθμίσεις όπως η μείωση της χρήσης της πλαστικής σακούλας.

Το 2019 είχε κλείσει η πλειονότητα των παράνομων χωματερών και είχαν περιοριστεί πολύ τα πρόστιμα (2,6 εκ. ευρώ ανά εξάμηνο). Η κατανάλωση της πλαστικής σακούλας, που τόσο πολύ επιβαρύνει το περιβάλλον, είχε μειωθεί δραματικά κατά 80% στα σουπερμάρκετ, μέσα από το σχετικό περιβαλλοντικό τέλος, το οποίο επρόκειτο να επιστραφεί στους πολίτες αλλά πλέον, από την επόμενη κυβέρνηση, χρηματοδοτεί συμφέροντα μέσω του Εθνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης.

Το 2015 η Ελλάδα δεν είχε δασικούς χάρτες, αφού σε 40 χρόνια είχε κυρωθεί μόλις το 0,81% της επικράτειας.

Το 2019 είχαμε ήδη αναρτημένους δασικούς χάρτες για το 55% της χώρας και κυρωμένους στο 44,31% της έκτασής της. Μέχρι το τέλος του 2019 θα είχε αναρτηθεί το σύνολο των δασικών χαρτών της χώρας και η κύρωση θα είχε ολοκληρωθεί στο τέλος του 2020. Η ανάρτηση των δασικών χαρτών ανέδειξε μεγάλα προβλήματα στη διαχείριση του δασικού και αγροτικού χώρου, τα οποία αντιμετωπίστηκαν με παρεμβάσεις στη δασική νομοθεσία, με κυριότερα παραδείγματα το θεσμικό πλαίσιο για τις φρυγανικές εκτάσεις και τους δασωμένους αγρούς. Πλέον οι δασικοί χάρτες έχουν ακυρωθεί και καθυστερούν σημαντικά, συμπαρασύροντας και το Κτηματολόγιο.

To 2015 δεν υπήρχε πλαίσιο συνεργασίας πυροσβεστικής – δασικών υπηρεσιών για την πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών.

To 2019 είχαμε θεσμοθετημένη ΚΥΑ για τη ρύθμιση θεμάτων συνεργασίας μεταξύ Πυροσβεστικού Σώματος και Δασικής Υπηρεσίας σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο που προβλέπει την υποχρεωτική συνεργασία και τον συντονισμό των δύο φορέων για την πρόληψη και αντιμετώπιση των συμβάντων δασικών πυρκαγιών, μετά την ανάθεση της αρμοδιότητας της δασοπυρόσβεσης από τη Δασική Υπηρεσία στο Πυροσβεστικό Σώμα, το 1998.

To 2015 δεν υπήρχε Εθνική Στρατηγική για τα Δάση, ούτε είχε υπάρξει ποτέ.

To 2019 είχαμε θεσμοθετημένη Εθνική Στρατηγική για τα Δάση. Παράλληλα, εκδόθηκε το Πρώτο Σχέδιο Δράσης που αφορά στην ενίσχυση των δράσεων και τον αποτελεσματικό συντονισμό αυτών για τη Δημόσια Πολιτική Πρόληψης Δασικών Πυρκαγιών, με προσλήψεις επιστημονικού προσωπικού και εγκεκριμένη χρηματοδότηση από το ΠΔΕ, ενώ το 2018-2019 υλοποιούνταν κοινωφελές πρόγραμμα δασοπροστασίας του ΟΑΕΔ με 5.000 εργαζόμενους, το οποίο σταμάτησε η επόμενη κυβέρνηση το φθινόπωρο του 2019.

To 2015 η θαλάσσια βιοποικιλότητα δεν προστατευόταν θεσμικά.

To 2019 είχε τετραπλασιαστεί η έκταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών της χώρας (από 6% σε 20%) με την αναθεώρηση του Εθνικού Καταλόγου περιοχών Natura 2000.

To 2015 οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών δεν επαρκούσαν και οι εργαζόμενοί τους βρίσκονταν σε καθεστώς πλήρους επισφάλειας.

To 2019 με την επανασύσταση και τη δημιουργία νέων Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών η χώρα είχε πια αποκτήσει ένα βασικό εργαλείο διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος, όπου συμμετείχαν οι τοπικές κοινωνίες, και είχαν διασφαλιστεί πλήρως οι πόροι (χρηματοδότηση και αν-

θρώπινο δυναμικό) για τη συνέχιση του έργου των Φορέων. Η επόμενη κυβέρνηση κατήργησε τους Φορείς Διαχείρισης και τους αντικατέστησε σε έναν αθηνοκεντρικό οργανισμό, χωρίς τοπική συμμετοχή, με τους εργαζομένους ξανά σε εργασιακή ομηρία.

Το 2015 υπήρχε ένα τελείως ασαφές πλαίσιο διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών.

Το 2019 υλοποιούσαμε έργο 17 εκατ. ευρώ, το οποίο θα οδηγούσε σε Προεδρικά Διατάγματα και Σχέδια Διαχείρισης για όλες τις περιοχές Natura 2000 έως το 2022. Οι μελέτες αυτές έχουν πλέον παγώσει.

Το 2015 δεν υπήρχε Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία.

Το 2019 είχαμε ήδη θεσμοθετήσει Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία, η εφαρμογή της οποίας θα έδινε νέες, πράσινες επιχειρηματικές ευκαιρίες.

Το 2015 η χώρα ήταν δεσμευμένη σε υπερκοστολογημένες υποδομές διαχείρισης αποβλήτων με ΣΔΙΤ, οι οποίες θα δέσμευαν πόρους των πολιτών για δεκαετίες.

Το 2019 είχαν δρομολογηθεί χρηματοδοτικά εργαλεία ύψους 1 δις ευρώ για την υλοποίηση του Εθνικού και των Περιφερειακών Σχεδιασμών Διαχείρισης Αποβλήτων, επενδύοντας σε Πράσινα Σημεία, ξεχωριστή συλλογή βιοαποβλήτων και νέες σύγχρονες και δημόσιες υποδομές όπως τα εργοστάσια κυκλικής οικονομίας και επεξεργασίας οργανικών απορριμμάτων (MEA & MEBA).

Το 2015 δεν υπήρχε σύγχρονο και διαφανές πλαίσιο για την ανακύκλωση και κινητροδότηση μέσω κατάλληλης τιμολογιακής πολιτικής.

Το 2019 είχε θεσμοθετηθεί νέο θεσμικό πλαίσιο για την ανακύκλωση (Νόμος 4496/2017) που έδινε έμφαση στη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, και ενίσχυε το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κοινωνίας των πολι-

τών. Είχε θεσπιστεί νέα τιμολογιακή πολιτική με βάση την απόδοση κάθε δήμου στην Ανακύκλωση και το τέλος ταφής είχε αντικατασταθεί με την εισφορά κυκλικής οικονομίας, που δίνει κίνητρα σε δήμους και πολίτες για να μεγιστοποιήσουν την ανακύκλωση.

To 2015 υπήρχε ένας ατελής χωρικό σχεδιασμό με πολυνομία και αντικρουόμενες ρυθμίσεις.

To 2019 παραδώσαμε θεσμικό πλαίσιο για την προστασία του δομημένου Περιβάλλοντος και το Χωρικό σχεδιασμό. Θεσμοθετήθηκε και διασφαλίστηκε η χρηματοδότηση για την εκπόνηση των Τοπικών Χωροταξικών σχεδίων, για τους δήμους όλους της χώρας, με χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ. Ολοκληρώσαμε τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια της Χώρας και αναθέσαμε τα Ειδικά Χωροταξικά σχέδια για τις ΑΠΕ, τους ορυκτούς πόρους, και τον Τουρισμό.

To 2015 δεν υπήρχε σχεδιασμός και προστασία για το δομημένο περιβάλλον.

To 2019 παραδώσαμε το θεσμικό πλαίσιο των παρατηρητηρίων δόμησης και ηλεκτρονικής καταγραφής νέων αυθαιρέτων και παρακολούθησης κατεδαφίσεων. Παράλληλα καθιερώσαμε την έκδοση αδειών μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας και υλοποίηση της Ηλεκτρονικής Ταυτότητας Κτιρίου.

To 2015 παραλάβαμε το Κτηματολόγιο σε ποσοστό 25% με πρόστιμα από την Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω καθυστερήσεων υλοποίησης του.

To 2019 θεσπίσαμε έναν νόμο – τομή και για πρώτη φορά, έναν ενιαίο φορέα, με την ενοποίηση των υποθηκοφυλακείων με τα κτηματολογικά γραφεία Στο τέλος του 2017 υπογράφηκαν 27 συμβάσεις που αφορούν την κτηματογράφηση του 63% της έκτασης της χώρας και την καταγραφή του 43% των δικαιωμάτων πολιτών επί της ακίνητης περιουσίας τους. Η ολοκλήρωση του Κτηματολογίου δημιουργεί ασφάλεια δικαίου για τις επενδύσεις και διασφαλίζονται τα δικαιώματα των πολιτών επί της ακίνητης περιουσίας τους. Ταυτόχρονα, το Ελληνικό Δημόσιο αποκτά «τίτλους» για την περιουσία του μέσω του Εθνικού Κτηματολογίου.

Το 2015 η χώρα κινδύνευε να χάσει ευρωπαϊκούς πόρους 2,5 δις ευρώ για τους πόρους του ΕΣΠΑ στους τομείς ύδρευσης, αποχέτευσης και άρδευσης, λόγω καθυστέρησης έξι ετών στην αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ).

Το 2019 με την 1^η αναθεώρηση των ΣΔΛΑΠ είχαμε απελευθερωμένα αυτά τα 2,5 δις ευρώ για να τα χρησιμοποιήσουμε σε έργα βιώσιμης διαχείρισης νερού και ήδη προχωρούσαμε στη 2^η αναθεώρηση των ΣΔΛΑΠ, προκειμένου να μην κινδυνεύσουν ποτέ ξανά αυτοί οι πόροι.

Το 2015 δεν υπήρχαν Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνου Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) και κινδυνεύαμε με πρόστιμα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το 2019, είχαμε κυρωμένα ΣΔΚΠ με ολιστικό πλαίσιο μέτρων για την πρόληψη, την προστασία, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση/αποκατάσταση σε όλες τις Ζώνες με Δυνητικά Υψηλό Κίνδυνο Πλημμύρας.

Το 2015 δεν υπήρχε σχεδιασμός και διασφαλισμένη χρηματοδότηση για την άμεση ολοκλήρωση των υποδομών επεξεργασίας λυμάτων σε όλους τους οικισμούς άνω των 2000 κατοίκων.

Το 2019 είχε ολοκληρωθεί το Εθνικό Σχέδιο και τα Περιφερειακά Σχέδια Λυμάτων και είχαν δρομολογηθεί έργα ύψους 1,2 δις ευρώ για υποδομές αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων σε όλους τους οικισμούς με πληθυσμό άνω των 2000 κατοίκων, για να ολοκληρωθούν όλες οι σχετικές υποδομές έως το 2023.

Το 2015 δεν είχαμε πλαίσιο τιμολόγησης νερού, συμβατό με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Το 2019 είχε συνταχθεί σύγχρονη πολιτική κοστολόγησης και τιμολόγησης υπηρεσιών νερού, ώστε να επιτυγχάνεται μείωση των απωλειών και εφαρμογή οικολογικού και κοινωνικού τιμολογίου.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 οι νησιώτες αισθάνονταν αποκομμένοι και πολίτες δεύτερης κατηγορίας.

Το 2019 είχαμε για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας υπουργικό χαρτοφυλάκιο με αποκλειστικό θέμα την Νησιωτική Πολιτική και με ένα σαφές πλάνο για την ανάπτυξη των νησιών και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των νησιωτών. Συντόνιζε την εφαρμογή ενός νέου παραγωγικού μοντέλου που θα είχε ως βάση τον κάτοικο του νησιού, θα σεβόταν το περιβάλλον, θα έδινε στους νησιώτες ίσες ευκαιρίες, θα προωθούσε την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Το 2015 η μετακίνηση από και προς τα νησιά κόστιζε στους κατοίκους και τις επιχειρήσεις πολλαπλάσια από ό,τι στη στεριά.

Το 2019 είχαμε θεσπίσει το Μεταφορικό Ισοδύναμο. Μια μόνιμη νησιωτική πολιτική με την οποία πετυχαίναμε οι μετακινήσεις ανθρώπων και οι μεταφορές εμπορευμάτων και καυσίμων στα νησιά να κοστίζουν όσο θα κόστιζαν και στη στεριά. Το μέτρο ίσχυε και για τα αεροπορικά ταξίδια. Κατά μέσο όρο στην κάθε νησιωτική επιχείρηση επιστρεφόταν το 43% του μεταφορικού της κόστους. Στο μέτρο είχε προβλεφθεί και η ένταξη των αναπληρωτών εκπαιδευτικών που στελεχώνουν νησιωτικά σχολεία και του μη μόνιμου ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού που υπηρετεί σε δομές υγείας των νησιών. Είχαμε διατηρήσει τον μειωμένο ΦΠΑ στα νησιά που υφίσταντο την προσφυγική κρίση. Είχαμε κερδίσει τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για αύξηση της κοινοτικής συμμετοχής στα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και τη δέσμευση για ένα πρόγραμμα καινοτό-

μων δράσεων για τα νησιά. Είχαν αυξηθεί για πρώτη φορά οι πόροι που δίνονταν στα νησιά και έτσι 102 εκατομμύρια ευρώ, μέσω των Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, θα επενδύονταν σε βασικά έργα υποδομής για να καλυφθούν βασικές ελλείψεις που υπήρχαν τόσα χρόνια στα νησιά. Έτσι, η Λέρος θα αποκτούσε τον δικό της αξονικό τομογράφο, έργα ενός εκατομμυρίου ευρώ θα γίνονταν στον Αη Στράτη, ενάμιση εκατομμυρίου στα Ψαρά, δύο εκατομμυρίων στο Αγαθονήσι.

Το 2015 σε 22 άνδρα νησιά το νερό μεταφερόταν μέσω ιδιωτικής υδροφόρας, με συνολικό κόστος 5 εκ. ευρώ ετησίως.

Το 2019 είχαμε εγκαταστήσει μονάδες αφαλάτωσης του νερού σε 13 από αυτά τα νησιά, ώστε να έχουν δικό τους νερό και με πολύ μικρότερα έξοδα. Η υδροφόρα είχε τελειώσει οριστικά για το Αιγαίο, οι νησιώτες είχαν πια ποιοτικό και επαρκές νερό.

Το 2015 14.500 νοικοκυριά σε 47 απομακρυσμένα νησιά της χώρας, δεν είχαν τηλεοπτικό σήμα και σύνδεση στο διαδίκτυο, επειδή δεν συνέφερε την ιδιωτική εταιρεία των καναλαρχών, Digea, να επενδύσει για να στείλει και εκεί το σήμα τους.

Το 2015 είχαμε προσφέρει ετήσια δωρεάν ευρυζωνική σύνδεση στο διαδίκτυο στους μόνιμους κατοίκους και δωρεάν δορυφορικό εξοπλισμό και ετήσια συνδρομή σε όλα τα νοικοκυριά των νησιών εκείνων που δεν καλύπτονται από το σήμα της Digea.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

To 2015 ο τουρισμός περιοριζόταν ουσιαστικά στους καλοκαιρινούς μήνες και στα νησιά.

To 2019 είχαμε για πρώτη φορά μια ενιαία εθνική και περιφερειακή τουριστική πολιτική με στόχο τον τουρισμό για 365 ημέρες το χρόνο και με πυρήνα τη βιώσιμη και ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη. Με επέκταση της τουριστικής περιόδου και ενίσχυση του χειμερινού τουρισμού, προώθηση νέων ελληνικών προορισμών, άνοιγμα ξένων αγορών και προσέλκυση επισκεπτών υψηλής αγοραστικής δύναμης, ανάπτυξη θεματικού τουρισμού και προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας, στρατηγικές συνεργασίες με ξένους τουριστικούς ομίλους και αεροπορικές εταιρείες και καθιέρωση νέων απευθείας πτήσεων. Για πρώτη φορά είχαμε καθιερώσει την στενή συνεργασία του υπουργείου Τουρισμού με τις 13 Περιφέρειες της χώρας, τα Επιμελητήρια, τους παραγωγικούς και τουριστικούς φορείς σε όλη την Ελλάδα.

To 2015 η τουριστική κίνηση είχε δεχτεί μεγάλα πλήγματα.

To 2019 είχαμε αυξήσει τον τουρισμό πάνω από 35% την 4ετια 2015-2018 (από τα 24 εκατ. διεθνείς αφίξεις το 2014, στα 33 εκατ. το 2018) με συνεχή ετήσια ρεκόρ στις αφίξεις και τα έσοδα. Οι Διεθνείς Αεροπορικές Αφίξεις το 2018 άγγιξαν επίπεδα ρεκόρ στα 20,7 εκατ., δηλαδή 2,4 εκατ. περισσότερες σε σχέση με το 2017. Οι υψηλές τουριστικές επιδόσεις δημιούργησαν χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας. Θέσαμε για πρώτη φορά ως στρατηγική προτεραιότητα την ανάπτυξη της ελληνικής κρουαζιέρας, καταρτίζοντας ενιαία εθνική στρατηγική, πετυχαίνοντας την παγκόσμια προώθηση και προβολή

της Ελλάδας ως της μόνης πολυνησιακής χώρας στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο, την ανάδειξη νέων προορισμών και νέων ταξιδιωτικών εμπειριών μέσω της κρουαζιέρας.

Το 2015 οι τουριστικές επενδύσεις ήταν υποτονικές σε σχέση με τις ευκαιρίες που προσφέρονταν από το τοπίο της.

Το 2019 με την τουριστική πολιτική που υλοποιήσαμε είχαμε πετύχει μια έκρηξη των τουριστικών επενδύσεων. Περισσότερα από 400 επενδυτικά σχέδια είχαν υποβληθεί προς έγκριση την τελευταία τετραετία, με αποτέλεσμα τη δημιουργία 55.000 νέων ξενοδοχειακών κλινών σε όλη την Ελλάδα. Επιπλέον, είχαμε εξασφαλίσει πάνω από 700 εκατ. ευρώ για τη στήριξη των μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων, μέσω του ΕΣΠΑ. Το 2020 ο ΦΠΑ στην διαμονή θα μειωνόταν στο 11% για την ενίσχυση της τουριστικής βιομηχανίας.

Το 2015 η τουριστική νομοθεσία ήταν ανοργάνωτη και δυσκόλευε επενδύσεις και ελέγχους.

Το 2019 είχαμε για πρώτη φορά κωδικοποιημένη ολόκληρη την τουριστική νομοθεσία, έχοντας συγκεντρώσει σε μία ενιαία ψηφιακή πλατφόρμα νόμους 100 και πλέον ετών. Έτσι, όλοι οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να έχουν γρήγορη πληροφόρηση για την ισχύουσα νομοθεσία και με διαρκή επικαιροποίησή της. Απλουστεύσαμε τη διαδικασία αδειοδότησης τουριστικών επιχειρήσεων, που μπορούσε πια να γίνει με μια απλή γνωστοποίηση.

Το 2015 η δημόσια εκπαίδευση στον τομέα του τουρισμού ήταν απαξιωμένη, δίχως επαρκές εκπαιδευτικό προσωπικό και με εξαιρετικά περιορισμένους πόρους. Από την περίοδο 2010-2014 είχαν κλείσει οι Σχολές Ξεναγών, οι Επαγγελματικές Σχολές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είχε καταργηθεί ο Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, είχαν υποβαθμιστεί τα 8 ΙΕΚ Τουρισμού και είχαν απαξιωθεί οι ιστορικές Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ Ρόδου και Κρήτης).

Το 2019 είχαμε καταφέρει να επαναλειτουργίσει ήδη η Σχολή Ξεναγών της

Αθήνας και να είναι έτοιμη και η Σχολή Ξεναγών Θεσσαλονίκης. Υλοποιούσαμε προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων, εποχιακά ανέργων και ανέργων εμπειροτεχνών στον τομέα του τουρισμού σε δέκα πόλεις, ενώ στο παρελθόν πραγματοποιούνταν το πολύ σε τέσσερις.

To 2015 δεν υπήρχε ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο για τον σύγχρονο θεματικό τουρισμό (αγροτουρισμός, αθλητικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός κλπ), με αποτέλεσμα οι δραστηριοποιούμενες στον τομέα αυτό επιχειρήσεις να λειτουργούν χωρίς θεσπισμένους κανόνες λειτουργίας και χωρίς ρητές προδιαγραφές ασφάλειας.

To 2019 είχαμε θεσπίσει για πρώτη φορά ένα τέτοιο πλαίσιο. Με αυτό δημιουργούνταν νέα πεδία και επαγγελματικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, συνδεόταν ο τουρισμός με τον πρωτογενή τομέα, την αγροδιατροφή και τη μεταποίηση, ενώ τα τοπικά προϊόντα εντάσσονταν στην ευρύτερη τουριστική αλυσίδα.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 η αναλογία προσλήψεων προς αποχωρήσεις στο Δημόσιο ήταν 1 προς 5, χιλιάδες δημόσιοι υπάλληλοι είχαν τεθεί ξαφνικά σε διαθεσιμότητα και απολυθεί, οι εργαζόμενοι στο δημόσιο είχαν μειωθεί κατά 130.000, πολλές κρίσιμες κρατικές υπηρεσίες και δομές του κοινωνικού κράτους δυσλειτούργουσαν όλο και περισσότερο σε βάρος των πολιτών που δεν εξυπηρετούνταν, ο δημόσιος τομέας έχανε τη θεσμική μνήμη του, ολόκληρες υπηρεσίες με σημαντική προσφορά όπως η δημοτική αστυνομία είχαν καταργηθεί και το κράτος ήταν έτοιμο να παραχωρήσει κρίσιμες λειτουργίες του σε ιδιωτικά συμφέροντα.

Το 2019 η αναλογία προσλήψεων-αποχωρήσεων μέσα από τη διαπραγμάτευση με τους Θεσμούς είχε πάει στο 1προς 1, για να μπορέσουν να στηριχθούν η υγεία, η παιδεία, η κοινωνική πρόνοια. Είχαν επανέλθει στην υπηρεσία όλοι οι αδικώς απολυμένοι των μνημονίων και επικεντρωνόμασταν συνεχώς στο να βελτιώνουμε την λειτουργία των αποδιοργανωμένων δημοσίων μηχανισμών για να μπορούν οι πολίτες να εξυπηρετούνται.

Το 2015 η έκδοση και διακίνηση πράξεων με ηλεκτρονικά μέσα στο Δημόσιο ήταν αδιανόητη.

Το 2019 ήδη εφαρμοζόταν σταδιακά η ψηφιακή υπογραφή στο δημόσιο και εντός του έτους θα είχε τεθεί σε πλήρη εφαρμογή το Ψηφιακό Δημόσιο, ώστε όλα τα έγγραφα να διακινούνται ηλεκτρονικά, δηλαδή χωρίς καθυστερήσεις και με εξοικονόμηση ως και 400 εκατομμυρίων ευρώ δημοσίου χρέματος. Προχωρήσαμε τάχιιστα στην αναβάθμιση των ΚΕΠ και ξεκινήσαμε τις διαδικασίες για τη δημιουργία του λεγόμενου «Ψηφιακού ΚΕΠ», με πλήρως

αυτοματοποιημένες και ψηφιακές διαδικασίες, έτσι ώστε όλοι οι πολίτες να μπορούν να ολοκληρώνουν όλο και περισσότερες από τις συναλλαγές τους με το δημόσιο μέσα από τον υπολογιστή τους, χωρίς να απαιτείται αυτοπρόσωπη παρουσία. Από τον Ιανουάριο του 2018 είχε τεθεί σε λειτουργία ένα εμβληματικό έργο του Υπουργείου Εσωτερικών, το «Μητρώο Πολιτών», το οποίο διασυνδέει υπηρεσίες Ληξιαρχείου, Δημοτολογίου, καθώς και το Ειδικό Ληξιαρχείο Αθηνών. Αυτό το σύστημα αποτέλεσε τη βάση για τη διαλειτουργικότητα των βάσεων δεδομένων υπηρεσιών του Δημοσίου και τον περιορισμό της υποχρέωσης των πολιτών να λαμβάνουν και να προσκομίζουν οι ίδιοι τα διάφορα έγγραφα. Με βάση το Μητρώο Πολιτών μειώθηκε η γραφειοκρατία, απλοποιήθηκε το έργο των υπηρεσιών και το διοικητικό βάρος των υπαλλήλων και κυρίως μειώθηκαν οι χρόνοι, οι μετακινήσεις, και τα έξοδα για τους πολίτες. Ακόμη, υλοποιούσαμε ολοκληρωμένα προγράμματα αναβάθμισης των ψηφιακών ικανοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να ανταποκριθούν με πλήρη επάρκεια στις απαιτήσεις της εποχής.

To 2015 η έκδοση οικοδομικών αδειών δεν γινόταν ψηφιακά, αλλά απαιτούσε πάντα φυσική παρουσία των ιδιοκτητών στην πολεοδομία, με αποτέλεσμα να υπάρχει καθυστέρηση και διαφθορά.

To 2019 είχε τεθεί σε λειτουργία η ηλεκτρονική πλατφόρμα e-Άδειες που δίνει πια την δυνατότητα να γίνεται υποβολή και έκδοση οικοδομικών αδειών αμιγώς ηλεκτρονικά.

To 2015 είχαμε μια δημόσια διοίκηση όπου οι προαγωγές αλλά και οι απλές μετακινήσεις των υπαλλήλων γίνονταν με κομματικά κριτήρια. Η προηγούμενη κυβέρνηση και ο κ. Μητσοτάκης ως υπουργός Διοικητικής Ανασυγκρότησης, λίγες μέρες πριν τις Εθνικές εκλογές είχαν καθαίρει σε μια νύχτα όλους τους νομίμως υπηρετούντες Γενικούς Διευθυντές, Διευθυντές και Τμηματάρχες στη δημόσια διοίκηση, τοποθετώντας αναξιοκρατικά φίλους και αρεστούς.

To 2019 για πρώτη φορά, μετά από πάνω από δέκα χρόνια, διενεργούνταν κρίσεις προϊσταμένων σε όλο το δημόσιο με αξιοκρατικές και αντικειμενι-

κές διαδικασίες. Δεν καθαιρέσαμε κι εμείς σε μια νύχτα τους προϊστάμενους και διευθυντές που χωρίς αξιολόγηση είχαν οριστεί πριν, αλλά δρομολογήσαμε μια διαδικασία δίκαιων και αντικειμενικών κρίσεων. Οι υπάλληλοι πλέον μπορούσαν να μετατάσσονται και να αποσπώνται με βάση το Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας, με διαφάνεια, αντικειμενικότητα και ταχύτητα, για να αξιοποιούνται περισσότερο οι ικανότητές τους. Ολοκληρώσαμε την Αξιολόγηση των υπαλλήλων του δημοσίου, με ένα νέο σύστημα δημοκρατικό και με ηλεκτρονικό και διάφανο τρόπο.

Το 2015 είχαμε ένα πειθαρχικό δίκαιο πρωτοφανούς σκληρότητας, απαράδεκτο για ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος δικαίου. Ένα πειθαρχικό δίκαιο που αγνοούσε το τεκμήριο της αθωότητας και σκόπευε στην τρομοκράτηση των δημοσίων υπαλλήλων.

Το 2019 είχαμε ένα νέο πειθαρχικό δίκαιο, έχοντας επαναφέρει μεταξύ άλλων το τεκμήριο αθωότητας.

Το 2015 είχαμε μια δημόσια διοίκηση απαρχαιωμένη χωρίς σύγχρονα διοικητικά εργαλεία.

Το 2019 είχαν εισαχθεί στη δημόσια διοίκηση ψηφιακά οργανογράμματα και περιγράμματα θέσης εργασίας, ως ανταπόκριση στις σύγχρονες ανάγκες. Ακόμη, διαμορφωνόταν ένας στρατηγικός προγραμματισμός προσλήψεων σε πολυετή και ετήσια βάση. Έτσι το δημόσιο θα στελεχωνόταν με βάση τις πραγματικές του ανάγκες και όχι αποσπασματικά και πελατειακά όπως συνέβαινε επί δεκαετίες. Ενισχύσαμε και αναβαθμίσαμε τη λειτουργία του ΑΣΕΠ, το οποίο πλέον μετείχε ενεργά όχι μόνο στη διαδικασία των προσλήψεων, αλλά σε όλες τις διαδικασίες αξιολόγησης και κρίσεων του ανθρώπινου δυναμικού της διοίκησης.

Το 2015 δεν υπήρχε καμία κεντρική δομή επικοινωνίας του πολίτη με την δημόσια διοίκηση και ο κόσμος για να μάθει τι δικαιούται και για να το διεκδικήσει απευθυνόταν σε τηλεοπτικές εκπομπές και έτρεχε στα βουλευτικά γραφεία.

Το 2019 είχαμε δημιουργήσει την υπηρεσία «Καθημερινότητα» όπου απευθύνονταν οι πολίτες για να αναφέρουν και να λύνουν τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν με τον κρατικό μηχανισμό, καθώς και τα Κέντρα Κοινότητας για να πηγαίνουν εκεί και να μαθαίνουν όλα όσα δικαιούνται από το κράτος και να κάνουν όλες τις σχετικές αιτήσεις.

Το 2015 δεν υπήρχε κανένα συνεκτικό σχέδιο για την περιφερειακή ανασυγκρότηση και κανένας θεσμός διαλόγου της κεντρικής διοίκησης με την τοπική αυτοδιοίκηση και τους πολίτες.

Το 2019 είχαμε τον νέο θεσμό των Περιφερειακών Αναπτυξιακών Συνεδρίων με την παρουσία του πρωθυπουργού και των υπουργών σε κάθε περιφέρεια, αλλά και έναν μηχανισμό για τον έλεγχο της υλοποίησης των εξαγγελιών που γίνονταν εκεί.

Το 2015 βρίσκονταν σε ομηρία 2.100 επιτυχόντες του ΑΣΕΠ από το 1998.

Το 2019 είχαν τοποθετηθεί όλοι σε κενές οργανικές θέσεις του Δημοσίου.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 είχαμε σημαντικό πρόβλημα εγκληματικότητας στα αστικά κέντρα της και η αστυνομία δεν αξιοποιούσε όλες τις επιχειρησιακές δυνατότητές της.

Το 2019 είχαμε ύφεση της βαρύνουσας εγκληματικότητας, από το 2015 και μετά, στις περιοχές του ευρύτερου Κέντρου της Αθήνας. Από το σύνολο των παράνομων πράξεων, η βαρύνουσα εγκληματικότητα περιορίστηκε στο 30% και το 70% αποτελούσε μικροεγκληματικότητα, ενώ τα προηγούμενα χρόνια τα ποσοστά ήταν αντεστραμμένα. Στην περιοχή των Εξαρχείων είχαν γίνει μεγάλες αλλά στοχευμένες αστυνομικές επιχειρήσεις κατά τις οποίες εξαρθρώθηκαν κυκλώματα εμπορίας-διακίνησης ναρκωτικών, αποτελέσματα που δεν είχαν επιτευχθεί ξανά την τελευταία 25ετία. Αλλεπάλληλες επιχειρήσεις στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο στη Θεσσαλονίκη με δεκάδες συλλήψεις για διακίνηση ναρκωτικών, όπως και στην Αθήνα, στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο σε συνεργασία με τις πρυτανικές αρχές και όπως επέτρεπε ο νόμος για το πανεπιστημιακό άσυλο. Εξαρθρώθηκαν μεγάλα κυκλώματα εγκληματικών οργανώσεων, τα ηγετικά στελέχη των οποίων βρίσκονταν μέσα στις φυλακές. Είχαμε την Πεζή Αστυνόμευση σε κεντρικά σημεία της Αθήνας από 250 αστυνομικούς, είχε ξεκινήσει και στη Θεσσαλονίκη, ενώ σταδιακά θα εφαρμοζόταν σε μεγάλες πόλεις στην επαρχία. Είχαμε τον Αστυνομικό της Γειτονιάς σε 39 περιοχές της χώρας (14 στην Αττική, 4 στη Θεσσαλονίκη και 22 σε επαρχιακές πόλεις). Είχαμε τον Τοπικό Αστυνομικό σε 46 τοπικές κοινότητες στις οποίες δεν προβλεπόταν η λειτουργία αστυνομικού τμήματος, επιλύοντας άμεσα προβλήματα των πολιτών (γραφειοκρατικά, εξυπηρέτηση ΑμεΑ και ευπαθών με κατ' οίκον επισκέψεις). Είχαμε 38 Κινητές Αστυνομικές Μονάδες οι οποίες δρούσαν στα απομακρυ-

σμένα χωριά και εξυπηρετούσαν τους πολίτες που δεν είχαν πρόσβαση σε κοντινά αστυνομικά τμήματα για τη διεκπεραίωση υποθέσεων και έκδοση εγγράφων. Είχαμε το Ηλεκτρονικό Αστυνομικό Τμήμα, μια διαδικτυακή πύλη της Ελληνικής Αστυνομίας που έδινε την δυνατότητα σε πολίτες, επιχειρήσεις και φορείς να υποβάλουν ηλεκτρονικά αιτήματα, καθώς και να κάνουν καταγγελίες για περιπτώσεις ηλεκτρονικού εγκλήματος, μειώνοντας έτσι τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και εξοικονομώντας ανθρώπινους πόρους. Από τον Οκτώβριο του 2018 είχαμε το Πρόγραμμα Εμφανούς Αστυνόμευσης «Π.Ε.Ρ.Σ.Ε.ΑΣ.» σε όλη τη χώρα, με εμφανείς περιπολίες αστυνομικών με οχήματα και μηχανές σε κάθε περιοχή, κάθε ημέρα, κάθε στιγμή του εικοσιτετράωρου, με άξονα το να μην υπάρχει κανένας Δήμος της χώρας χωρίς μία τουλάχιστον εμφανή εποχούμενη περιπολία στην περιοχή του.

To 2015 μεγάλος αριθμός αστυνομικών δεν προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στους πολίτες, αλλά βρίσκονταν στην υπηρεσία πρώην επίσημων προσώπων που κρατούσαν τα παλιά τους προνόμια.

To 2019 είχαμε αποδεσμεύσει 800 αστυνομικούς από την υπηρεσία Επίσημων Προσώπων, αλλά και από υπηρεσίες γραφείου και πλέον συνέβαλλαν στην ασφάλεια των πολιτών.

To 2015 δεν γινόταν τίποτα για να ξεριζωθούν απαράδεκτες, βίαιες και αυταρχικές νοοτροπίες, με τις οποίες λειτουργούσαν σε κάποιες περιπτώσεις τα σώματα ασφαλείας.

To 2019 είχαμε δημιουργήσει τον Εθνικό Μηχανισμό Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας που θα δεχόταν και θα εξέταζε καταγγελίες για πράξεις του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας, του Λιμενικού Σώματος, του Πυροσβεστικού Σώματος, καθώς και των υπαλλήλων των καταστημάτων κράτησης. Δημιουργήθηκε Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας. Εφαρμοζόταν ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα εκπαίδευσης αστυνομικών για τον χειρισμό θεμάτων που αφορούσαν τους Ρομά και κυρίως την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού τους. Σχεδιαζόταν ο

εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση του προγράμματος Σπουδών των Αστυνομικών Σχολών. Ακόμα, είχαν ανοίξει οι 2.110 φάκελοι ατομικών φρονημάτων που βρέθηκαν να μην έχουν καταστραφεί και είχε δοθεί πρόσβαση σε πολίτες και ερευνητές.

Το 2015 είχαμε ένα παλιές κοπής σύστημα εκπαίδευσης των μελών και στελεχών της αστυνομίας.

Το 2019 οργανώσαμε την ανωτατοποίηση των Σχολών της Αστυνομικής Ακαδημίας, με στόχο μια συνολική αναδιοργάνωση, τον εκδημοκρατισμό και την θωράκιση της ακαδημαϊκής ποιότητας των σπουδών.

Το 2015 2.173 πυροσβέστες 5ετούς θητείας που κάλυπταν πάγιες και διαρκείς ανάγκες, βρισκόνταν σε εργασιακή επισφάλεια και ομηρία.

Το 2019 είχαν ενταχθεί ως μόνιμοι πυροσβέστες κανονικά στο σώμα. Επιπλέον, το ανθρώπινο δυναμικό του Πυροσβεστικού Σώματος ενισχύθηκε με προσλήψεις ακόμα 2.000 πυροσβεστών.

Το 2015 υπήρχε ένα απαρχαιωμένο σύστημα Πολιτικής Προστασίας, με αποτέλεσμα να θρηνούμε ανθρώπινες ζωές σε περιπτώσεις πυρκαγιών και άλλων καταστροφών.

Το 2019, είχαμε ετοιμάσει για να ψηφιστεί από την επόμενη Βουλή το νέο Εθνικό Σύστημα Πολιτικής Προστασίας, μια ριζική αναδιάρθρωση του συστήματος στα πρότυπα των πλέον προηγμένων κρατών. Αφορούσε όλες τις φάσεις κινητοποίησης του κρατικού μηχανισμού, από την πρόληψη ως την αποκατάσταση. Εξασφάλιζε την αποτελεσματική ανταπόκριση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης καθώς και στις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής.

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 η ΕΡΤ κλειστή, η εταιρία της διαλυμένη, αγόραζε το τηλεοπτικό της σήμα από την εταιρεία Digea των ιδιωτικών καναλιών, το δίκτυο ραδιοφωνικών σταθμών της ήταν κλειστό. Χιλιάδες εργαζόμενοι είχαν απολυθεί, εκατομμύρια Ελλήνων του εξωτερικού είχαν χάσει τον μοναδικό σύνδεσμό τους με την Ελλάδα

Το 2019 ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας επαναλειτούργησε. Με ελληνικό πρόγραμμα μυθοπλασίας για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, με βραβευμένες ξένες σειρές, με το πιο πλούσιο αθλητικό πρόγραμμα δωρεάν, στηρίζοντας τις τέχνες και τον πολιτισμό με τις εκπομπές και τα μουσικά της σύνολα όπως κανένας ιδιωτικός σταθμός. Η ΕΡΤ ήταν το μόνο κανάλι που έδινε το ποσό που προβλέπει ο νόμος για την ενίσχυση των κινηματογραφικών παραγωγών και ο μοναδικός οπτικοακουστικός φορέας που ανέπτυξε για πρώτη φορά στην Ελλάδα πλατφόρμα υβριδικών υπηρεσιών, την ERT Hybrid, που αργότερα ονομάστηκε Ertflix. Αποδεσμεύτηκε από τη Digea των καναλαρχών, εξοικονομώντας 1,6 εκατ. ευρώ ετησίως.

Το 2015 τα ιδιωτικά κανάλια λειτουργούσαν χωρίς άδεια, χωρίς να πληρώνουν ούτε ένα ευρώ για τις δημόσιες συχνότητες και λειτουργώντας με πάνω από ένας δις θαλασσοδανείων που τα πλήρωνε ο ελληνικός λαός μέσα από την ανακεφαλαίωση των τραπεζών.

Το 2019 είχαμε χορηγήσει νόμιμες τηλεοπτικές άδειες. Υπήρχε πλέον ένα καθαρό τηλεοπτικό τοπίο, το οποίο έδινε τη δυνατότητα στους σταθμούς να επενδύσουν σε παραγόμενο πρόγραμμα, αλλά ταυτόχρονα προστάτευε τους εργαζόμενους γιατί όριζε πως κάθε σταθμός πρέπει να έχει το λιγότε-

ρο 400 εργαζόμενους. Τα επόμενα δέκα χρόνια, το ελληνικό Δημόσιο θα εισέπραττε τουλάχιστον μισό δις ευρώ (άδειες, φόρος διαφήμισης, τέλη χρήσης συχνοτήτων), ποσό που σε μεγάλο βαθμό ακυρώθηκε από την επόμενη κυβέρνηση. Είχαν τεθεί αυστηρές προϋποθέσεις για τη διατήρηση κάθε τηλεοπτικής άδειας, όπως για παράδειγμα η υποχρέωση παραγωγής πρωτότυπου και υψηλής ποιότητας προγράμματος από τα κανάλια.

Το 2015 ήμασταν πολύ πίσω από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες στο επίπεδο ψηφιακού μετασχηματισμού δημοσίου και οικονομίας. Με αρμόδιο Υπουργό της κυβέρνησης Σαμαρά-Βενιζέλου τον κ. Μητσοτάκη, η Ε.Ε. μας είχε επιβάλλει αιρεσιμότητα λόγω των κάκιστων επιδόσεων σε θέματα ψηφιακής διακυβέρνησης, μπλοκάροντας έτσι κονδύλια ύψους 1,2 δις ευρώ για έργα ψηφιακού μετασχηματισμού, καταδικάζοντας τη χώρα να μένει ακόμα πιο πίσω από τις εξελίξεις. Τα ψηφιακά έργα ήταν παγωμένα για χρόνια ή κατακερματισμένα, χωρίς να εντάσσονται σε κάποιο συνεκτικό πλαίσιο εθνικού σχεδιασμού, με το ψηφιακό χάσμα με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. να γιγαντώνεται.

Το 2019 η Ελλάδα είχε αποκτήσει για πρώτη φορά στην ιστορία της Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής και Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική (2016-2021), εγκριμένη από την Ε.Ε., η οποία και ήρε την αιρεσιμότητα που είχε επιβληθεί στην κυβέρνηση Σαμαρά-Βενιζέλου, απελευθερώνοντας τα 1,2 δις ευρώ για έργα ψηφιακού μετασχηματισμού και καταφέροντας να βελτιωθούν μέσα σε στον πρώτο μόλις χρόνο οι ψηφιακοί δείκτες της χώρας κατά 8,6%. Η χώρα απέκτησε χρηματοδοτικά εργαλεία, συνοχή και σχεδιασμό στην ψηφιακή της πολιτική, καταφέροντας να ξεμπλοκάρει παγωμένα έργα, αλλά και να σχεδιάσει και συμβασιοποιήσει νέα έργα ψηφιακού μετασχηματισμού δημοσίου και οικονομίας. Όπως τα εμβληματικά έργα «δίκτυο δημοσίου τομέα ΣΥΖΕΥΞΙΣ II», «Κεντρικό Σύστημα Ηλεκτρονικής Διακίνησης Εγγράφων (ΣΗΔΕ)», «ψηφιακό ΓΕΜΗ» κ.ά., τα οποία η σημερινή κυβέρνηση στη συνέχεια καθυστέρησε χαρακτηριστικά. Παράλληλα, ψηφιοποιήθηκε πλήθος υπηρεσιών του δημοσίου, ώστε ο πολίτης να διεκπεραιώνει υποθέσεις από το σπίτι του, όπως ηλεκτρονικά ραντεβού στην πρωτοβάθμια Υγεία, ηλεκτρονικές αιτήσεις σε διάφορες υπηρεσίες (εγγραφές μαθητών, μετεγγραφές φοιτητών, αιτήσεις εκπαιδευτικών, πόθεν έσχες, Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης κ.ά.), που αποτέλεσαν τη βάση και πρώτη ύλη για τη δημιουργία του gov.gr.

To 2015 υπήρχαν τεράστιες γραφειοκρατικές δυσκολίες για να γυριστεί μια οπτικοακουστική παραγωγή στα φυσικά τοπία και στα ιστορικά μνημεία της και πολλές φορές ήταν απολύτως αδύνατο. Η Ελλάδα ήταν μία από τις ελάχιστες χώρες της Ευρώπης που δεν έδινε οικονομικά κίνητρα για επενδύσεις στον κλάδο των οπτικοακουστικών παραγωγών.

To 2019 είχαμε θεσπίσει πολύ πιο γρήγορες διαδικασίες για την αδειοδότηση μιας παραγωγής, καθώς και το μεγάλο οικονομικό κίνητρο της επιστροφής του 35% του προϋπολογισμού και του 30% των φόρων κάθε κινηματογραφικής παραγωγής που γίνεται στην Ελλάδα. Με την ίδρυση του Εθνικού Κέντρου Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας (ΕΚΟΜΕ) Έτσι η χώρα προβάλλεται διεθνώς και διαφημίζεται τουριστικά, ενώ δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας. Για να διευκολύνουμε κι άλλο τους παραγωγούς, δημιουργήσαμε γραφεία διεκπεραίωσης οπτικοακουστικής παραγωγής (Film Offices) σε όλες τις Περιφέρειες και τους μεγάλους δήμους της χώρας που προωθούν τις κινηματογραφικές παραγωγές στην Ελλάδα, είναι γραφεία “μίας στάσης” που λύνουν για λογαριασμό των εταιρειών παραγωγής όλα τα προβλήματα, όχι μόνο για τις άδειες αλλά και για όλες τις ανάγκες μιας παραγωγής. Μέσα σε λίγους μήνες, οι αιτήσεις που είχαν εγκριθεί έφταναν στις 43, με τη συνολική επένδυση να ανέρχεται στα 39,2 εκατ. ευρώ. Οι νέες θέσεις εργασίας στον κλάδο ξεπερνούσαν ήδη τις 12 χιλιάδες.

To 2015 υπήρχαν πολλές “λευκές” περιοχές, που δεν είχαν καμία πρόσβαση στο τηλεοπτικό σήμα, εξαιτίας της ιδιωτικής Digea των καναλαρχών που τής δόθηκε το σύνολο των ψηφιακών συχνοτήτων το 2014 και της είχε επιτραπεί να εγκαταστήσει ψηφιακούς πομπούς σε μόλις 156 σημεία της Ελλάδας, επειδή δεν την συνέφερε οικονομικά να κάνει μια μεγαλύτερη επένδυση, με αποτέλεσμα 3.500 περιοχές και 164.000 νοικοκυριά να μην μπορούν να δουν καθόλου τηλεόραση, δημόσια ή ιδιωτική.

To 2019 δεν υπήρχε πια καμία “λευκή περιοχή”, αφού το κράτος πληρώνει για τους κατοίκους των περιοχών αυτών την απόκτηση εξοπλισμού που τους εξασφαλίζει πρόσβαση στους τηλεοπτικούς σταθμούς πανελλαδικής εμβέλειας.

Το 2015 δεν διαθέταμε διαστημική Υπηρεσία, έναν οργανισμό που να αξιοποιεί συγκροτημένα τα εμπορικά, επιστημονικά και ερευνητικά τα δικαιώματα της χώρας.

Το 2019 είχαμε ιδρύσει τον Ελληνικό Διαστημικό Οργανισμό και το Συμβούλιο Διαστημικής Πολιτικής. Διατηρήσαμε και ενισχύσαμε το δικαίωμα που έχουμε ως χώρα στο διαστημικό φάσμα. Αξιοποιούμε τους δορυφόρους και θα προσφέραμε υπηρεσίες στη γεωργία (συστήματα Ευφυούς Γεωργίας, με τα οποία θα συλλέγονταν δεδομένα σχετικά με την αγροτική παραγωγή -για το έδαφος, την καλλιέργεια, την ατμόσφαιρα, το νερό- ώστε να βοηθούνται αναλόγως οι αγρότες για να μειωθεί το κόστος παραγωγής και να αυξηθεί η απόδοση της καλλιέργειάς τους), στη δασοκομία, στη διαχείριση κινδύνων, στην ενίσχυση της ναυτιλίας, της ασφάλειας, της διαχείρισης φυσικών πόρων. Συνεργαζόμασταν με τη NASA για πρώτη φορά για τη διεθνή αποστολή στη Σελήνη.

Το 2015 δεν υπήρχε σχέδιο για τη σύνδεση πολιτών και επιχειρήσεων μέσω οπτικών ινών. Η χώρα ήταν καθηλωμένη στην εποχή του χαλκού.

Το 2019 είχαμε κινητοποιήσει δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις ύψους 3 δισ. ευρώ για την εγκατάσταση οπτικών ινών και μέχρι το 2023 το 75% του πληθυσμού θα συνδεόταν σε ταχύτητες 100Mbps – 1Gbps. Η Ελλάδα θα ήταν έτοιμη για το ψηφιακό άλμα και από ουραγός βρισκόταν ήδη στις πρώτες θέσεις του ευρωπαϊκού βαθμολογίου. Ταυτόχρονα δίναμε κουπόνια για πολύ γρήγορο Internet με σύνδεση οπτικής ίνας σε πολίτες και ελεύθερους επαγγελματίες, επιχορηγούσαμε ευρυζωνικές συνδέσεις για πρωτοετείς φοιτητές σε όλα τα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ της χώρας και παρείχαμε δωρεάν ευρυζωνική σύνδεση στους μόνιμους κατοίκους των απομακρυσμένων νησιών.

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

To 2015 η κρίσιμη Αμυντική Βιομηχανία της χώρας είχε απαξιωθεί.

To 2019 είχαμε για πρώτη φορά Εθνική Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική. Ένα σχέδιο για τη χάραξη της εθνικής πολιτικής στον τομέα της αμυντικής τεχνολογίας και βιομηχανίας για την κάλυψη ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας της χώρας. Κρατήσαμε ανοιχτές τις Κρατικές Αμυντικές Βιομηχανίες και δώσαμε ώθηση συνολικά στις κρατικές υποδομές, αναθέτοντάς τους την υλοποίηση σημαντικών εξοπλιστικών προγραμμάτων (αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός αεροσκαφών από την ΕΑΒ, πρόγραμμα των υποβρυχίων Type 214 στα ναυπηγεία Σκαραμαγκά, πρόγραμμα κατασκευής των ταχέων περιπολικών κατευθυνόμενων βλημάτων στα Ναυπηγεία Σαλαμίνας, παραγωγή των βλημάτων Oto Melara από την ΕΑΣ κλπ).

To 2015 στην Εθνική Άμυνα είχαν γίνει σκάνδαλα που στοίχισαν εκατοντάδες εκατομμύρια στον ελληνικό λαό.

To 2019 είχαμε θεσπίσει μέτρα για την ενίσχυση της διαφάνειας και της νομιμότητας των δαπανών του υπουργείου. Είχαμε εφαρμόσει το μοντέλο της διακλαδικότητας στις προμήθειες για καλύτερο έλεγχο των εξόδων. Τα Στρατιωτικά Νοσοκομεία πλέον κατάρτιζαν προϋπολογισμούς, όπου μέσω αυτών πραγματοποιούνταν χρηστή διαχείριση των πιστώσεων. Συστάθηκε και ενεργοποιήθηκε για πρώτη φορά η μονάδα εσωτερικού ελέγχου, με στόχο τη διενέργεια ελέγχων για την καταπολέμηση της διασπάθισης δημόσιου χρήματος. Δημιουργήθηκαν και νέες υπηρεσίες Υγεία όπως η Μονάδα Υποβοηθούμενης Παραγωγής και μονάδες Ψυχολογικής Υποστήριξης.

Το 2015 τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων έβλεπαν διαρκώς μειώσεις στους μισθούς τους που έφτασαν στο 38%.

Το 2019 είχαμε το νέο Ειδικό Μισθολόγιο, με το οποίο δεν επερχόταν καμία μείωση και όπου για πρώτη φορά προβλέφθηκε η καταβολή αποζημίωσης νυχτερινής απασχόλησης, ενώ είχαν επιστραφεί και αναδρομικά ποσά εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ. Για πρώτη φορά είχε θεσμοθετηθεί το επίδομα παραμεθορίου που χορηγούταν στα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων. Υλοποιούνταν νέα προγράμματα για κατοικίες αξιωματικών και υπαξιωματικών, ολοκληρώνοντας από το 2015 έως το 2019 την κατασκευή 335 στρατιωτικών οικιών και διαμερισμάτων για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των στελεχών, ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη η κατασκευή - ανακαίνιση άλλων 185 στρατιωτικών οικιών σε ολόκληρη την επικράτεια. Για πρώτη φορά οι μαθητές των Στρατιωτικών Σχολών δικαιούνταν πλέον όλους τους μειωμένους τύπους εισιτηρίων στα μέσα μεταφοράς.

Το 2015 οι Ένοπλες Δυνάμεις είχαν κληθεί να διαχειριστούν την μεγαλύτερη προσφυγική κρίση μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο χωρίς να έχουν προηγούμενη εμπειρία.

Το 2019 οι Ένοπλες Δυνάμεις είχαν κατασκευάσει 54 δομές φιλοξενίας με συνολικό αριθμό διαμενόντων 29.200 άτομα και είχαν παραχωρήσει 12 χώρους ιδιοκτησίας τους για την κατασκευή δομών, όπου στήθηκαν πάνω από 5.000 σκηνές και τοποθετήθηκαν περισσότεροι από 3.000 οικίσκοι δυναμικότητας 45.000 θέσεων φιλοξενίας, ενώ τα στελέχη τους υπηρετούσαν στα Κέντρα Φιλοξενίας. Για όλα αυτά, αξιοποιούνταν στο έπακρο οι χρηματοδοτήσεις της ΕΕ για το προσφυγικό, η απορρόφησή των οποίων έφτανε στο 90%. Πάνω από όλα, οι Ένοπλες Δυνάμεις υιοθέτησαν έναν ρόλο διάσωσης και προστασίας των προσφύγων που έφταναν στην Ελλάδα. Οι άνδρες και οι γυναίκες του Πολεμικού Ναυτικού, μαζί με το Λιμενικό, είχαν διασώσει χιλιάδες ανθρώπους από τη θάλασσα, κάνοντας την Ελλάδα σε ολόκληρο τον κόσμο έναν τόπο σύγχρονο σύμβολο του αγώνα για τη ζωή, την ειρήνη και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων.

Το 2015 οι Ένοπλες Δυνάμεις δεν αξιοποιούσαν το σύνολο των δυνατοτήτων τους για να στηρίξουν τις τοπικές κοινωνίες.

Το 2019 οι γιατροί που υπηρετούσαν τη Θητεία τους προσέφεραν τις υπηρεσίες τους ως Οπλίτες Θητείας σε Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία, προσφέροντας πολύτιμη βοήθεια στους κατοίκους των περιοχών και κάνοντας παράλληλα το αγροτικό τους. Από τις Ένοπλες Δυνάμεις γίνονταν και διαθέσεις-αποσπάσεις Οπλιτών Ιατρών Άνευ Ειδικότητας και Νοσηλευτών για να εξυπηρετούν τον τοπικό πληθυσμό. Υλοποιούνταν το Πρόγραμμα Προληπτικής Ιατρικής Αναβαθμισμένης Δυνατότητας σε απομακρυσμένα νησιά του Αιγαίου. Είχε επανασυσταθεί η Μονάδα Μελετών και Κατασκευών (ΜΟΜΚΑ) που εκτελούσε κρίσιμα έργα υποδομής στα νησιά μας (κατασκευή οδικού δικτύου σε Κύθηρα, Λειψούς, Ηρακλεία, Αγαθονήσι, Νίσυρο, Κάρπαθο κλπ).

Το 2015 δεν είχαν ληφθεί αρκετές μέριμνες ώστε η στρατιωτική θητεία να μην αποτελεί εμπόδιο, αλλά να δίνει ώθηση στην εξέλιξη των νέων ανθρώπων.

Το 2019 είχαμε προχωρήσει στη μείωση της θητείας στους έξι μήνες για όλα τα αγόρια των πολυτέκνων οικογενειών που έχουν πέντε παιδιά και πάνω και στους οκτώ μήνες για τις οικογένειες με τρία παιδιά. Η θητεία όλων των στρατεύσιμων πήγαινε στους οκτώ μήνες. Μειώσαμε τη διάρκεια της εναλλακτικής θητείας από τους 15 στους 12 μήνες και επεκτείναμε το δικαίωμα αναβολής κατάταξης κατόχων διδακτορικού διπλώματος που διαπρέπουν σε επιστημονικές εργασίες ή έρευνες και στο εσωτερικό πλέον, προκειμένου να περιοριστεί η φυγή στο εξωτερικό μορφωμένου, ειδικευμένου και υψηλού επιπέδου επιστημονικού δυναμικού. Τέλος, μειώσαμε το όριο ηλικίας εξαγοράς της στρατεύσιμης στρατιωτικής υποχρέωσης από το 35ο στο 33ο έτος.

Το 2015 οι πολιτικές ηγεσίες δεν είχαν φροντίσει να δώσουν στις Ένοπλες Δυνάμεις την ευκαιρία να αναδείξουν την ιστορική μνήμη της πατρίδας μας.

Το 2019 είχε ήδη πραγματοποιηθεί μια σειρά πρωτοβουλιών σε αυτήν την κατεύθυνση, όπως η ανάδειξη και επεξεργασία των Γερμανικών Αρχείων της περιόδου 1941-1944 από τη Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, η ανάδειξη του εμβληματικού κτιρίου ΜΠΛΟΚ-15 στο Στρατόπεδο Χαϊδαρίου (το κτίριο των μελλοθανάτων στη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής) και η καθιέρωση του Αγώνα Δρόμου Θυσίας Χαϊδάρη – Καισαριανή.

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 τα εθνικής σημασίας θέματα με τις γειτονικές μας χώρες, στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Μεσόγειο, εξελίσσονταν εις βάρος της Ελλάδας και η λύση τους είχε σταματήσει να αποτελεί στόχο για την ελληνική εξωτερική πολιτική.

Το 2019 εφαρμόσαμε μια ενεργητική εξωτερική πολιτική προάσπισης των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων και ειρηνικής επίλυσης διαφορών με τους γείτονές μας, απέναντι σε λογικές εθνικισμού και αναβλητικής διπλωματίας, με σκοπό η Ελλάδα να καταστεί ευρωπαϊκός πυλώνας ειρήνης, σταθερότητας και ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή της.

- Στα Βαλκάνια: Υπεγράφη η Συμφωνία των Πρεσπών με την οποία λύθηκε το ονοματολογικό, με σύνθετη ονομασία με γεωγραφικό προσδιορισμό («Βόρεια Μακεδονία») έναντι όλων (*erga omnes*), με την πρόσθετη μάλιστα κατοχύρωση της αλλαγής του Συντάγματος της πρώην ΠΓΔΜ, ώστε να διασφαλίζεται ότι η νέα ονομασία θα ισχύει και στο εσωτερικό της. Με τη διαπραγμάτευση αυτή κερδίσαμε πολύ περισσότερα από όσα διεκδικούσε η χώρα για μια 25ετία. Ανατρέψαμε την σταθερή πορεία αναγνώρισης της γειτονικής χώρας ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» από 140 χώρες. Κατοχυρώσαμε: την αναγνώριση της ελληνικότητας της αρχαίας Μακεδονίας, των συμβόλων και της ιστορίας της, την απαλοιφή από το Σύνταγμα και τα σχολικά βιβλία των γειτόνων μας αναφορών που μπορούσαν να δημιουργούν εχθρότητα στις σχέσεις των δύο λαών, την οποιαδήποτε αναφορά σε ύπαρξη μειονότητας στη χώρα μας, την αποδοχή από τους γείτονές μας ότι η γλώσσα τους είναι νοτιοσλαβική και δεν έχει σχέση με την αρχαία ή σύγχρονη Μακεδονία και την πρόσθετη χρήση του όρου «Πολίτης της Βόρειας Μακεδονίας» για την ιθαγένεια, στα ταξιδιωτικά έγγραφα. Συμφωνήθηκε δε

ότι ο εθνικός επιθετικός προσδιορισμός όλων των δημόσιων ή κρατικά επιδοτούμενων θεσμών θα τροποποιηθεί ώστε να ταιριάζει με τη νέα ονομασία της χώρας (πχ Πρωθυπουργός της Βόρειας Μακεδονίας, Στρατός της Βόρειας Μακεδονίας, Κρατική Ορχήστρα της Βόρειας Μακεδονίας, Εθνική Ποδοσφαιρού της Βόρειας Μακεδονίας). Στη βάση της Συμφωνίας η Ελλάδα εξασφάλισε ενισχυμένο αμυντικό, διπλωματικό και οικονομικό ρόλο στη γειτονική χώρα στο πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής σχέσης (πχ καθοδήγηση στην ενταξιακή πορεία, οικονομικές συμφωνίες που δεν ήταν δυνατόν να συναφθούν πριν τη λύση του ζητήματος). Σε αυτήν τη βάση συνάφθηκε αμυντική συμφωνία Ελλάδας-Βόρειας Μακεδονίας σύμφωνα με την οποία ελληνικά αεροσκάφη θα διασφαλίζουν την αεράμυνα της χώρας.

Η Συμφωνία των Πρεσπών εδραίωσε για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια τον ηγετικό ρόλο της Ελλάδας στα Βαλκάνια και οδήγησε στην επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής προοπτικής των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων η οποία είχε παγώσει με απόφαση της ΕΕ από το 2014. Στο πλαίσιο αυτό ανακόπηκε η ραγδαίως επιδεινούμενη πορεία κρίσεων και αποσταθεροποίησης στα Δυτικά Βαλκάνια της περιόδου 2014-2018 και η ΕΕ ενίσχυσε τον ρόλο της εις βάρος τρίτων δυνάμεων που εκμεταλλεύονταν το κενό εξουσίας στα βόρεια σύνορά μας.

Επίσης, καταβάλλαμε συγκροτημένες προσπάθειες για τη λύση του συνόλου των θεμάτων με την γειτονική Αλβανία σημειώνοντας ιδιαίτερη πρόοδο στην υλοποίηση της Συμφωνίας του 2009 για τα Στρατιωτικά Κοιμητήρια και την εκταφή, Ελλήνων Πεσόντων Στρατιωτικών, καθώς στις εργασίες της Μικτής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για τα σχολικά εγχειρίδια. Για πρώτη φορά, τα δικαιώματα της Ελληνικής Εθνικής Μειονότητας τέθηκαν ως βασικός όρος για την ενταξιακή διαδικασία της Αλβανίας, σε αντίθεση με το 2009 (οπότε η χώρα εντάχθηκε στο ΝΑΤΟ) και το 2014 (που έλαβε το καθεστώς υποψήφιας χώρας για ένταξη στην ΕΕ) χωρίς να τεθεί από την Ελλάδα καμία σχετική προϋπόθεση. Ειδικότερα, «τα περιουσιακά δικαιώματα» και το «δικαίωμα στον ελεύθερο και αντικειμενικό αυτοπροσδιορισμό» κατοχυρώθηκαν για πρώτη φορά ως κριτήρια για προώθηση της ενταξιακής της πορείας (Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων Ιουνίου 2019).

- Στην Ανατολική Μεσόγειο, φτάσαμε πιο κοντά από ποτέ στη δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού στη βάση των Αποφάσεων του ΟΗΕ με τη Διάσκεψη του Crans Montana τον Ιούνιο του 2017, κατά την οποία, για πρώτη φορά

μετά την εισβολή, τα μέρη πραγματοποίησαν Διεθνή Διάσκεψη υπό τον ΟΗΕ και μάλιστα με τη συμμετοχή της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό αναδείχθηκε για πρώτη φορά το θέμα της ασφάλειας και των εγγυήσεων ως η βασικότερη και ουσιαστικότερη παράμετρος για την εξεύρεση δίκαιης και βιώσιμης λύσης και αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά από τον ΓΓ ΟΗΕ ότι η κατάργηση των εγγυήσεων από την πρώτη μέρα και η αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων, αποτελούν βάση για την επίλυση του ζητήματος.

Παράλληλα, σε σχέση με την Τουρκία προωθήσαμε σταθερά μια ενεργητική πολιτική, σε αμυντικό και διπλωματικό επίπεδο, που βασίστηκε στην προάσπιση των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων έναντι παράνομων διεκδικήσεων και αμφισβητήσεων, τη στήριξη της Κυπριακής Δημοκρατίας έναντι παράνομων τουρκικών ενεργειών στην ΑΟΖ της και την προώθηση του διαλόγου με σκοπό την προσφυγή στη Χάγη για υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ.

Με πιο συχνές ανταλλαγές επισκέψεων και συναντήσεις στο πιο υψηλό επίπεδο, από ποτέ, η Ελλάδα προώθησε τον διάλογο και διατήρησε ανοιχτούς – ακόμα και στις πιο δύσκολες στιγμές - τους διαύλους επικοινωνίας με την Τουρκία. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την περίοδο 2015-2016 αναπτύχθηκε μια διμερής θετική ατζέντα με αποκορύφωμα την σύγκλιση Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας στη Σμύρνη, ενώ δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για έναρξη επίσημων συνομιλιών για το Κυπριακό. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα συνέβαλε καθοριστικά στην καθέρωση μιας νέας στρατηγικής ευρωτουρκικής συνεργασίας και στην υιοθέτηση της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας για διαχείριση του προσφυγικού, που – παρά τις αδυναμίες της - συνέβαλε καθοριστικά στη δραστική μείωση θανάτων και ροών στο Αιγαίο. Μετά την απόπειρα πραξικοπήματος και την ολοένα και μεγαλύτερη επιθετικότητα που εκδηλώθηκε από την Τουρκία σε διεθνές, περιφερειακό και διμερές επίπεδο, μέσω αυτών των διαύλων αντιμετωπίστηκαν κρίσεις, αποφεύχθηκαν επικίνδυνα ατυχήματα, εξασφαλίστηκε η συνέχιση της συνεργασίας στο προσφυγικό και η επανέναρξη του διαλόγου για Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (Μάιος 2019), ενώ προωθήθηκε η διμερής συνεργασία ιδίως στην οικονομία και τον τουρισμό.

Στο πλαίσιο του σταθερού συντονισμού Ελλάδας-Κυπριακής Δημοκρατίας, για πρώτη φορά η ΕΕ αποφάσισε στο πιο υψηλό επίπεδο (Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου) την υιοθέτηση κυρώσεων κατά τη Τουρκίας, για την παραβίαση του διεθνούς δικαίου στην περιοχή μας και ειδικότερα για την πα-

ραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κύπρου στην ΑΟΖ της. Η απόφαση αυτή βασίστηκε στα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου 2018 που ήταν μακράν τα πιο αυστηρά που είχαν ποτέ υιοθετηθεί από την ΕΕ, καθώς καταδικάζαν απερίφραστα τις συνεχείς παράνομες ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο, ενώ υπογράμμιζαν την πλήρη αλληλεγγύη της ΕΕ προς την Κύπρο και την Ελλάδα.

Το 2015 η διεθνής θέση και το κύρος της χώρας ήταν αποδυναμωμένα. Η Ελλάδα ακολούθουσε τις περιφερειακές και ευρωπαϊκές εξελίξεις αντί να τις συνδιαμορφώνει μέσω δικών της πρωτοβουλιών.

Το 2019, σε μια περίοδο κατά την οποία η χώρα μας βρέθηκε στο επίκεντρο τριών κρίσεων (οικονομική, προσφυγική και κρίση περιφερειακής ασφαλείας - στην Ουκρανία, Συρία, Λιβύη και σε συνέχεια του πραξικοπήματος στην Τουρκία) η Ελλάδα διασφάλισε και ενίσχυσε την γεωπολιτική θέση της στο πλαίσιο μιας ενεργητικής, πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής, ως ευρωπαϊκός πυλώνας ειρήνης, σταθερότητας και ανάπτυξης στην περιοχή της.

Ειδικότερα προωθήθηκαν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την ειρήνη και ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο και στην ευρύτερη περιοχή, που συνέβαλαν και στην αναβάθμιση του περιφερειακού ρόλου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Προωθήθηκε η διμερής και τριμερής, μαζί με την Κυπριακή Δημοκρατία, πολυεπίπεδη συνεργασία με το Ισραήλ, την Αίγυπτο, την Ιορδανία, τον Λίβανο, και την Αρμενία, αναβαθμίστηκαν οι σχέσεις με τα ΗΑΕ, αναβαθμίστηκαν οι σχέσεις με το Ιράν, ενώ καθιερώθηκε το σχήμα 3+1 με το Ισραήλ και τις ΗΠΑ με ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση του στρατηγικής σημασίας αγωγού φυσικού αερίου EastMed.

Παράλληλα, επανεκκινήθηκαν οι παραδοσιακά στενές σχέσεις της χώρας μας με την Παλαιστίνη, με την επίσκεψη του Προέδρου Abbas στην Αθήνα, θεσπίστηκε η αντικατάσταση του όρου «Παλαιστινιακή Αρχή» με τον όρο «Παλαιστίνη» για επίσημη χρήση από δημόσιους φορείς και στο σύνολο των ελληνικών δημοσίων εγγράφων, εγκαινιάσαμε τριμερό σχήμα συνεργασίας με την Κύπρο και Παλαιστίνη, αλλά και την κοινή διακυβερνητική επιτροπή Ελλάδας - Παλαιστίνης. Συγκρατείται, παράλληλα, η υιοθέτηση ψηφίσματος για την αναγνώριση του Παλαιστινιακού Κράτους από την Βουλή.

Στα Βαλκάνια, καθιερώθηκαν περιφερειακές πρωτοβουλίες (Ελλάδα-Βουλγαρία-Ρουμανία-Σερβία, Ελλάδα-Αλβανία-Βόρεια Μακεδονία- Βουλγαρία, Ελλάδα-Βουλγαρία-Ρουμανία-Κροατία) που ενίσχυσαν τον ηγετικό ρόλο της Ελλάδας στην περιοχή, έδωσαν για πρώτη φορά μετά από χρόνια αίσθηση συλλογικής κυριότητας των εξελίξεων στις χώρες των Βαλκανίων και πλαισίωσαν τις Προεδρίες της Βουλγαρίας (2018) και Ρουμανίας (2019) στην ΕΕ που επικεντρώθηκαν στην ευρωπαϊκή προοπτική των Δυτικών Βαλκανίων.

Επιπλέον, η Ελλάδα εντάχθηκε σε σημαντικές πρωτοβουλίες από τις οποίες είχε εξαιρεθεί (Διαδικασία του Βερολίνου) ή αυτοεξαιρεθεί (Πρωτοβουλία 17+1 της Κίνας) λόγω του ονοματολογικού, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί ο ρόλος της χώρας μας ως προς τον σχεδιασμό και την υλοποίηση υποδομών και διασυνδέσεων στη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη.

Παράλληλα, καθιερώθηκε η Διάσκεψη της Ρόδου για την Ασφάλεια, με τη συμμετοχή χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, της Μεσογείου και του Κόλπου, η Διάσκεψη για το Θρησκευτικό και Πολιτιστικό Πλουραλισμό στη Μέση Ανατολή και το Φόρουμ Αρχαίων Πολιτισμών (με τη συμμετοχή της Κίνας, της Αιγύπτου, της Βολιβίας, της Ινδίας, του Ιράκ, του Ιράν, της Ιταλίας, του Μεξικό και του Περού).

Σε επίπεδο ΕΕ, καθιερώθηκε η Σύνοδος των Ευρωπαϊκών χωρών του Νότου, με στόχο την ανάδειξη των κοινών τους συμφερόντων σε μια πολύ κρίσιμη περίοδο για το μέλλον της Ευρώπης, που ενισχύοταν η λογική του απομονωτισμού και της εθνικής αναδίπλωσης. Υπογραμμίζεται ιδιαίτερα η επιτυχία της 6^{ης} Σύνόδου στη Μάλτα, όπου οι ηγέτες έθεσαν ενωμένοι στην ΕΕ, το ζήτημα της επιβολής μέτρων κατά της Τουρκίας για τις ενέργειές της στην Κυπριακή ΑΟΖ και ανέδειξαν μια πολύ προοδευτική ατζέντα στο θέμα της κοινωνικής Ευρώπης και της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

Επίσης, αποκαταστάθηκαν οι σχέσεις με τη Γερμανία - σε συνέχεια της εξόδου της Ελλάδας από τα μνημόνια - και ενισχύθηκαν ειδικά στην οικονομία, καθώς και στη συνεργασία για τη διαχείριση του προσφυγικού και περιφερειακών εξελίξεων (Τουρκία, Δυτικά Βαλκάνια). Για πρώτη φορά μετά από 24 χρόνια, σε συνέχεια σχετικής έκθεσης της Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, η Γερμανία κλήθηκε επισήμως από την Ελλάδα να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις για την επίλυση του εκκρεμούς ζητήματος των αξιώσεων της Ελλάδας για την καταβολή πολεμικών επανορθώσεων και

αποζημιώσεων. Αναβαθμίστηκαν σημαντικά οι σχέσεις με τη Γαλλία, σε εφαρμογή του Οδικού Χάρτη για την Στρατηγική Εταιρική Σχέση των δύο χωρών που υπεγράφη το 2016, στον διπλωματικό, αμυντικό, οικονομικό (πχ επένδυση σε ΟΛΘ) και πολιτιστικό τομέα. Με την Ιταλία καθιερώθηκε για πρώτη φορά Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας και προωθήθηκε η συνεργασία σε διπλωματικό επίπεδο (πχ συμμετοχή Ελλάδας σε Διάσκεψη Πατέρμο για τη Λιβύη 2018) και στον οικονομικό τομέα (πχ αγορά ΤΡΑΙΝΟΣΕ, συνεργασία σε ενεργειακό τομέα).

Παράλληλα, αναβαθμίστηκε η συνεργασία με τις ΗΠΑ με την καθιέρωση διμερούς Στρατηγικού Διαλόγου στην άμυνα, ασφάλεια, ενέργεια, οικονομία (θεσμός που οι ΗΠΑ διατηρούν με ελάχιστες χώρες). Στηρίχθηκε ενεργά το Νομοσχέδιο «East-Med Act» που προωθούσε το σχήμα 3+1, τον αγωγό ενέργειας EastMed και καλούσε το State Department να καταγράψει για πρώτη φορά την παραβίαση του εναερίου χώρου της Ελλάδας από την Τουρκία. Επίσης, τέθηκαν νέες βάσεις στη διμερή οικονομική συνεργασία κατά τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης το 2018, όπου οι ΗΠΑ συμμετείχαν ως τιμώμενη χώρα, αναδεικνύοντας τον ρόλο της πόλης ως οικονομικό κόμβο των Βαλκανίων (σε αυτή τη βάση προωθήθηκαν σημαντικές αμερικανικές επενδύσεις όπως το FSRU στην Αλεξ/πολη, η επένδυση στα ναυπηγία της Σύρου και οι επενδύσεις στην παραγωγή ταινιών).

Με το Έτος Ελλάδας-Ρωσίας 2016, εκκινήθηκαν, εκ νέου, με επισκέψεις στο πιο υψηλό επίπεδο, οι ιστορικά στενές σχέσεις της με τη Ρωσία (οι οποίες είχαν περιέλθει σε στασιμότητα τα προηγούμενα χρόνια) με ιδιαίτερη έμφαση στην οικονομία, τον πολιτισμό, την ενέργεια, τον τουρισμό και την παιδεία. Καθιερώθηκε, τέλος, μέσω επισκέψεων στο πιο υψηλό επίπεδο και σειράς συμφωνιών, ένα πλαίσιο «ολοκληρωμένης, στρατηγικής συνεργασίας» με την Κίνα με εφελτήριο κινεζικές επενδύσεις στην Ελλάδα, αλλά και ελληνικές εξαγωγές στην Κίνα.

ΠΡΟΝΟΙΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 η Ελλάδα ήταν η μοναδική χώρα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς κανένα εγγυημένο εισόδημα για τους πιο φτωχούς πολίτες της, η μόνη χώρα με ανθρωπιστική κρίση σε καιρό ειρήνης. Μια χώρα που έδινε μόλις 790 εκατομμύρια για την κοινωνική αλληλεγγύη στους αδύναμους πολίτες της, τελευταία σε ολόκληρη την ΕΕ.

Το 2019 ο προϋπολογισμός για την κοινωνική αλληλεγγύη είχε τετραπλασιαστεί, ξεπερνώντας τα 3 δις. Είχαμε το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης με 850 εκατομμύρια για συνολικά 600.000 συμπολίτες μας, μια συνολική παρέμβαση για την αντιμετώπιση της φτώχειας που περιελάμβανε σύνδεση με κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες (κοινωνικά τιμολόγια παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και νερού, δωρεάν πρόσβαση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, δωρεάν παροχή τροφίμων) και πρόσβαση στην αγορά εργασίας (το 10% των δικαιούχων του ΚΕΑ εντασσόταν αυτοδικαίως σε προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ). Η πρώτη νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης το 2015 ήταν ο νόμος για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης που περιελάμβανε τρία μέτρα για 400.000 ωφελούμενους: προπληρωμένη τραπεζική κάρτα για αγορά τροφίμων και βασικών αγαθών (70-220 ευρώ ανά νοικοκυριό), δωρεάν ηλεκτρικό ρεύμα (300 kWh ανά μήνα) και επιδότηση ενοικίου (70-220 ευρώ ανά νοικοκυριό). Το ποσοστό των συμπολιτών μας που ζούσαν σε κίνδυνο της φτώχειας έχει ήδη μειωθεί κάτω από τα προ κρίσης επίπεδα, 2,5 μονάδες κάτω από το 2009.

Το 2015 η παιδική φτώχεια βρισκόταν στο 26,6% και για την αντιμετώπισή της υπήρχε μόνο ένα κακοσχεδιασμένο επίδομα και λίγες δωρεάν θέσεις σε βρεφονηπιακούς σταθμούς.

To 2019 η παιδική φτώχεια είχε ήδη μειωθεί στα προ κρίσης επίπεδα, στο 21,4%, δαπανώντας για αυτό 1,6 δισ. ευρώ μέσα σε τρία χρόνια οικονομικής ασφυξίας.

To 2015 παιδιά λιποθυμούσαν στα σχολεία από την πείνα.

To 2019 είχαμε ζεστά σχολικά γεύματα κάθε μέρα για 153.000 παιδιά σε 953 σχολεία. Τα σχολικά γεύματα ήδη επιδρούσαν θετικά στην σχολική επίδοση των μαθητών και μέχρι το 2021 θα επεκτεινόταν σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας και θα προσφέρονταν σε 600.000 παιδιά. Για τη νέα σχολική χρονιά 2019-2020 είχε ήδη προκηρυχθεί διεθνής διαγωνισμός για την κάλυψη 200.000 μαθητών σε όλη την επικράτεια.

To 2015 μόλις 70.000 παιδιά είχαν από το κράτος την απαραίτητη ενίσχυση για να έχουν πρόσβαση στους βρεφονηπιακούς παιδικούς σταθμούς και τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ). Οι άνεργες μητέρες δεν είχαν καν δικαίωμα υποβολής αίτησης.

To 2019 είχαμε φτάσει στις 127.000 θέσεις, συμπεριλαμβάνοντας πλέον τις άνεργες μητέρες. Είχαμε αυξήσει την συνολική χρηματοδότηση κατά 50 εκατομμύρια (223 εκ το 2018-2019 από 172 εκ. το 2014-2015), δίνοντας όμως δέκα φορές παραπάνω χρήματα από εθνικούς πόρους, για να μην στηρίζεται το πρόγραμμα στο ΕΣΠΑ, άρα να είναι διασφαλισμένο. Σχεδόν διπλασιάσαμε τους βρεφονηπιακούς σταθμούς από 2.800 σε 5.000. Δίναμε 95 εκ. ευρώ στους Δήμους για την αναβάθμιση των υφιστάμενων παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών και άλλα 15 για την δημιουργία νέων. Ήδη δημιουργούνταν επιπλέον 400 βρεφονηπιακοί σταθμοί και άνοιγαν 10.000 επιπλέον θέσεις. Για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των δημοτικών βρεφικών, παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών (τεχνικές προδιαγραφές, ειδικοί όροι καταλληλότητας), καθώς και η διαδικασία ελέγχου τους, ώστε να είναι ασφαλείς για τα παιδιά. Με την εφαρμογή από μέρους μας της υποχρεωτικής δίχρονης προσχολικής αγωγής, που ήδη το είχαμε πετύχει για τους περισσότερους Δήμους της χώρας, όλα τα παιδιά τεσσάρων και πέντε χρόνων θα πηγαίνουν στα νηπια-

γωγεία και θα απελευθερώνονταν ακόμα περισσότερες θέσεις στους παιδικούς σταθμούς.

Το 2015 υπήρχε ένας απαρχαιωμένος σχεδιασμός για τα οικογενειακά επιδόματα, με χαμηλό προϋπολογισμό και άστατη χορήγηση τους.

Το 2019 είχαμε ένα νέο δίκαιο σύστημα, με ουσιαστική επιδότηση από το πρώτο παιδί και συνολική αύξηση των οικογενειακών επιδομάτων κατά 260 εκατομμύρια € (40%), φτάνοντας συνολικά το 1,1 δις, που πληρώνονταν σταθερά ανά δίμηνο. Το 94% των δικαιούχων οικογενειών είχαν αύξηση από 14% έως 163%. Είχαν ήδη ενταχθεί στο Επίδομα Παιδιού 15% περισσότερες οικογένειες από όσες είχαν ενταχθεί ποτέ στα παλαιά επιδόματα, ξεπερνώντας τις 900.000 οικογένειες, ενώ ενισχύθηκε επιτέλους η μονογονεϊκή οικογένεια.

Το 2015 το να υιοθετηθεί ένα παιδί ήταν ένας άθλος απέναντι στη γραφειοκρατία και έτσι ευνοούνταν το εμπόριο βρεφών.

Το 2019 υπήρχε ο νέος νόμος για την υιοθεσία και την αναδοχή που ενέταξε οργανικά στην αξιολόγηση των υποψηφίων γονέων τον Σύνδεσμο Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδας και θέσπιζε διαδικασίες που θα μείωναν δραστικά τον χρόνο αναμονής που έφτανε στα έξι χρόνια, σε μόλις 8-12 μήνες.

Το 2015 δεν υπήρχαν ουσιαστικές δομές πληροφόρησης για τα δικαιώματα των πολιτών στην κοινωνική προστασία

Το 2019 σε όλη την επικράτεια λειτουργούσαν 242 Κέντρα Κοινότητας σε Δήμους όλης της χώρας που παρείχαν σε όλους τους πολίτες πληροφόρηση, βοήθεια για να συμπληρώσουν όλες τις αιτήσεις και άμεση παραπομπή στον κατάλληλο πάροχο κοινωνικών υπηρεσιών. Εκτός από τα Κέντρα Κοινότητας είχαν σχεδιαστεί, με εγκεκριμένη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, 150 Κέντρα Ολοκληρωμένης Φροντίδας Ηλικιωμένων, που έδιναν πληροφορίες και υποστήριζαν τα άτομα της τρίτης ηλικίας, 100 Κέντρα Στήριξης Οικογένειας και 100 Κέντρα Ρομά που η επόμενη κυβέρνηση ακύρωσε. Μαζί τους

είχαν ιδρυθεί και 13 Παρατηρητήρια στις Περιφέρειες, για να ελέγχουν αν οι εφαρμοζόμενες κοινωνικές πολιτικές πετύχαιναν τον στόχο τους και να εντοπίζουν διαρκώς τις νέες ανάγκες που προέκυπταν.

Το 2015 οι άνεργοι δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τα MMM χωρίς να πληρώσουν εισιτήριο.

Το 2019 οι άνεργοι, όπως και τα ΑμεΑ, στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη που τα MMM είναι κρατικά, μεταφέρονταν πια απολύτως δωρεάν.

Το 2015 υπήρχε ένα διοικητικό χάος στον ευαίσθητο τομέα της Κοινωνικής Πρόνοιας, χωρίς έναν ενιαίο φορέα για να δίνει τα επιδόματα.

Το 2019 υπήρχε πια αυτός ο ενιαίος Φορέας, ο ΟΠΕΚΑ, ο οποίος χορηγεί και διαχειρίζεται ενιαία και αποτελεσματικά το σύνολο των κοινωνικών επιδομάτων.

Το 2015 τα ΑμεΑ λάμβαναν με σημαντικές καθυστερήσεις τα επιδόματα που δικαιούνταν.

Το 2019 μέσω του ΟΠΕΚΑ τα επιδόματα καταβάλλονταν πια ενιαία σε όλους, σε σταθερή ημερομηνία, σε μηνιαία βάση.

Το 2015 τα ΑμεΑ κατέβαλαν 46 € για εξέταση από τις Υγειονομικές Επιτροπές των ΚΕΠΑ για να πάρουν το πιστοποιητικό αναπηρίας που δικαιούνταν.

Το 2019 στην Αττική, την Θεσσαλονίκη και την Αχαΐα εφαρμοζόταν ήδη πιλοτικά και θα επεκτεινόταν σε όλη την χώρα ο Ηλεκτρονικός Φάκελος Αναπηρίας. Έτσι, θα διευκολύνονταν πλήρως οι συμπολίτες μας με αναπηρία, διότι όσοι θα έκαναν αίτηση και θα εντάσσονταν στον ηλεκτρονικό φάκελο, δεν θα επιβαρύνονταν με την καταβολή του παράβολου των 46€ και δεν θα απαιτούνταν η επικύρωση του γνησίου υπογραφής του θεράποντα γιατρού.

Το 2015 δεν υπήρχαν καθορισμένες πολιτικές για τα ΑμεΑ, ούτε ένας συντονισμός για την παρακολούθηση όλων των θεμάτων που αφορούν στα Δικαιώματα τους.

Το 2019 είχαμε καθιερώσει το 15% των θέσεων που προκηρύσσονται για το Δημόσιο μέσω ΑΣΕΠ να πηγαίνει σε ΑμεΑ και μέλη των οικογενειών τους, είχαμε αναγνωρίσει την γραφή Braille και είχαμε ορίσει την νοηματική ως επίσημη γλώσσα και σταδιακά θα τις ενσωματώνουμε στη δημόσια διοίκηση. Είχαμε ψηφισμένο νόμο-πλαίσιο για την αναπηρία που ενσωμάτωνε στο ελληνικό Δίκαιο τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ και το Πρωτόκολλο για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, μια τεράστια θεσμική τομή που εκκρεμούσε πάνω από 20 χρόνια. Εγκαθιστούσαμε σε πάνω από 200 παραλίες της χώρας μηχανισμούς για να μπορούν τα ΑμεΑ να απολαμβάνουν την αυτόνομη πρόσβαση στη θάλασσα και διαμορφώναμε συνολικά αυτές τις παραλίες ως φιλικές για τα ΑμεΑ. Είχε θεσπιστεί και λειτουργούσε ο Συντονιστικός Μηχανισμός για την Αναπηρία που παρακολουθούσε όλες τις σχετικές πολιτικές και έδινε λύσεις στα επιμέρους προβλήματα.

Το 2015 οι δικαιούχοι εργατικής κατοικίας στους οικισμούς του τέως ΟΕΚ δεν είχαν καμία δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών τους.

Το 2019 υπήρχε πια νέο πλαίσιο που περιλάμβανε ολική διαγραφή οφειλών έως 6.000 €, πάγωμα οφειλών και σημαντικές ρυθμίσεις στην αποπληρωμή και οι δικαιούχοι επιτέλους παραλάμβαναν τα οριστικά παραχωρητήρια των σπιτιών τους.

Το 2015 δεν υπήρχε καμία βοήθεια προς τους συμπολίτες μας που αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην διατήρηση της ενοικιαζόμενης κατοικίας τους και για όσους δεν μπορούσαν να πληρώσουν τις δόσεις από το στεγαστικό τους δάνειο.

Το 2019 εφαρμόσαμε πρόγραμμα Επιδότησης Στέγασης που κυμαινόταν από 70-210 ευρώ σε μηνιαία βάση και Επιδότηση Δόσης Στεγαστικού Δανείου, καλύπτοντας συνολικά πάνω 700.000 πολίτες.

Το 2015 δεν υπήρχε καμία δομή για την κοινωνική ένταξη των Ρομά

Το 2019 είχε δημιουργηθεί η Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά και είχε κάνει πολλές παρεμβάσεις, μεταξύ των οποίων η δημιουργία πρότυπων οικισμών για να μεταφερθούν εκεί οι Ρομά, να ζουν με ασφάλεια και καλές συνθήκες υγιεινής, βγαίνοντας από το περιθώριο.

Το 2015 η Κοινωνική Οικονομία ήταν απαξιωμένη, ειδικά συγκριτικά με άλλες χώρες, όπου η συνεισφορά της ανέρχεται έως και στο 10% του ΑΕΠ.

Το 2019 είχαμε έναν σύγχρονο νόμο για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (ΚΑΛΟ) που εκσυγχρόνιζε το θεσμικό πλαίσιο των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚΟΙΝΣΕΠ). Προβλέπονταν πλέον χρηματοδοτικά και θεσμικά εργαλεία που έδιναν νέα ώθηση σε όσους ήθελαν να ασχοληθούν με την ΚΑΛΟ. Ιδρύθηκε η Ειδική Γραμματεία ΚΑΛΟ για να συντονίζει την ανάπτυξη του τομέα. Δώσαμε την δυνατότητα να διενεργούνται διαγωνισμοί απευθυνόμενοι αποκλειστικά προς φορείς ΚΑΛΟ, όπως οι Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, οι δήμοι να τους παραχωρούν κινητή και ακίνητη περιουσία και οι φορείς ΚΑΛΟ να εντάσσονται στα προγράμματα του ΟΕΑΔ. Χρηματοδοτούσαμε πλήρως τη δημιουργία Κέντρων Στήριξης, καταφέροντας να λειτουργούν ήδη σχεδόν σε όλες τις περιφέρειες της χώρας και να δίνουν πολύτιμη βοήθεια στους ενδιαφερόμενους για δραστηριοποίηση στην ΚΑΛΟ. Στην τελική φάση βρισκόταν η προετοιμασία της πρόσκλησης για την επιχορήγηση των υφιστάμενων φορέων ΚΑΛΟ με 47 εκ.€ και θα ακολουθούσαν προσκλήσεις από τις Περιφέρειες ύψους 82 εκ. €. Τέλος, είχαμε απαλλάξει τις επιχειρήσεις ΚΑΛΟ από την καταβολή του τέλους επιτηδεύματος.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 η ανεργία ήταν στο 27% και αυξανόταν κάθε χρόνο κατά 1,5 μονάδα (με την κυβέρνηση Παπανδρέου χάθηκαν 543.000 θέσεις εργασίας, με την κυβέρνηση Παπαδήμου άλλες 93.000 και με την κυβέρνηση Σαμαρά-Βενιζέλου άλλες 259.000 θέσεις εργασίας), η αδήλωτη εργασία έφτανε στο 19% και η Επιθεώρηση Εργασίας ήταν διαλυμένη.

Το 2019 είχαν δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής μας σχεδόν 400.000 επιπλέον θέσεις εργασίας, από τις οποίες το 65% ήταν πλήρους απασχόλησης. Είχαμε μειώσει την ανεργία κατά δέκα μονάδες στο 16,8% και την αδήλωτη εργασία στο 9%. Η Επιθεώρηση Εργασίας είχε αναβαθμιστεί με προσωπικό, δομές, υλικοτεχνικό εξοπλισμό, ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα και έκανε συνεχώς ελέγχους, επέβαλε πρόστιμα και προστάτευε τους εργαζόμενους, χωρίς να διστάζει να τα βάλει με όσους είχαν ως τώρα ασυλία, τις τράπεζες και τις μεγάλες επιχειρήσεις.

Το 2015 είχαν καταργηθεί εργασιακά δικαιώματα ενός ολόκληρου αιώνα και οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας, είχε μειωθεί ο κατώτατος μισθός και το επίδομα ανεργίας, ενώ είχε θεσπιστεί υποκατώτατος μισθός για τους νέους ως 25 ετών.

Το 2019 είχαμε αποκαταστήσει πολλά δικαιώματα. Από την 21η Αυγούστου 2018 είχαμε επεκτείνει 10 κλαδικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας σε μεγάλους κλάδους της οικονομίας, που κάλυπταν συνολικά 200.000 εργαζόμενους και που οδήγησαν σε αυξήσεις μισθών για δεκάδες χιλιάδες μισθωτούς. Αυξήσαμε τον κατώτατο μισθό (που οδήγησε σε αυτόματη αύξηση στο επίδομα ανεργίας, στο επίδομα γάμου, στις «παγωμένες» τριετίες, σε

βοηθήματα και παροχές του ΟΑΕΔ, στις απολαβές των μερικώς απασχολούμενων) και καταργήσαμε τον ντροπιαστικό υποκατώτατο μισθό για τους νέους.

Το 2015 είχαν γίνει έξι πολιτικές επιστρατεύσεις απεργών μόνο στην μηνιακή περίοδο 2010-2014, όσες δηλαδή είχαν γίνει συνολικά από το 1979 μέχρι το 2010.

Το 2019 είχαμε καταργήσει το νόμο για την πολιτική επιστράτευση των απεργών.

Το 2015 τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης έδιναν τα περισσότερα χρήματα στα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης αντί στους καταρτιζόμενους ανέργους, τους οποίους άφηναν χωρίς κανένα δικαίωμα. Και τα κοινωφελή προγράμματα εργασίας του ΟΑΕΔ δεν έδιναν ούτε τα βασικά δικαιώματα για τους εργαζόμενους και ήταν μόλις 5μηνης διάρκειας κι έτσι στο τέλος τους οι εργαζόμενοι δεν δικαιούνταν επίδομα ανεργίας.

Το 2019 είχαμε Προγράμματα Κατάρτισης όπου τα περισσότερα χρήματα πηγαίνουν στους καταρτιζόμενους, οι οποίοι και είχαν πια εγγυημένα δικαιώματα. Τα προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας από 5μηνα έγιναν 8μηνα και 12μηνα, οι εργαζόμενοι είχαν αποκτήσει βασικά εργασιακά δικαιώματα και μετά την λήξη των προγραμμάτων δικαιούνταν το επίδομα ανεργίας. Είχαμε νέα εργασιακά προγράμματα στον ιδιωτικό τομέα που επιδοτούσαν κατά 50% τις ασφαλιστικές εισφορές σε νέους μισθωτούς ως 25 ετών.

Το 2015 ενώ υπήρχε νόμος που έδινε την δυνατότητα να δίνει το κράτος εφάπαξ 1.000 € σε πρώην εργαζομένους εταιρειών που έκλεισαν μέσα στην κρίση, αυτός δεν εφαρμοζόταν σχεδόν ποτέ.

Το 2019 είχαν δοθεί με αυτόν τον νόμο πάνω από 7 εκατ. € σε 7.000 απολυμένους.

Το 2015 η μη καταβολή δεδουλευμένων στους εργαζόμενους δεν θεωρούνταν βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας και οι εργαζόμενοι ήταν ελάχιστα προστατευμένοι.

Το 2019 η μη καταβολή δεδουλευμένων θεωρούνταν πια με τον νόμο ως αλλαγή της σύμβασης σε βάρος του εργαζόμενου από τον εργοδότη και ο εργαζόμενος μπορούσε να πάρει επίδομα ανεργίας και να διεκδικήσει τα δεδουλευμένα και την αποζημίωσή απόλυσης.

Το 2015 όταν μια επιχείρηση πτώχευε οι εργαζόμενοι αποζημιώνονταν τελευταίοι.

Το 2019 είχαμε καταργήσει αυτήν την πρόβλεψη και είχαμε θεσπίσει το υπερπρονόμιο των εργαζομένων σε περίπτωση πτώχευσης επιχείρησης, που σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι και όχι οι τράπεζες θα παίρνουν πρώτοι αποζημίωση με τα χρήματα από τον πλειστηριασμό των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας.

Το 2015 Το 2015 οι εργολαβικές εταιρείες συχνά επικαλούνταν πτώχευση και δεν πλήρωναν ποτέ τους εργαζόμενούς τους, επειδή οι μεγάλες εταιρείες αντί να αναλάβουν οι ίδιες ολόκληρη την ευθύνη ενός έργου το «έσπαγαν» σε μικρές εταιρείες ώστε να δημιουργούν εργαζόμενους πολλών ταχυτήτων.

Το 2019 είχαμε νομοθετήσει ότι οι εταιρείες που αναθέτουν τις εργολαβίες υποχρεούνται να αποζημιώνουν αυτές τους εργαζόμενους αν ο εργολάβος δεν τους πληρώνει.

Το 2015 δεν υπήρχαν ουσιαστικά μέτρα προστασίας των εργαζομένων στις υπηρεσίες ντελίβερι, είτε από τα εργατικά ατυχήματα, είτε από την εργοδοτική αυθαιρεσία

Το 2019 είχε θεσπιστεί ένα πλαίσιο προστασίας που υποχρέωνε τους εργοδότες να παρέχουν στους εργαζόμενους τον κατάλληλο εξοπλισμό (κράνος, κατάλληλο πανωφόρι, αδιάβροχη προστασία, γάντια και ανακλαστικό

γλέκο), να δίνουν επιπλέον 15% του κατώτατου μισθού για την συντήρηση του οχήματος του εργαζόμενου αν δεν του το παρέχουν οι ίδιοι, και να καταχωρούν τα οχήματα στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, ώστε τα εργατικά ατυχήματα να μπορούν να εμφανίζονται ως τέτοια και να μην αποκρύπτονται.

Το 2015 υπήρχαν πολλά θεσμικά κενά στο σύστημα προστασίας των εργαζόμενων από την εργοδοτική αυθαιρεσία

Το 2019 είχε θεσπιστεί η υποχρέωση του εργοδότη να αναγγέλλει ηλεκτρονικά τις υπερωρίες πριν την έναρξη τους, κάτι που μείωσε πάρα πολύ το περιθώριο για παραβατικές πρακτικές. Είχαν οριστεί οι περιπτώσεις που επιβαλλόταν αυτοματοποιημένα στον εργοδότη που παραβίαζε τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, προσωρινή ή και οριστική διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης του και ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση που παρά την απόφαση αυτή συνέχιζε να λειτουργεί. Είχε προστεθεί ως κριτήριο για το ύψος των κυρώσεων το καθεστώς απασχόλησης των μισθωτών της επιχείρησης, ώστε να αντιμετωπίζονται περιπτώσεις όπου οι εργαζόμενοι δηλώνονταν ψευδώς ως μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης. Είχε θεσμοθετηθεί η δυνατότητα των εργαζομένων να έχουν άμεση πρόσβαση στα στοιχεία που αναρτούσε ο εργοδότης τους στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, ώστε να μπορούν να ελέγχουν αν παρουσιάζονται τα πραγματικά στοιχεία της εργασιακής τους σχέσης. Είχε θεσπιστεί ο βάσιμος λόγος απόλυσης, βάσει του οποίου η απόλυση θα έπρεπε να δικαιολογείται από λόγο που να συνδέεται με την ικανότητα ή τη συμπεριφορά των εργαζομένων ή να βασίζεται αποδεδειγμένα στις λειτουργικές απαιτήσεις της επιχείρησης. Σε περίπτωση απόλυσης χωρίς βάσιμο λόγο, η απόλυση ακυρωνόταν και οι εργαζόμενοι έπρεπε να επαναπροσληφθούν και να τους καταβληθούν και οι μισθοί της περιόδου που ήταν απολυμένοι. Τον νόμο αυτό κατήργησε η κυβέρνηση της ΝΔ στον πρώτο της χρόνο.

Το 2015 ο ΟΑΕΔ ήταν ένας γραφειοκρατικός και υποστελεχωμένος Οργανισμός με τεράστιες παθογένειες (προβληματικά πληροφοριακά συστήματα, τεράστιες καθυστερήσεις στις συναλλαγές με τους πολίτες, ανύπαρκτες υπηρεσίες υποβοήθησης των ανέργων για εύρεση εργασίας) και ένα πρόγραμμα «αναδιοργάνωσης» που προϋπέθετε την ανάθεση των συμβουλευ-

τικών υπηρεσιών του Οργανισμού προς ανέργους στον ιδιωτικό τομέα (ΚΕΚ, εταιρείες συμβούλων).

Το 2019 είχε ψηφιοποιηθεί πολύ μεγάλο μέρος των συναλλαγών για την ηλεκτρονική εξυπηρέτηση ανέργων και πολιτών και είχε δημιουργηθεί τηλεφωνικό κέντρο πανελλαδικής εμβέλειας. Είχαν αναπτυχθεί οι συμβουλευτικές υπηρεσίες του Οργανισμού προς ανέργους και επιχειρήσεις, χάρη στην πρόσληψη μέσω ΑΣΕΠ 360 μόνιμων συμβούλων υψηλών προσόντων, στην ανάπτυξη ηλεκτρονικών εργαλείων για την απεικόνιση του προφίλ και των αναγκών των ανέργων και της ζήτησης των επιχειρήσεων σε επαγγελματικές ειδικότητες σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, στην ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων επιχειρηματικότητας για νέους και δεύτερης επιχειρηματικής ευκαιρίας για όσους μικροεπιχειρηματίες έκλεισαν την επιχείρησή τους κατά τη διάρκεια της κρίσης, στην επανεκπαίδευση του συνόλου του προσωπικού του ΟΑΕΔ, ανάλογα με το αντικείμενο εργασίας τους, χωρίς πλέον την ανάγκη να δοθεί όλο αυτό το έργο σε ιδιωτικές εταιρείες, κάτι που θα είχε μεγαλύτερο κόστος και κυρίως θα δημιουργούσε ένα καθεστώς αδιαφάνειας. Είχε παραταθεί η λειτουργία των ΕΠΑΣ Μαθητείας του ΟΑΕΔ και είχαν προσληφθεί εκπαιδευτικοί για αυτές, ενώ είχε θεσμοθετηθεί αντικειμενικό πλαίσιο επιλογής διευθυντών και υποδιευθυντών σε όλες τις εκπαιδευτικές δομές του ΟΑΕΔ.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 κύριες και επικουρικές συντάξεις αποδίδονταν από 21 ασφαλιστικά ταμεία, με εκατοντάδες διαφορετικούς τρόπους υπολογισμού των συντάξεων. Τα ασφαλιστικά ταμεία είχαν ένα θηριώδες έλλειμμα ύψους 1,1 δις €.

Το 2019 είχαμε έναν ενιαίο ασφαλιστικό φορέα, τον ΕΦΚΑ, για τον εύκολο υπολογισμό και την πιο γρήγορη απόδοση της σύνταξης, με πλεόνασμα 1 δις ευρώ, αλλά και έναν ενιαίο ασφαλιστικό φορέα για επικουρική σύνταξη και εφάπαξ, το ΕΤΕΑΕΠ, με πλεόνασμα 636 εκ. ευρώ, επειδή με τις νέες χαμηλότερες εισφορές -σε συνδυασμό με το κυνήγι της αδήλωτης εργασίας και την μείωση της ανεργίας- είχαν αυξηθεί πολύ τα έσοδά τους.

Το 2015 οι συντάξεις είχαν υποστεί οριζόντιες περικοπές έως και 50%, που έφτασαν τα 63 δις.

Το 2019 ήδη 620.000 παλιοί συνταξιούχοι έβλεπαν για πρώτη φορά από το 2010 αύξηση στις συντάξεις τους.

Το 2015 υπήρχαν συνολικά 386.000 εκκρεμείς συντάξεις.

Το 2019 είχαμε μειώσει τις ληξιπρόθεσμες συνταξιοδοτικές παροχές κατά 73%. Συγκεκριμένα, τις εκκρεμείς κύριες συντάξεις από 168.922 που ήταν στις 31/12/2014 στις 45.473 (-73,1%), τις επικουρικές από 154.022 στις 42.583 (-72,4%) και τα εφάπαξ από 63.500 στα 16.100 (-74,6%). Στο διάστημα 1/1/2015 – 30/04/2019 καταβλήθηκαν συνολικά 868.000 συνταξιοδοτικές παροχές (491.000 κύριες συντάξεις, 264.000 επικουρικές και 113.000 εφάπαξ) συνολικού ύψους 5,4 δις ευρώ.

Το 2015 οι ασφαλιστικές εισφορές ήταν τόσο ψηλές που κατέληγαν να γίνονται κίνητρο για εισφοροδιαφυγή και μαύρη εργασία και όπου μόλις τρεις στους δέκα ασφαλισμένους πλήρωναν μέχρι 200 ευρώ εισφορές.

Το 2019 είχαμε τον νέο ασφαλιστικό νόμο που απευθείας μείωσε ως και 35% τις εισφορές για το 88% των ελευθέρων επαγγελματιών, αυτοαπασχολούμενων και αγροτών (1.250.000 ασφαλισμένοι), ενώ έπειτα υπήρξε και ελάφρυνση εισφορών στο υπόλοιπο 12%, φτάνοντας έτσι σε χαμηλότερες εισφορές για το σύνολο των μη μισθωτών ασφαλισμένων. Το ποσοστό των μη μισθωτών ασφαλισμένων που κλήθηκαν τους πρώτους μήνες του 2018 να πληρώσουν εισφορές μέχρι 200 ευρώ έφτασε στο 88%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό το 2016, που ίσχυε ακόμα το παλιό σύστημα, ήταν μόλις 27%. Πλέον, εννιά στους δέκα μη μισθωτούς ασφαλισμένους πλήρωναν το πολύ 200 ευρώ ασφάλιστρα. Επιπλέον, είχαμε αναδρομική από 1/1/2017 μείωση εισφορών για επικουρική σύνταξη στο ελάχιστο των 64,5 ευρώ για μηχανικούς, δικηγόρους και γιατρούς. Αποσυνδέσαμε την απόκτηση επαγγελματικής ιδιότητας (μηχανικών – δικηγόρων κλπ) από την υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών, η οποία ίσχυε πια μόνο για όσους πραγματικά ασκούσαν το επάγγελμα. Επεκτείναμε την χορήγηση σύνταξης θανάτου και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας σε όλα τα τέκνα αποθανόντων γονέων που σπουδάζουν σε οποιαδήποτε σχολή και όχι μόνο σε ανώτερα – ανώτατα εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Θεσμοθετήσαμε το Επίδομα Ανασφάλιστων Υπερηλικών. Χορηγήσαμε πλήρως το ανταποδοτικό μέρος των αναπηρικών συντάξεων, χωρίς περικοπές. Τριπλασιάσαμε τις παθήσεις που χαρακτηρίζονται «ανεπίστρεπτες» και απαλλάσσονται επανεξέτασης από τις Επιτροπές αναπηρίας. Θεσπίσαμε την πλήρη 13ης σύνταξης για συντάξεις μέχρι 500 € μηνιαίως, και κλιμακωτά για τα μεγαλύτερα, μια δαπάνη ενός δις που κατήργησε η επόμενη κυβέρνηση, παρότι την είχε ψηφίσει. Διαγράψαμε τις χρωστούμενες ασφαλιστικές εισφορές που οφείλονταν σε σε διπλή ασφάλιση. Με τον νόμο για τις 120 δόσεις 80.000 ασφαλισμένοι που ήταν εγκλωβισμένοι και λόγω χρεών δεν μπορούσαν να πάρουν σύνταξη, μπορούσαν πια να βγουν στη σύνταξη άμεσα. Συνολικά, με τον νέο ασφαλιστικό νόμο και τις πρόσθετες ελαφρύνσεις του 2019 ευνοούνταν όλοι οι μη μισθωτοί ασφαλισμένοι, περίπου 1,5 εκατομμύριο πολίτες.

Το 2015 οι προηγούμενες κυβερνήσεις είχαν φέρει νόμους και διατάξεις

που οδηγούσαν σε παράνομη παρακράτηση των εισφορών υγείας των συνταξιούχων.

Το 2019 με δική μας πολιτική απόφαση και όχι με απόφαση δικαστηρίου, είχαν επιστραφεί τα ποσά στους συνταξιούχους με το κοινωνικό μέρισμα του 2017 και οι κρατήσεις γίνονταν πλέον σωστά.

Το 2015 η αγροτική ασφάλιση ήταν ελλιπής και το 2026 θα εκμηδενιζόταν η βασική σύνταξη.

Το 2019 οι αγρότες είχαν ενταχθεί στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης. Πάνω από το 90% πλήρωνε το ελάχιστο ασφάλιστρο. Στο τέλος της μεταβατικής περιόδου θα ίσχυε και για τους αγρότες η συνολική εθνική σύνταξη που θα είχε σαν βάση υπολογισμού τα 384 ευρώ, στην οποία θα προστίθετο η ανταποδοτική σύνταξη.

ΥΓΕΙΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 δύο εκατομμύρια ανασφάλιστοι πολίτες ήταν αποκλεισμένοι από την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και δεν μπορούσαν να νοσηλευτούν δωρεάν στα δημόσια νοσοκομεία.

Το 2019 οι ανασφάλιστοι στην Ελλάδα μπορούσαν πλέον μόνο με το ΑΜΚΑ τους να νοσηλεύονται ή να χειρουργούνται στα νοσοκομεία δωρεάν, να συνταγογραφούνται για τα φάρμακα τους ακόμη και από ιδιώτες γιατρούς, να πραγματοποιούν εργαστηριακές εξετάσεις στις δημόσιες δομές και να δέχονται εξειδικευμένη και ακριβή φροντίδα χωρίς καμιά χρέωση.

Το 2015 σε ανασφάλιστους πολίτες είχαν χρεωθεί μέσω της εφορίας 28 εκ € για τη νοσηλεία τους στα δημόσια νοσοκομεία.

Το 2019 όλα αυτά τα χρέη τα είχαμε διαγράψει με νόμο και είχαμε εξαφανίσει αυτό το βάρος από τους συμπολίτες μας. Ταυτόχρονα, σταματήσαμε την διαδικασία βεβαίωσης στις ΔΟΥ επιπλέον χρεών 150 εκ. ευρώ που είχαν χρεωθεί σε ανασφαλιστους πολίτες από τις υπηρεσίες των νοσοκομείων.

Το 2015 όλοι οι πολίτες πλήρωναν 5 € για να εξεταστούν στα εξωτερικά ιατρεία των Νοσοκομείων.

Το 2019 αυτό το «χαράτσι» είχε καταργηθεί.

Το 2015, λόγω των εμποδίων πρόσβασης, η υγειονομική φτώχεια στη χώρα ήταν μια ζοφερή πραγματικότητα και οι ανισότητες στην υγεία είχαν

εκτιναχθεί, με τις ανικανοποίητες υγειονομικές ανάγκες να είναι στο 14,5%.

To 2019, η υγειονομική φτώχεια είχε περιοριστεί δραστικά και οι ανικανοποίητες υγειονομικές ανάγκες (δείκτης ανισότητας) είχαν υποχωρήσει στο 8%. Σήμερα, μετά από 2 χρόνια πανδημίας και αποδιοργάνωσης του ΕΣΥ, το ποσοστό αυτό έχει εκτοξευτεί πάλι στο 24%.

To 2015 στη Σαντορίνη, ένα νησί με τεράστια επισκεψιμότητα, ένα ετοιμοπαράδοτο νοσοκομείο παρέμενε κλειστό για να πωληθεί σε ιδιώτες.

To 2019 το νοσοκομείο ήταν πια δημόσιο και ανοιχτό, εξοπλισμένο με μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας και στελεχωμένο με καταρτισμένο επιστημονικό προσωπικό. Δεχόταν καθημερινά δεκάδες κατοίκους και επισκέπτες των Κυκλάδων και εξυπηρετούσε σοβαρά περιστατικά που παλαιότερα δεν μπορούσαν να αντιμετωπιστούν και διακομίζονταν στην Αθήνα.

To 2015 το ΕΣΥ βίωνε μια πρωτοφανή κρίση στελέχωσης, έχοντας να κάνει προσλήψεις μόνιμου προσωπικού από το 2010, με αποτέλεσμα μέσα σε μια 5ετία να μειωθεί κατά 32.000 το μόνιμο προσωπικό των δημόσιων δομών υγείας.

To 2019, είχαν προκηρυχθεί πάνω 8.500 θέσεις μόνιμου ιατρικού, νοσηλευτικού και λοιπού προσωπικού στο ΕΣΥ και είχε ολοκληρωθεί ο διορισμός περίπου 7.500 μόνιμων εργαζομένων, ενώ παράλληλα είχαν προσληφθεί πάνω από 10.000 συμβασιούχοι (επικουρικοί γιατροί, λοιπό επικουρικό προσωπικό, πρόγραμμα ΟΑΕΔ, πρόγραμμα Philos για το προσφυγικό), υπερκαλύπτοντας από το 2016 και μετά όσους εργαζόμενους έβγαιναν σε σύνταξη. Ταυτόχρονα, είχαν δρομολογηθεί για την επόμενη τετραετία (2019-2022) άλλες 10.000 μόνιμες προσλήψεις, με τις πρώτες 2.500 του 2019 να έχουν πάρει έγκριση με ΠΥΣ και τις οποίες με τραγική καθυστέρηση και αφού είχε προκύψει η πανδημία ενεργοποίησε τελικά η επόμενη κυβέρνηση. Σε δύομιση χρόνια διακυβέρνησης της χώρας από τη ΝΔ, υπηρετούν (Φεβρουάριος 2022 σε σύγκριση με Ιούλιο 2019) 4672 λιγότεροι εργαζόμενοι στο ΕΣΥ, με τα στοιχεία του arografi.gr ενώ αν συνηπολογιστούν οι αναστολές εργασίας και οι νοσήσεις με covid, οι απώλειες ανθρώπινου δυναμικού ξεπερνούν τις 10.000 σε σχέση με πριν από 1 χρόνο.

Το 2015 υπήρχαν 440 κλίνες ΜΕΘ στο ΕΣΥ, κάτι που αποτελούσε ιστορικό χαμηλό.

Το 2019 τις είχαμε αυξήσει σε 560, τις περισσότερες ως τότε στην ιστορία της χώρας. Η τάση αύξησης των ΜΕΘ διακόπηκε από την επόμενη κυβέρνηση που ως τον Μάρτιο του 2020 δεν είχε προσθέσει ούτε ένα επιπλέον κρεβάτι Εντατικής, ενώ μετά ανέπτυξε νέες ΜΕΘ, κυρίως, όμως, μετατρέποντας σε ΜΕΘ προϋπάρχουσες ειδικές Μονάδες ή αίθουσες χειρουργείων και ανάνηψης (οι οποίες δεν στελεχώθηκαν ποτέ με το κατάλληλα εκπαιδευμένο νοσηλευτικό προσωπικό και αρκετές θα πάψουν να υπάρχουν μόλις υποχωρήσει η πανδημία), ενώ εικονικά προσέθεσε στον συνολικό αριθμό τους περίπου 250 κλίνες του ιδιωτικού τομέα και των στρατιωτικών νοσοκομείων, που υπήρχαν από πριν.

Το 2015 στις ορεινές, νησιωτικές και άγονες περιοχές υπήρχαν για χρόνια άδεια περιφερειακά ιατρεία.

Το 2019 με την παροχή οικονομικών κινήτρων σε αγροτικούς γιατρούς είχε καλυφθεί μεγάλο μέρος των θέσεων στα περιφερειακά ιατρεία και διασφαλίστηκε το δικαίωμα των κατοίκων στην υγειονομική φροντίδα.

Το 2015 ο στόλος του ΕΚΑΒ είχε να ανανεωθεί σχεδόν μια δεκαετία, γιατί διάφορα συμφέροντα ναρκοθετούσαν την ολοκλήρωση των διαγωνισμών για νέα ασθενοφόρα.

Το 2019, αξιοποιώντας όλους τους διαθέσιμους πόρους είχαμε ανανεώσει το 50% του στόλου του ΕΚΑΒ με 301 καινούργια ασθενοφόρα.

Το 2015 υπήρχε ένα αποδιοργανωμένο δημόσιο σύστημα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΠΦΥ), μετά την εξώθηση σε αποχώρηση περίπου 3.000 γιατρών που υπηρετούσαν στα πολυϊατρεία του ΙΚΑ-ΕΟΠΥΥ. το 2014.

Το 2019 είχαμε σε λειτουργία 125 Τοπικές Μονάδες Υγείας (ΤΟΜΥ), δηλαδή δημόσιες δομές γειτονιάς που εξυπηρετούσαν τους ασθενείς χωρίς να είναι αυτοί αναγκασμένοι να πηγαίνουν στα νοσοκομεία, δίνοντας παράλληλα έμ-

φραση στην πρόληψη. Στις ΤΟΜΥ είχαν ήδη απευθυνθεί 1.000.000 πολίτες, εκ των οποίων το 77,5% αντιμετώπισαν εκεί το πρόβλημα υγείας τους και μόνο για το 22,5% υπήρξε ανάγκη παραπομπής σε νοσοκομείο ή άλλο γιατρό. Επιπλέον, άμεσα θα δημιουργούνταν 92 Κινητές Μονάδες ΠΦΥ, οι οποίες θα μετέβαιναν ανά τακτά χρονικά διαστήματα σε απομακρυσμένες και δυσπρόσιτες περιοχές της χώρας, με σκοπό να διενεργούν προληπτικούς ελέγχους και εξετάσεις, κατά προτεραιότητα σε ηλικιωμένους ανθρώπους με δυσκολίες πρόσβασης στις δομές του ΕΣΥ.

To 2015 ο ΕΟΠΥΥ είχε χρέη περίπου 2 δις σε ιδιώτες παρόχους υγείας και απέδιδε μόνο 100 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο στα δημόσια νοσοκομεία.

To 2019 ο ΕΟΠΥΥ είχε νοικοκυρευτεί, είχε λιγότερα από 300 εκ. ληξιπρόθεσμα χρέη (85% μείωση), είχε διασφαλίσει την κανονικότητα στις πληρωμές των παρόχων (ιδιωτών γιατρών και άλλων) και κυρίως είχε εξαπλασιάσει τη χρηματοδότηση του ΕΣΥ (νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας).

To 2015 τα δωρεάν ραντεβού στους συμβεβλημένους γιατρούς του ΕΟΠΥΥ τελείωναν τις πρώτες μέρες του μήνα και οι ασθενείς αναγκάζονταν να πληρώσουν συνεχώς από την τσέπη τους, ακόμα και για μια απλή συνταγογράφηση.

To 2019 υπήρχε καινούριο σύστημα συμβάσεων του ΕΟΠΥΥ με οικογενειακούς γιατρούς που εξυπηρετούσε πολύ περισσότερο τους πολίτες, αφού ο διαθέσιμος χρόνος των επισκέψεων κατανεμόταν σε όλες τις μέρες του μήνα, ώστε τα δωρεάν ραντεβού να μην εξαντλούνται τις πρώτες μέρες.

To 2015 για την καθαριότητα και τη φύλαξη των νοσοκομείων συνάπτονταν συμβάσεις με εργολάβους, οι οποίοι υπερκοστολογούσαν τις υπηρεσίες και απασχολούσαν υπαλλήλους σε καθεστώς ακραίας εργασιακής εκμετάλλευσης.

To 2019 όλο και περισσότερα νοσοκομεία καταργούσαν τις εργολαβίες και προσλαμβάναν απευθείας συμβασιούχους ορισμένου χρόνου για την καθαριότητα, σίτιση και φύλαξη, εξοικονομώντας κάθε χρόνο δεκάδες εκατομ-

μύρια ευρώ και προσφέροντας πολύ καλύτερες συνθήκες εργασίας και αμοιβής

Το 2015 στο χώρο του φαρμάκου και των προμηθειών, αλλά και σε φορείς κρίσιμους για τη Δημόσια Υγεία όπως το ΚΕΕΛΠΝΟ, υπήρχε καθεστώς ασυδοσίας, έλλειψη μηχανισμών ελέγχου και γινόταν ένα πάρτι διασπάθισης του δημόσιου χρήματος.

Το 2019 είχαμε δρομολογήσει τη θεσμική διερεύνηση (από τη Βουλή και τη Δικαιοσύνη) σκανδαλωδών υποθέσεων στο χώρο της υγείας και του φαρμάκου, ενώ είχε ολοκληρωθεί η θεσμική εξυγίανση του ΚΕΕΛΠΝΟ και η μετατροπή του σε ΕΟΔΥ. Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες και μεταρρυθμίσεις στο χώρο του φαρμάκου, «θωράκισαν» το σύστημα με μηχανισμούς κλινικής αξιολόγησης και διαπραγμάτευσης των νέων και ακριβών φαρμάκων και με 58 θεραπευτικά πρωτόκολλα στο σύστημα άυλης συνταγογράφησης (το 2015 υπήρχαν μόνο 4), ώστε να μην διαιωνίζονται φαινόμενα προκλητής ζήτησης, σπατάλης και διαφθοράς τύπου Novartis.

Το 2015 η κοινωνία υπέφερε από προκαταλήψεις και φοβόταν να αξιοποιήσει την φαρμακευτική κάνναβη για την ανακούφιση των ασθενών.

Το 2019 είχαμε πλέον νόμο που όριζε πλήρως το πλαίσιο για την νόμιμη παραγωγή, επεξεργασία και διάθεση τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης στην Ελλάδα και είχαν εγκριθεί πάνω από 25 επενδυτικά σχέδια.

Το 2015 δεν υπήρχε εθνική στρατηγική πρόληψης και θεραπείας σοβαρών νοσημάτων, όπως ο καρκίνος. Οι προηγούμενες κυβερνήσεις είχαν σπαταλήσει 1,5 εκατομμύριο ευρώ από τα χρήματα του Αντικαρκινικού Εράνου και 2 εκατομμύρια ευρώ από Πρόγραμμα ΕΣΠΑ για να παραδώσουν στο τέλος μόνο ένα αρχείο νεοπλασιών, που σταμάτησε να ενημερώνεται μετά το 2010.

Το 2019 είχαμε ιδρύσει το Εθνικό Δίκτυο για την Ιατρική Ακριβείας στην Ογκολογία, ένα πανελλαδικό δίκτυο από Ερευνητικά Κέντρα και πανεπιστημιακές κλινικές της χώρας μας που στην πλήρη εξέλιξή του θα προσέφερε σε

όλους τους πολίτες προηγμένες υπηρεσίες διάγνωσης, αλλά και εξατομικευμένης θεραπείας του καρκίνου. Ήδη από τον Μάρτιο του 2019, τέσσερις Μονάδες Ιατρικής Ακριβείας (δύο στην Αθήνα, μία στη Θεσσαλονίκη και μία στο Ηράκλειο Κρήτης) παρείχαν διαγνωστικές υπηρεσίες. Παράλληλα, είχαμε ιδρύσει το Εθνικό Ινστιτούτο Νεοπλασιών, το οποίο θα συντόνιζε το σύνολο της πολιτικής κατά του καρκίνου, ήδη από την πρόληψη και την έγκαιρη διάγνωση μέχρι και τη φροντίδα τελικού σταδίου. Εκτός από την Ογκολογία, είχε δρομολογηθεί η ανάπτυξη του Εθνικού Δικτύου Ιατρικής Ακριβείας για τα κληρονομικά καρδιολογικά νοσήματα και για τις νευροεγκεφαλίστικες νόσους.

To 2015 η αναμονή για παροχή θεραπείας υποκατάστασης στους εξαρτημένους χρήστες ναρκωτικών ξεπερνούσε τα δύο χρόνια.

To 2019 η λίστα αναμονής του ΟΚΑΝΑ δεν ξεπερνούσε τους 1-2 μήνες. Επίσης, θεσμοθετήσαμε τους Χώρους Ελεγχόμενης Χρήσης, μια διεθνώς αποδεκτή πρακτική για τη μείωση της βλάβης και την αντιμετώπιση της εξάρτησης από ενδοφλέβια ναρκωτικά, που προοδευτικά θα απομάκρυνε τους χρήστες από το δρόμο και θα τους έφερνε ευκολότερα σε επαφή με τις δημόσιες υπηρεσίες απεξάρτησης.

ΠΑΙΔΕΙΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 τα σχολεία άνοιγαν με ελλείψεις χιλιάδων καθηγητών και δασκάλων και είχαμε φτάσει να παίρνουν τα παιδιά αντί για βιβλία φωτοτυπίες που τις τύπωνε η εταιρεία του συζύγου της υπουργού Παιδείας.

Το 2019 το σχολικό έτος ξεκινούσε για τρίτη συνεχή χρόνια χωρίς κενά και με όλα τα βιβλία στη θέση τους.

Το 2015 δεν είχαν διοριστεί δάσκαλοι και καθηγητές από το 2010 και κάθε χρόνο χιλιάδες εκπαιδευτικοί προσλαμβάνονταν ως αναπληρωτές, γύριζαν όλη την Ελλάδα και στο τέλος απολύονταν.

Το 2019 είχαμε ξεκινήσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα διορισμών μέχρι το 2021 για πάνω από 15.000 εκπαιδευτικούς, ξεκινώντας άμεσα με 4.500 διορισμούς τον Σεπτέμβριο του 2019 στην Ειδική Αγωγή.

Το 2015 δεν είχαν διοριστεί πανεπιστημιακοί καθηγητές και ερευνητές από το 2010.

Το 2019 είχαμε ήδη προκηρύξει 1.650 θέσεις καθηγητών στα πανεπιστήμια και στα ΤΕΙ και 255 θέσεις ερευνητών στα δημόσια ερευνητικά κέντρα. Επιπλέον, χιλιάδες νέοι διδάκτορες είχαν πια τη δυνατότητα να διδάξουν έμμισθα για συγκεκριμένο διάστημα στο Πανεπιστήμιο, για να αποκτήσουν διδακτική εμπειρία. Και πάλι, μετά από δέκα χρόνια, κάθε συνταξιοδότηση μέλους διδακτικού προσωπικού θα ακολουθούνταν αμέσως με πρόσληψη καινούριου καθηγητή, για να μην μειώνεται ο αριθμός του διδακτικού προσωπικού.

To 2015 δεν υπήρχε κανένα θεσμικό πλαίσιο για την απαλλαγή των φοιτητών από τα δίδακτρα στα μεταπτυχιακά.

To 2019 είχαμε ψηφίσει νόμο που αύξησε τα δωρεάν μεταπτυχιακά, μείωσε τα δίδακτρα σε όσα είχαν και διασφάλιζε πως κανένας δεν θα μένει εκτός μεταπτυχιακού αν είχε χαμηλό ετήσιο εισόδημα.

To 2015 στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση δεν υπήρχε σχέδιο για την αναβάθμιση Πανεπιστημίων και ΤΕΙ και οι όποιες παρεμβάσεις γίνονταν ήταν αυταρχικές, χωρίς κανέναν διάλογο με την ακαδημαϊκή κοινότητα και σε σύγκρουση μαζί της.

To 2019 είχε αναδιοργανωθεί ολόκληρος ο ακαδημαϊκός χάρτης, με τη δημιουργία μιας νέας αρχιτεκτονικής των πανεπιστημίων και την κατάργηση των ΤΕΙ, με την ίδρυση νέων Τμημάτων, την ίδρυση Πανεπιστημιακών Ερευνητικών Κέντρων και την λειτουργία διετών προγραμμάτων σπουδών που θα παρείχαν επαγγελματικά πιστοποιητικά ευρωπαϊκών προσόντων, ενώ είχε αυξηθεί και η χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνολικά.

To 2015 μεγάλο ποσοστό φοιτητών εγκατέλειπε τις σπουδές του λόγω οικονομικής αδυναμίας.

To 2019 είχαμε προγράμματα ενίσχυσης οικονομικά ασθενέστερων φοιτητών με προπτυχιακές υποτροφίες σε 3.685 φοιτητές ευπαθών κοινωνικών ομάδων με 3.420 ευρώ ετησίως. Επιπλέον, επαναφέραμε και επεκτείναμε, στα 39 εκ. ευρώ ετησίως, το επίδομα ενοικίου σε δικαιούχους φοιτητές.

To 2015 το διαχρονικό αίτημα για την υποχρεωτική δίχρονη προσχολική αγωγή φάνταζε ανέφικτο.

To 2019 ήδη σε 298 από τους 325 δήμους της χώρας όλα τα παιδιά τεσσάρων και πέντε χρόνων πήγαιναν δωρεάν στα νηπιαγωγεία, ελευθερώνοντας πολλές θέσεις στους παιδικούς σταθμούς για παιδιά μικρότερων ηλικιών, βοηθώντας έτσι τις οικογένειές τους. Παράλληλα, είχαμε μειώσει τον αριθμό των παιδιών ανά τάξη στο νηπιαγωγείο και την Α' δημοτικού από 25 σε 22.

Το 2015 η χρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης διαρκώς μειωνόταν (2011-15 μείωση κατά 34%) και στο Μεσοπρόθεσμο 2014-18 υπήρχε δέσμευση για συνεχή μείωση των κονδυλίων που θα έφτανε στο τέλος μόλις στο 1,99 % του ΑΕΠ.

Το 2019 μέσα από τη διαπραγμάτευση είχαμε σταματήσει αυτήν την κατηφόρα, αυξάναμε κάθε χρόνο τη χρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης, έχοντας φτάσει στο 2,88 % του ΑΕΠ (1,7 δις παραπάνω από όσα προβλέπονταν με τις προηγούμενες κυβερνήσεις), με σχέδιο να συνεχίζουμε να την αυξάνουμε κάθε χρόνο.

Το 2015 τα σχολεία ήταν εξετασιοκεντρικά και ωθούσαν στην παραπαιδεία, με τα παιδιά να ασφυκτιούν.

Το 2019 είχαμε μειώσει τον αριθμό των γραπτών εξεταζόμενων μαθημάτων στο Γυμνάσιο από 39 σε 12, στο Λύκειο από 44 σε 18 και στα ΕΠΑΛ από 48 σε 18, στοχεύοντας σε ένα σχολείο σύγχρονο, όπου καλλιεργείται η κριτική σκέψη και αυξάνεται ο διδακτικός χρόνος μέσα από την μείωση του εξεταστικού φόρτου.

Το 2015 είχαμε μία διαλυμένη Γ' Λυκείου, παραδομένη απολύτως στις ανάγκες των εξοντωτικών πανελληνίων εξετάσεων, με το βάρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας μεταφερόμενο στα φροντιστήρια.

Το 2019 είχαμε αλλάξει την Γ' Λυκείου, θεσπίζαμε νέο τρόπο διεξαγωγής των απολυτηρίων εξετάσεων αναβαθμίζοντας το απολυτήριο Λυκείου και αλλάζαμε τον τρόπο πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση θεσμοθετώντας την Ελεύθερη Πρόσβαση σε μεγάλο αριθμό Τμημάτων, η οποία καταργήθηκε πριν δοκιμαστεί από την επόμενη κυβέρνηση που μας επέστρεψε στην προηγούμενη κατάσταση.

Το 2015 είχαμε ένα τετραετές εσπερινό Λύκειο, κάτι που αποθάρρυνε πολλούς/ές μαθητές/τριες, ιδιαίτερα ενήλικες, να το παρακολουθήσουν και να ολοκληρώσουν τις εγκύκλιες σπουδές τους.

Το 2019 το εσπερινό Λύκειο είχε γίνει τριετές, με πρόγραμμα σχεδόν ίδιο με αυτό του ημερησίου, προσφέροντας έτσι περισσότερες δυνατότητες στους μαθητές/τριές του να το ολοκληρώσουν.

Το 2015 είχαμε την ενισχυτική διδασκαλία στα Γυμνάσια σε «αναστολή», λόγω έλλειψης πόρων και όσους/ες μαθητές/τριες είχαν επιπλέον ανάγκες αφημένους στην τύχη τους ή παραδομένους στα φροντιστήρια από μικρή ηλικία.

Το 2019 η ενισχυτική διδασκαλία ξεκινούσε κάθε χρόνο και νωρίτερα και προσφερόταν σε κάθε γωνιά της Ελλάδας. Την τελευταία χρονιά είχαν λειτουργήσει 452 κέντρα που κάλυψαν 1078 Γυμνάσια και 19454 μαθητές και μαθήτριες.

Το 2015 δεν είχαν γίνει ποτέ μόνιμοι διορισμοί εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής, δεν εφαρμοζόταν ποτέ ο νόμος που προβλέπει να καλύπτονται πρώτα οι ανάγκες της Ειδικής Αγωγής σε προσλήψεις και έτσι αφενός τα παιδιά με αναπηρίες δεν είχαν αρκετούς εκπαιδευτικούς, αφετέρου τα ειδικά σχολεία άρχιζαν να λειτουργούν Οκτώβριο ή Νοέμβριο, λόγω έλλειψης είτε εκπαιδευτικών είτε σχολικών λεωφορείων, με αποτέλεσμα το κράτος να μην εκπληρώνει τη βασική του υποχρέωση και να μην εξασφαλίζει το δικαίωμα της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση.

Το 2019 είχαμε ιδρύσει 40 νέα Ειδικά Σχολεία και 571 νέα τμήματα ένταξης. Προσλαμβάναμε κάθε χρόνο όλο και περισσότερους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς και άλλο προσωπικό για την Ειδική Αγωγή (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, φυσικοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, σχολικούς νοσηλευτές και βοηθητικό προσωπικό), φτάνοντας τους 15.802 ενώ το 2014 ήταν μόλις 6.308. Και αποφασίσαμε από τους 15.000 διορισμούς μόνιμων εκπαιδευτικών που είχαμε προγραμματίσει, οι πρώτοι 4.500 να είναι αποκλειστικά για την Ειδική Αγωγή, όπως και έγινε. Είχαμε ιδρύσει νέου τύπου σχολείο, το Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο που οι απόφοιτοί του μπορούσαν να παρακολουθήσουν και το πρόγραμμα της Μαθητείας. Εφαρμόσαμε 6ωρο διδακτικό πρόγραμμα στα Ειδικά Δημοτικά Σχολεία, όπου πλέον οι μαθητές σχολούσαν στις 13:15 αντί

12:25 όπως γινόταν επί σειρά ετών. Σε όλα τα Ειδικά Δημοτικά Σχολεία και Ειδικά Νηπιαγωγεία μπορούσε να λειτουργεί ολοήμερο πρόγραμμα, ενιαίου τύπου πλέον, και οι μαθητές και οι οικογένειές τους να έχουν τις ίδιες δυνατότητες με τους μαθητές της γενικής εκπαίδευσης. Εξασφαλίσαμε την επαρκή υποστήριξη όλων των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στα γενικά σχολεία με εκπαιδευτικούς παράλληλης στήριξης, σχολικό νοσηλευτή και βοηθητικό προσωπικό. Παράλληλα σχεδιάζαμε την ενίσχυση του ενταξιακού προσανατολισμού του εκπαιδευτικού μας συστήματος, με απώτερο στόχο τη συμπερίληψη και την ένταξη κάθε παιδιού με αναπηρίες στο σχολείο της γειτονιάς του, την οργάνωση της πρώιμης παρέμβασης, τον εκσυγχρονισμό του θεσμού της παράλληλης στήριξης, την ίδρυση νέων τμημάτων ένταξης και τη βελτίωση του τρόπου λειτουργίας τους.

Το 2015 είχαν καταργηθεί 14 ειδικότητες στα ΕΠΑΛ -οι πιο δημοφιλείς, όπου σπούδαζαν πάνω από 20.000 μαθητές/-τριες- και είχαν απολυθεί 2.500 χιλιάδες μόνιμοι εκπαιδευτικοί. Στόχος ήταν να μετατραπούν τα παιδιά των ΕΠΑΛ σε πελατεία για τα ιδιωτικά ΙΕΚ και τα Κολλέγια. Τα παιδιά των ΕΠΑΛ αντιμετώπιζονταν ως μαθητές δεύτερης ταχύτητας, είχε καταργηθεί το δικαίωμά τους να δίνουν εξετάσεις για την είσοδο στα Πανεπιστήμια και η επαγγελματική άσκησή τους ήταν ανεπαρκής και υποβαθμισμένη.

Το 2019 τα ΕΠΑΛ βρίσκονταν σε μια εντελώς νέα κατάσταση, είχε τελειώσει η απαξίωσή τους και οι μαθητές τους δεν ένιωθαν πια υποδεέστεροι. Οι ειδικότητες είχαν επανέλθει, οι εκπαιδευτικοί είχαν επιστρέψει στην εργασία τους και οι μαθητές και μαθήτριες των ΕΠΑΛ αυξάνονταν συνεχώς. Φοιτούσαν με καινούρια προγράμματα που προσέφεραν στέρεα γνώση και όχι πρόωρη και αποσπασματική ειδίκευση. Είχαν ξανά το δικαίωμα να διεκδικήσουν την είσοδό τους στο Πανεπιστήμιο και είχαν μια ολόκληρη νέα τάξη, το Έτος Μαθητείας, όπου εκπαιδεύονταν σε ένα επάγγελμα και στην πλήρη τήρηση των δικαιωμάτων τους, με αποτέλεσμα οι εγγραφές στα ΕΠΑΛ να αυξάνονται διαρκώς. Ειδικά για τους απόφοιτους των ΕΠΑΛ είχαν δημιουργηθεί νέα διετή προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα στα Πανεπιστήμια, με ελεύθερη εγγραφή, δωρεάν φοίτηση και πιστοποιημένα πτυχία, τα οποία η επόμενη κυβέρνηση κατήργησε προτού να δοκιμαστούν.

Το 2015 η ιδιωτική εκπαίδευση είχε παραδοθεί στην πλήρη ασυδοσία, τόσο ως προς τις εργασιακές σχέσεις των εκπαιδευτικών όσο και ως προς την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης από τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια. Ανατιολόγητες απολύσεις, μειώσεις μισθών, αυθαίρετες μειώσεις ωραρίου ή χρημάτων, υποδηλωμένη εργασία, απόσυρση της κρατικής εποπτείας από το αγαθό της παρεχόμενης εκπαίδευσης, παράνομοι και πλαστοί τίτλοι εκπαίδευσης, λειτουργία εκπαιδευτηρίων χωρίς άδεια ή η παράνομη λειτουργία φροντιστηρίων εντός των ιδιωτικών σχολείων αποτελούν ενδεικτικά παραδείγματα του χάους και της ανομίας που επικρατούσε πριν το 2015 στον χώρο της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

Το 2019, η εποπτεία των ιδιωτικών σχολείων είχε επανέλθει στο Υπουργείο Παιδείας, ώστε η παροχή του δημόσιου αγαθού της εκπαίδευσης, στα ιδιωτικά σχολεία, να παρέχεται με όρους συνταγματικής νομιμότητας, χωρίς εκπαιδευτικούς που εκβιάζονται και απειλούνται, τελειώνοντας με το καθεστώς ασυδοσίας, ανομίας και εκμετάλλευσης που κυριαρχούσε. Μπήκε επιτέλους ένα δίκτυο προστασίας των εργαζομένων εξασφαλίζοντας αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και κατοχυρώνοντας τα εργασιακά δικαιώματα. Παράλληλα μπήκε φραγμός στις ανατιολόγητες καταγγελίες συμβάσεων. Κάθε είδους πρόσθετη εκπαιδευτική δραστηριότητα, πέραν του ωρολογίου προγράμματος, θα έπρεπε να δηλώνεται, με στόχο να καταπολεμηθούν φαινόμενα αδήλωτης ή υποδηλωμένης εργασίας, αλλά και να διασφαλιστεί η ποιότητα των εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Στα φροντιστήρια και στα κέντρα ξένων γλωσσών αναγνωρίστηκε επιτέλους η πλήρης ασφάλιση 25 ενσήμων τον μήνα, με πλήρες ωράριο 21 ωρών την εβδομάδα και με κατώτατο ωρομίσθιο τα 5,62€ καθαρά, ενώ ορίστηκαν και οι ημέρες αργιών και διακοπών των Κέντρων Ξένων Γλωσσών.

ΕΡΕΥΝΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 στην επιστημονική έρευνα και καινοτομία κατευθυνόταν μόλις το 0,83% του ΑΕΠ της (1,48 δις €).

Το 2019 με την ανά έτος αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης και την παρελκόμενη αυξημένη συνεισφορά των επιχειρήσεων, η ένταση συνολικών δαπανών έρευνας και καινοτομίας έφτασε συνολικά το 1,28% του ΑΕΠ (πάνω από 2 δις €) για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας.

Το 2015 δεν υπήρχαν επαρκείς δομές για την χρηματοδότηση της έρευνας των νέων επιστημόνων, οι οποίοι μετανάστευαν μαζικά.

Το 2019 είχαμε συστήσει νέους θεσμούς και προγράμματα για την ενίσχυση των νέων επιστημόνων. Ιδρύσαμε το 2016 το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ), ένας νέος θεσμός ο οποίος μετασχημάτιζε το ερευνητικό τοπίο και στήριζε τους νέους επιστήμονες με δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 300 εκ. ευρώ για την περίοδο 2017-2020, που ενίσχυε την ποιοτική ελεύθερη έρευνα και συνεισέφερε στην αναχαίτιση του brain drain και του brain waste καθώς και στην άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων για την απρόσκοπτη πρόσβαση στην Έρευνα με τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και προοπτικών ακαδημαϊκής εξέλιξης για νέους επιστήμονες. Ο προϋπολογισμός των έργων, που έχουν ήδη προκηρυχθεί, είναι 195,7 εκ. ευρώ, ενώ από τα χρηματοδοτημένα ερευνητικά έργα έχουν προκύψει 1.306 δημοσιεύσεις σε έγκυρα διεθνή επιστημονικά περιοδικά, 77 βιβλία/μονογραφίες και 131 διδακτορικές διατριβές. Δημιουργήθηκαν από το ΕΛΙΔΕΚ 4.500 νέες θέσεις εργασίας για υποψήφιους διδάκτορες, μεταδιδάκτορες και ερευνητές για την περίοδο 2017-2022 και 50% των δικαιούχων,

σύμφωνα με δήλωσή τους, επέστρεφαν ή παρέμεναν στη χώρα αποκλειστικά χάρη στη χρηματοδότηση των ερευνητικών τους έργων από το ΕΛΙΔΕΚ.

Προκηρύξαμε 100 νέες θέσεις για τακτικό ερευνητικό προσωπικό και 155 για ειδικό επιστημονικό/τεχνικό προσωπικό στα Ερευνητικά Κέντρα της χώρας, πρώτη φορά μετά από δέκα χρόνια αδιοριστίας, προκηρύξεις οι οποίες 2,5 χρόνια μετά δεν έχουν προχωρήσει

To 2015 δεν υπήρχε κεντρική μέριμνα για τις Ερευνητικές Υποδομές της χώρας και είχαμε μεγάλα ανεξόφλητα χρέη σε διεθνείς ερευνητικούς οργανισμούς.

To 2019 ενισχύονταν με 91 εκ. ευρώ 28 ερευνητικές υποδομές σε Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα και υποστηρίζονταν 1.000 θέσεις εργασίας για εξειδικευμένο προσωπικό από τα προγράμματα των Εθνικών Ερευνητικών Υποδομών. Επίσης, διαθέσαμε 24 εκ. ευρώ από το ΕΛΙΔΕΚ για την προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας. Είχε εξασφαλισθεί χρηματοδότηση για την προμήθεια σύγχρονου ωκεανογραφικού ερευνητικού σκάφους, για πρώτη φορά μετά από τριάντα χρόνια. Ένα σημαντικό έργο το οποίο μέχρι τώρα δεν έχει προχωρήσει. Στο ίδιο πλαίσιο και σε συγχρηματοδότηση με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) χρηματοδοτήθηκε η δημιουργία κέντρου έρευνας και καινοτομίας στο ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος», με δυνατότητες φιλοξενίας Startups αλλά και ομάδων ανάπτυξης προϊόντων από τρίτες εταιρείες της Ελλάδας και του εξωτερικού. Αναβαθμίσαμε τη συμμετοχή της χώρας στο διεθνές ερευνητικό κέντρο CERN, εξοφλώντας τις οφειλές ετών και αυξάνοντας σημαντικά την ανταποδοτικότητα της εθνικής συμμετοχής

To 2015 δεν υπήρχε καμία κεντρική μέριμνα για την ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, ούτε χρηματοδοτικά εργαλεία για επενδύσεις υψηλού ρίσκου.

To 2019 υλοποιούνταν πολλές δράσεις για την επιχειρηματική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Σχεδιάσαμε και υλοποιήσαμε την Δράση «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ», μέσω της οποίας κατανεμήθηκαν, το 2018, 360 εκ. ευρώ (χρηματοδότηση ρεκόρ της καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην ιστορία της χώρας) σε κοινές δράσεις επιχειρήσεων με ερευνη-

τικές ομάδες των Πανεπιστημίων και των Ερευνητικών Κέντρων. Έτσι, δημιουργήθηκαν 4.000 νέες ποιοτικές θέσεις εργασίας για επιστημονικό προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης και 704 επιχειρήσεις συμμετείχαν σε αυτά τα συνεργατικά έργα, από τις οποίες οι 141 ήταν καινούριες. Κατανεμήθηκαν 80 εκ. ευρώ (δημόσια δαπάνη) για την ενίσχυση δράσεων που σχετίζονταν με την 4η Βιομηχανική Επανάσταση και 42 εκ. ευρώ (δημόσια δαπάνη) για την επιστημονική Έρευνα σε θέματα που αφορούσαν την Κυκλική Οικονομία.

Προκηρύχθηκε ο Β΄ κύκλος της Δράσης «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ» για το 2019 ύψους 250 εκ. € για τη στελέχωση τμημάτων R&D καινοτόμων επιχειρήσεων και για τις αναδυόμενες τεχνολογίες της 4^{ης} Βιομηχανικής Επανάστασης. Δημιουργήσαμε ένα νέο υπερταμείο συμμετοχών, το Equifund (2016), για να επιδοτηθούν οι εμπνευστές καινοτόμων ερευνητικών εφαρμογών που θέλουν να τις αξιοποιήσουν δημιουργώντας start-up επιχειρήσεις, με 500 εκ. ευρώ ως το 2023. Είχαν ήδη επενδυθεί 30 εκ. ευρώ σε τουλάχιστον 50 νεοφυείς επιχειρήσεις. Σχεδιάζαμε και υλοποιούσαμε ένα συγκροτημένο σύνολο δράσεων για την ελληνική start up κοινότητα. Απτή απόδειξη ήταν η επιτυχημένη παρουσία 128 ελληνικών νεοφυών επιχειρήσεων στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης 2018. Η ελληνική επιχειρηματική τεχνολογία βρέθηκε στη μεγαλύτερη έκθεση καινοτομίας του κόσμου, στη CES2019 στο Λας Βέγκας, χάρη στην κρατική υποστήριξη.

Το 2015 δεν υπήρχε καμιά ουσιαστική στήριξη της ερευνητικής δραστηριότητας που πραγματοποιούνταν στην περιφέρεια.

Το 2019, ενισχύαμε με 54 εκ. ευρώ το ανθρώπινο δυναμικό και τις ερευνητικές υποδομές στην Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, στο Βόρειο Αιγαίο, στο Νότιο Αιγαίο, στην Ήπειρο, στη Δυτική Μακεδονία, στη Στερεά Ελλάδα, στην Πελοπόννησο και στα Ιόνια νησιά.

Το 2015 η εθνική πολιτική για την επιστημονική έρευνα δεν περιελάμβανε μεγάλες εμβληματικές δράσεις με ξεκάθαρο κοινωνικό πρόσημο που να απαντούν στις μεγάλες προκλήσεις της εποχής. Δεν ενισχυόταν για να τονώσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, αλλά ούτε και για να απαντήσει στα προβλήματα των πολιτών και να βελτιώσει την ποιότητα της ζωής τους.

Το 2019 είχαμε ιδρύσει και χρηματοδοτήσει το Εθνικό Δίκτυο για την Ιατρική Ακριβείας στην Ογκολογία, ένα πανελλαδικό δίκτυο από Ερευνητικά Κέντρα και πανεπιστημιακές κλινικές της χώρας μας που στην πλήρη εξέλιξη του θα προσέφερε σε όλους τους πολίτες πρόσβαση σε προηγμένη διάγνωση, αλλά και εξατομικευμένης θεραπείας του καρκίνου που θα ήταν πιο αποτελεσματική. Ήδη από τον Μάρτιο του 2019, τέσσερις Μονάδες Ιατρικής Ακριβείας (δύο στην Αθήνα, μία στη Θεσσαλονίκη και μία στο Ηράκλειο Κρήτης) ετέθησαν σε λειτουργία. Το Επρόκειτο για τεράστιας σημασίας πολιτική παρέμβαση η οποία έχει αναγνωριστεί ως βέλτιστη πρακτική στην Ευρώπη και συνεισφέρει ουσιαστικά στη βέλτιστη αντιμετώπιση των καρκινοπαθών με 5527 διαγνωστικές εξετάσεις, 450 συνεργαζόμενους ιατρούς και 45 νέες θέσεις υψηλής εξειδίκευσης έως σήμερα. Από το 2019, καμία μέριμνα δεν έχει ληφθεί για τη χρηματοδότηση της συνέχια αυτού του Δικτύου. Για αντίστοιχο σκοπό το Εθνικό Δίκτυο Ιατρικής Ακριβείας στα Καρδιολογικά κληρονομικά νοσήματα και το Εθνικό Δίκτυο Ιατρικής Ακριβείας για νευροεγκεφαλικά νοσήματα. Δημιουργήσαμε το Εθνικό Δίκτυο στην Αγροδιατροφή, με σκοπό την εφαρμογή νέων τεχνολογιών για την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ελληνικής αγροτικής παραγωγής και την παγκόσμια προβολή των εμβληματικών αγροτικών προϊόντων (λάδι, κρασί και μέλι). το Εθνικό Δίκτυο Κλιματικής Αλλαγής, για τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, την έγκαιρη ειδοποίηση προς τις κρατικές υπηρεσίες και την υποστήριξη τους στη διαχείριση κρίσεων από φυσικές καταστροφές. Σχεδιάσαμε και εξασφαλίσαμε χρηματοδότηση για ένα Εθνικό Δίκτυο για τις Κβαντικές Τεχνολογίες και την επώαση αναδυόμενων επιστημονικών τομέων που θα καθορίσουν το τοπίο των τεχνολογιών της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης, το οποίο ουδέποτε υλοποιήθηκε

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 μια ιδιωτική εταιρεία, η ΑΕΠΙ, διαχειριζόταν και απομυζούσε τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών, χωρίς καμία διαφάνεια και χωρίς έλεγχο από την αρμόδια κρατική αρχή.

Το 2019 αυτή η υπόθεση είχε ξεκαθαρίσει οριστικά. Μπήκε Επίτροπος στην ΑΕΠΙ και στη συνέχεια ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας της. Διευκολύναμε τη δημιουργία ενός Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης τον οποίο θα διοικούν οι ίδιοι οι δημιουργοί. Εκσυγχρονίσαμε το νόμο για τα πνευματικά δικαιώματα εξασφαλίζοντας λογοδοσία και διαφάνεια. Επαναφέραμε την εύλογη αμοιβή για τη χρήση μηχανημάτων αναπαραγωγής και αποθήκευσης περιεχομένου που υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα, προσθέτοντας τα smartphones και τα tablets και δίνοντας έτσι το δικαίωμα σε όλους τους δημιουργούς να αμείβονται από την αναπαραγωγή των έργων τους στα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα.

Το 2015 δεν υπήρχε οργανωμένο σχέδιο και δομές για τον σύγχρονο πολιτισμό.

Το 2019 θα ανοίγαμε με έτοιμο νομοσχέδιο το ιστορικό κτίριο Ακροπόλ στην Πατησίων για να γίνει ένα hub νέων καλλιτεχνών και να προσφέρει χώρους και τεχνολογική υποδομή για πρόβες, ηχογραφήσεις, σεμινάρια, συνέδρια, εκθέσεις, παραστάσεις, ένας κόμβος νεανικής πολιτισμικής δημιουργικότητας. Ιδρύαμε με έτοιμο νομοσχέδιο το Συμβούλιο Περιφερειακής Πολιτισμικής Πολιτικής και το Συμβούλιο Σύγχρονου Πολιτισμού, που θα σχεδίαζαν και θα πρότειναν την περιφερειακή πολιτική πολιτισμού, σε συνεργασία με φορείς και τις δημιουργικές δυνάμεις των τοπικών κοινωνιών. Ανοί-

γαμε ξανά το Θέατρο Λυκαβηττού με χρηματοδότηση της Περιφέρειας Αττικής και από το επόμενο καλοκαίρι θα φιλοξενούσε ξανά συναυλίες και παραστάσεις. Μειώσαμε στο 6% τον ΦΠΑ για τα εισιτήρια των συναυλιών, φέρνοντάς τους περισσότερο κόσμο και έσοδα. Στη Θεσσαλονίκη διοργανώσαμε για δύο χρονιές, 2018 και 2019, το SKG Bridges Festival, ένα φεστιβάλ που για πέντε μέρες άνοιγε στους νέους καλλιτέχνες όλων των μορφών τέχνης από την Ελλάδα και τον Ευρωπαϊκό Νότο τον δημόσιο χώρο της πόλης για να παρουσιάσουν το έργο και το όραμά τους.

To 2015 οι δημόσιοι πολιτιστικοί φορείς ήταν υπερχρεωμένοι και αναγκαστήκαμε να διαχειριστούμε τη χρεοκοπία του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, για τα δάνεια του οποίου είχε εγγυηθεί το Δημόσιο.

To 2019 είχαμε εξορθολογίσει τη λειτουργία των δημόσιων πολιτιστικών φορέων. Το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος κατάφερε να μηδενίσει τα χρέη του. Το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών πέρασε στο Δημόσιο και εξακολούθησε να προσφέρει σημαντικό πολιτιστικό και κοινωνικό έργο.

To 2015 είχε ουσιαστικά καταργηθεί κάθε επιχορήγηση για την ελεύθερη καλλιτεχνική δημιουργία.

To 2019 είχαμε επαναφέρει τον θεσμό των επιχορηγήσεων, εξασφαλίζοντας ειδικό κωδικό για το ελεύθερο θέατρο και είχαμε επικαιροποιήσει το μητρώο επιχορηγούμενων φορέων του σύγχρονου πολιτισμού, δημιουργώντας μια ψηφιακή πλατφόρμα για την προώθηση και διαχείριση των αιτημάτων χρηματοδότησης από το υπουργείο Πολιτισμού.

To 2015 είχε καταργηθεί η Ενιαία Τιμή Βιβλίου, κάνοντας ακόμη βαρύτερες τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην αγορά του βιβλίου, απειλώντας την εκδοτική πολυφωνία, ακυρώνοντας την προστασία του βιβλίου ως κοινωνικού αγαθού και οδηγώντας σε κλείσιμο πολλά μικρά βιβλιοπωλεία λόγω του ανταγωνισμού από τις μεγάλες αλυσίδες.

To 2019, η Ενιαία Τιμή Βιβλίου είχε επανέλθει, μέσα από ένα νέο και πλήρες πλαίσιο. Προστατεύονταν πλέον η πολυμορφία και η ποικιλία της εκδοτικής

παραγωγής, τα απαιτητικά και μη εμπορικά βιβλία, αλλά και τα μικρά βιβλιοπωλεία απέναντι στον άνισο ανταγωνισμό. Είχαμε καταθέσει νομοσχέδιο για την ίδρυση του Οργανισμού Βιβλίου και Πολιτισμού, που θα είχε ως έργο την στρατηγική προώθηση του βιβλίου και της ανάγνωσης -με βάση και τις εξελίξεις σχετικά με την εξάπλωση των οπτικοακουστικών μέσων και των ψηφιακών εφαρμογών- και την προώθηση των Ελλήνων και Ελληνίδων συγγραφέων στο εξωτερικό.

Το 2015 είχαμε ένα ακατάλληλο σύστημα εισιτηρίων για τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία και τα μουσεία που, παρότι ήταν ακριβοπληρωμένο, υπολειτουργούσε. Το αποτέλεσμα ήταν να έχουμε μεγάλη απώλεια δημοσίων εσόδων, επειδή δεν υπήρχε κεντρικός έλεγχος για τον πραγματικό αριθμό των επισκεπτών, δεν υπήρχαν αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία ούτε και η δυνατότητα έκδοσης εισιτηρίων μέσω διαδικτύου.

Το 2019 είχαμε ήδη σε εφαρμογή το Ηλεκτρονικό Εισιτήριο σε 11 μεγάλους αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία της χώρας, που αντιστοιχούσαν στο 40% των επισκεπτών και το 55% των εσόδων. Πλέον, ο επισκέπτης μπορούσε να αγοράσει το εισιτήριό του μέσω διαδικτύου, με αποτέλεσμα τη μείωση του χρόνου αναμονής στις εισόδους. Παράλληλα, υπήρχε πλήρης έλεγχος της πρόσβασης και γινόταν συλλογή αναλυτικών στατιστικών δεδομένων, διασφαλίζοντας απολύτως τα έσοδα του δημοσίου από την πολιτιστική κληρονομιά. Άμεσα το Ηλεκτρονικό Εισιτήριο θα επεκτεινόταν και σε άλλους μεγάλους αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία της χώρας.

Το 2015 η διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων και των μουσείων της χώρας μας ήταν σε κατάσταση στασιμότητας, με έσοδα που δεν αντιστοιχούσαν στον πλούτο της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και στο μεγάλο ενδιαφέρον που προκαλούν σε επισκέπτες από όλο τον κόσμο.

Το 2019 είχαμε υπερδιπλασιάσει τα έσοδα του υπουργείου Πολιτισμού από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων (από 56,5 εκ. ευρώ το 2015 σε 115 εκατ. το 2018, ενώ τα στοιχεία έδειχναν ακόμη μεγαλύτερη αύξηση το 2019), επικαιροποιώντας την τιμολογιακή πολιτική σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές

και υλοποιώντας σημαντικές βελτιώσεις στη διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων και των μουσείων.

To 2015 το Μουσείο Ακρόπολης βρισκόταν σε κατάσταση διοικητικού και γραφειοκρατικού παραλόγου και εντελώς αποκομμένο από τα υπόλοιπα μουσεία της χώρας.

To 2019, είχαμε καταργήσει τον Οργανισμό Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης, διασώζοντας όλες τις θέσεις εργασίας και μεταφέροντας τους εργαζόμενους στο ίδιο το Μουσείο, εξασφαλίζοντας έτσι τη σωστή λειτουργία του. Θεσμοθετήσαμε την απόδοση μέρους των εσόδων του στο υπουργείο Πολιτισμού μέσω του ΤΑΠ, έτσι ώστε να στηριχθούν μέσω αυτών άλλα μουσεία και μνημεία, με μικρότερη επισκεψιμότητα.

To 2015 το Ταμείο Αλληλοβοήθειας των Υπαλλήλων του Υπουργείου Πολιτισμού (ΤΑΥΠΥΠΠΟ) για χρόνια εισέπραττε και διαχειριζόταν με αδιαφάνεια ένα ποσοστό από τα έσοδα των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων και των μουσείων μας, τροφοδοτώντας με άφθονο δημόσιο χρήμα σκοτεινές σχέσεις διαπλοκής μεταξύ πολιτικής και συνδικαλιστικής ηγεσίας. Στον έλεγχο που διενήργησε το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους καταλογίστηκε στις προηγούμενες διοικήσεις του ΤΑΥΠΥΠΠΟ ποσό που ξεπερνά τα 3,5 εκ. ευρώ, ως αποτέλεσμα παράνομων ενεργειών που περιλάμβαναν ακόμη και τη χρηματοδότηση της λειτουργίας των γραφείων της πολιτικής ηγεσίας.

To 2019, η υπόθεση είχε σταλεί σε ανώτατο δικαστικό επίπεδο. Ψηφίστηκε νόμος που με όρους διαφάνειας και χρηστής διαχείρισης εγγύοταν τις κοινωνικές παροχές προς τους εργαζομένους του ΥΠΠΟΑ (παιδικός σταθμός, κατασκηνώσεις), εξασφάλιζε τις θέσεις εργασίας και εμπόδιζε οριστικά την επανάληψη παρόμοιων φαινομένων στο μέλλον.

To 2015 υπήρχε το εκβιαστικό δίλλημα «ή αρχαία ή επενδύσεις», από κυβερνήσεις που βιάζονταν να κλείσουν συμφωνίες για έργα ξεπουλώντας άρον-άρον τη δημόσια περιουσία, χωρίς να εξασφαλίζουν καν τους όρους προσασίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Το 2019, στο Μετρό Θεσσαλονίκης, στο Ελληνικό, στην Αφάντου, στον Πειραιά και σε άλλες υποθέσεις είχαμε πετύχει μέσα από αναδιαπραγμάτευση νέες συμφωνίες και όλα τα έργα υλοποιούνταν με σεβασμό στην πολιτιστική κληρονομιά, αναδεικνύοντας τα σπουδαία αρχαία ευρήματα, δείχνοντας στην πράξη πως όχι μόνο δεν αποτελούν εμπόδιο για τα μεγάλα έργα και τις επενδύσεις, αλλά μπορούν, μέσα από την κατάλληλη ανάδειξη, να τους προσδώσουν και ισχυρή προστιθέμενη αξία. Παράλληλα, και με στόχο τη διαρκή προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, ψηφίσαμε τροπολογία που συμπλήρωνε τον αρχαιολογικό νόμο του 2002 και θωράκιζε στο διηνεκές τη δημόσια κυριότητα και τη διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων ανεξαρτήτως χρονολόγησης, των μουσείων και των ακινήτων πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 οι μεγάλες αθλητικές εγκαταστάσεις της χώρας ήταν υποβαθμισμένες ή και κλειστές

Το 2019 είχαμε εκσυγχρονίσει το μεγαλύτερο μέρος των αθλητικών εγκαταστάσεων που είναι στην ευθύνη του κράτους σε όλη τη χώρα, οι οποίες ήταν παρατημένες μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, είχε ανοίξει ξανά το Ποσειδώνιο κολυμβητήριο της Θεσσαλονίκης και είχαν εκσυγχρονιστεί πλήρως, με πολύ μεγάλες εργασίες, τα άλλα δύο κολυμβητήρια της Θεσσαλονίκης, το Εθνικό και της Νεάπολης. Είχε δημιουργηθεί το Διεθνές Κέντρο Ιστιοπλοΐας στην Καλλιθέα, το οποίο έγινε πόλος προσέλκυσης κορυφαίων αθλητών της ιστιοπλοΐας, από ολόκληρο τον κόσμο. Είχε ανοίξει ξανά και φιλοξενούσε διεθνείς αγώνες μετά από 17 χρόνια η πίστα κωπηλασίας στη λιμνη των Ιωαννίνων. Είχαν γίνει συνολικά έργα ύψους 30 εκατομμυρίων ευρώ και είχαν εξασφαλιστεί άλλα 50 εκατομμύρια για τις αθλητικές εγκαταστάσεις των Δήμων και άλλα 10 εκατομμύρια για άλλες παρεμβάσεις. Είχαμε μεσοσταθμική αύξηση 10% κάθε χρόνο από το 2017 ως σήμερα στις επιχορηγήσεις των ομοσπονδιών.

Το 2015 η Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία ήταν υπεράνω του νόμου και άνθρωποι που κατηγορούνταν για κακουργήματα παρέμεναν μέλη της.

Το 2019 έχοντας προκαλέσει την παρέμβαση της FIFA και της UEFA, είχαμε πια ένα νέο θεσμικό πλαίσιο στην ΕΠΟ που την έθετε υπό τον έλεγχο των ελληνικών νόμων και του Συντάγματος και στελέχωνε τα δικαιοδοτικά όργανα της με τακτικούς Δικαστές και όχι συνταξιούχους, ώστε να εφαρμόζουν ανεξάρτητα τους κανονισμούς και να επιβάλουν τις αντίστοιχες ποινές.

Το 2015 το επαγγελματικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου απαξιωνόταν κάθε χρόνο

Το 2019 είχαμε συμβάλει στην βιωσιμότητα του επαγγελματικού ποδοσφαίρου μέσω των τηλεοπτικών συμβολαίων της ΕΡΤ. Η συμμετοχή της ΕΡΤ στην χρηματοδότηση του πρωταθλήματος δεν έγινε άνευ όρων, αλλά αντιθέτως μόνο όταν έγιναν δεκτοί κανόνες και ρυθμίσεις που συνέβαλαν στην αξιοπιστία του προϊόντος, την καταπολέμηση της βίας, αλλά και των φαινομένων που την πυροδοτούν (αναδιάρθρωση πρωταθλήματος με μείωση ομάδων και play-off – play-out, κανόνες για την τιμωρία των εμπρηστικών δηλώσεων παραγόντων κλπ). Ταυτόχρονα, μέσω της ΕΡΤ και του web tv προβάλλονταν δωρεάν οι σημαντικότεροι αγώνες και άλλων δημοφιλών αθλημάτων, όπως το μπάσκετ, το βόλεϊ και το χάντμπολ, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Για την μεγαλύτερη διαφάνεια στο ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα εγκαταστήσαμε με κρατική επένδυση το σύστημα VAR (Video Assistant Referee).

Το 2015 για χρόνια δεν είχε ληφθεί καμία ουσιαστική πρωτοβουλία για το θέμα της βίας στις αθλητικές διοργανώσεις.

Το 2019 εφαρμόζονταν μέτρα όπως το ηλεκτρονικό εισιτήριο και είχε δοθεί η δυνατότητα για επιβολή επιπλέον διοικητικών μέτρων και προστίμων στις ομάδες των οποίων οι οπαδοί προκαλούν επεισόδια. Επίσης, για περιπτώσεις υπόδικων για επεισόδια στα γήπεδα προσφερόταν η δυνατότητα στις δικαστικές αρχές να επιβάλουν στους κατηγορούμενους την παρουσία τους στο αστυνομικό τμήμα κάθε φορά που αγωνίζεται η ομάδα τους, μέχρι την τελική εκδίκαση της υπόθεσης. Τέλος, δεν διστάσαμε να διακόψουμε για συγκεκριμένο διάστημα το πρωτάθλημα ποδοσφαίρου ως απάντηση σε περιστατικά βίας.

Το 2015 υπήρχε ένα απαρχαιωμένο καθεστώς για τον έλεγχο και την λειτουργία για τις αθλητικές ΑΕ και τις αθλητικές ομοσπονδίες.

Το 2019 είχαμε δώσει τη δυνατότητα στην Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού για μεγαλύτερο έλεγχο των Ανωνύμων Αθλητικών Εταιριών αλλά και για τον έλεγχο των ομοσπονδιών από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοί-

κτησης. Επιπλέον, είχαμε εισαγάγει νέο σύστημα εκλογής των οργάνων διοίκησης των ομοσπονδιών με απλή αναλογική και ποσόστωση φύλου, αλλά και με όριο θητειών ώστε να μην υπάρχουν αιώνιες διοικήσεις στις ομοσπονδίες.

To 2015 οι κανονισμοί για το ντόπινγκ δεν ήταν ευθυγραμμισμένοι με αυτούς της παγκόσμιας ομοσπονδίας και η χώρα βρισκόταν αντιμέτωπη με τον κίνδυνο αποβολής από τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

To 2019 είχαμε κανονισμό πλήρως ευθυγραμμισμένο και τους αθλητές μας να συμμετέχουν με ασφάλεια στις διεθνείς διοργανώσεις.

To 2015 δεν υπήρχε ουσιαστικά κατοχυρωμένη η Κάρτα Υγείας των αθλητών, με αποτέλεσμα να έχουμε πολλούς αιφνίδιους καρδιακούς θανάτους νέων ανθρώπων.

To 2019 είχαμε θεσπίσει πως υποχρεωτικά όλοι όσοι αθλούνται σε συλλόγους θα πρέπει να προσκομίζουν την κάρτα υγείας τους κατόπιν των απαραίτητων εξετάσεων.

To 2015 δεν είχαμε καμία δράση αντιμετώπισης του ότι η χώρα είχε το μεγαλύτερο ποσοστό παιδικών πνιγμών στην Ευρώπη.

To 2019 εφαρμοζόταν ήδη για τρίτη χρονιά το πρόγραμμα εκμάθησης κολύμβησης για 65.000 μαθητές της Γ' τάξης δημοτικών σχολείων κάθε χρόνο.

To 2015 δεν υπήρχε κανένα ουσιαστικό σχεδιασμό για την άθληση στις φυλακές.

To 2019 είχαμε πιλοτικά προγράμματα εκγύμνασης κρατουμένων σε 7 καταστήματα κράτησης σε όλη την Ελλάδα, για 15 ώρες κάθε εβδομάδα. Το πρόγραμμα είχε σχεδιαστεί να διευρυνθεί και σε άλλα καταστήματα.

To 2015 δεν είχαν πληρωθεί ακόμα από το 2012 τα πριμ στους αθλητές μας που διακρίνονταν στους Ολυμπιακούς και άλλους διεθνείς αγώνες, συνολικού ποσού 6,6 εκατ. ευρώ.

Το 2019 είχαν πληρωθεί όλες οι οφειλές από το 2012 έως τώρα, παρά την οικονομική στενότητα, ως αυτονόητη υποχρέωση απέναντι στους αθλητές μας. Επιπλέον, είχαμε υλοποιήσει την υποχρέωση για τους διορισμούς τους που εκκρεμούσαν από το 2008.

Το 2015 είχαμε ξεχάσει την φιλοξενία διεθνών αθλητικών γεγονότων.

Το 2019 είχαμε πετύχει την ανάληψη του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Νέων στην Κωπηλασία στα Ιωάννινα τον Σεπτέμβριο του 2019, των Δεύτερων Παράκτιων Μεσογειακών Αγώνων στην Πάτρα τον Αύγουστο του 2019 και την υποψηφιότητα μαζί με άλλες 3 βαλκανικές χώρες για την από κοινού διοργάνωση του Euro 2028 και του Παγκοσμίου Κυπέλου 2030, καθώς και του ανοιχτού Πανευρωπαϊκού πρωταθλήματος FINN στις εγκαταστάσεις του Διεθνούς Κέντρου Ιστιοπλοΐας που έγινε τον Μάιο του 2019.

Το 2015 υπήρχε μηδενική μέριμνα για τους νέους αθλητές.

Το 2019 είχαμε δημιουργήσει εργαλεία, όπως οι 75 υποτροφίες για νέους (4.200 ευρώ/χρόνο), η δυνατότητα για περισσότερες απουσίες στο σχολείο, η δυνατότητα για ενισχυτική διδασκαλία στους πρωταθλητές μας, η πριμοδότηση για επιτυχίες στην Ολυμπιάδα Νέων.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ-ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

To 2015 δεν υπήρχε συγκροτημένη υπηρεσία ασύλου και η χώρα ήταν παντελώς ανέτοιμη για να αντιμετωπίσει τις μεγάλες ροές των τελευταίων χρόνων.

To 2019 είχαμε ανασυστήσει και αναπτύξει από χρόνια την υπηρεσία ασύλου, που διαχειρίστηκε την μεγαλύτερη και πιο σύνθετη ανθρωπιστική κρίση που έπληξε την Ευρώπη από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Είχαμε δημιουργήσει ουσιαστικά τις διαδικασίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Όταν οι χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης έκλειναν τα σύνορά τους και μπροστά στον κίνδυνο να εγκλωβιστεί τεράστιος αριθμός προσφύγων στη χώρα μας, υπογράψαμε την Κοινή Δήλωση Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας, η οποία επέφερε καθοριστική μείωση των προσφυγικών-μεταναστευτικών ροών κατά 95% και των θανάτων στο Αιγαίο. Με νόμο που ψηφίστηκε το 2018 επιταχύναμε τις διαδικασίες για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου, μέσω της απλοποίησης των διαδικασιών. Παράλληλα, δόθηκε προτεραιότητα στην αποσυμφόρηση των νησιών του Βόρειου και Ανατολικού Αιγαίου, στα οποία λειτουργούν Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Κως και Λέρος) και μετακινήθηκαν από τα νησιά σε Δομές Φιλοξενίας στην ενδοχώρα 29.090 άνθρωποι. Επιταχύναμε τις επιστροφές τόσο στο πλαίσιο της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, όσο και τις εθελούσιες επιστροφές, σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης. Για το 2018, 10.424 άνθρωποι έφυγαν από τη χώρα, 4.968 επέστρεψαν στις χώρες καταγωγής τους και 5.456 επανενώθηκαν με τις οικογένειές τους σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο της Συμφωνίας με την Γερμανία, από τον Σεπτέμβριο του 2018 μέχρι τον Ιανουάριο του 2019, περίπου 1.340 άτομα

αναχώρησαν από την Ελλάδα και επανενώθηκαν με τις οικογένειές τους. Στο πλαίσιο του προγράμματος μετεγκατάστασης, μεταξύ 2015 και 2018 μετακινήθηκαν σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Ελλάδα 22.000 αιτούντες άσυλο. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα έγιναν 10.971 μεταφορές προς την Ευρώπη, στο πλαίσιο του Κανονισμού Δουβλίνο III.

Το 2015 οι μηχανισμοί του ελληνικού κράτους απωθούσαν τους πρόσφυγες και τούς συμπεριφέρονταν εκδικητικά, αντί να τούς αντιμετωπίζουν ως ανθρώπους, να τούς περιθάλπουν και να διασφαλίζουν τα δικαιώματά τους.

Το 2019, παρά τα επιμέρους προβλήματα, είχαμε καταφέρει να αποτελεί η Ελλάδα παγκόσμιο πρότυπο για την διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος και ο λαός της να αναγνωρίζεται ως σύμβολο αλληλεγγύης και ανθρωπισμού. Το Λιμενικό Σώμα είχε σώσει χιλιάδες ναυαγούς μέσα από νερά του Αιγαίου. Αξιοποιώντας και τα ευρωπαϊκά κονδύλια καλύπταμε τις βασικές ανάγκες των προσφύγων και μεταναστών για προσωρινή στέγαση, σίτιση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Δημιουργήσαμε Ανοικτές Δομές Φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα, αξιοποιώντας ανενεργά στρατόπεδα και άλλα ακίνητα που βρίσκονταν στην κυριότητα του ελληνικού δημοσίου και δεν χρησιμοποιούνταν. Σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), δημιουργήθηκε και υλοποιήθηκε το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ (στέγαση σε σπίτια και διαμερίσματα), δυναμικότητας 25.000 ατόμων. Επίσης από τη σίτιση στις δομές φιλοξενίας, σταδιακά περάσαμε στο πρόγραμμα μετρητών (CASH), μαζί με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Στην Ελλάδα διέμεναν πια περίπου 75.000 αιτούντες άσυλο, σε δομές φιλοξενίας και διαμερίσματα. Όλα τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών είχαν τη δυνατότητα να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία, είτε σε σχολικές μονάδες, είτε σε ειδικές τάξεις εντός των Δομών Φιλοξενίας. Για το σχολικό έτος 2018-2019 περίπου 12.500 παιδιά σχολικής ηλικίας παρακολουθούσαν μαθήματα. Όλα τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών ακολούθησαν το προβλεπόμενο από το ΕΣΥ πρόγραμμα εμβολιασμών. Και έτσι, παρά την παρουσία ιδιαίτερα μεγάλων πληθυσμών ταλαιπωρημένων ανθρώπων, δεν εκδηλώθηκε καμία επιδημία και δεν παρουσιάστηκαν φαινόμενα μεγάλων εντάσεων και ταραχών στην

ελληνική επικράτεια. Εφαρμόζαμε το πιλοτικό πρόγραμμα υποδοχής και κοινωνικής ένταξης Helios, με το οποίο γινόταν καταγραφή των δεξιοτήτων των προσφύγων και υλοποιούνταν επιμέρους προγράμματα ελληνομάθειας και εκπαίδευσης και κατάρτισης τους, προκειμένου να μπορούν να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Εφαρμόζαμε την «Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη», η οποία καθιστούσε τους Δήμους και τις Περιφέρειες ενεργούς παράγοντες στην εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης προσφύγων και μεταναστών. Και επειδή το μεταναστευτικό ζήτημα δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί από μία μόνο χώρα, θέταμε διαρκώς και την υπόλοιπη Ευρώπη προ των ευθυνών της, διεκδικώντας στην Ευρωπαϊκή Ένωση μια Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική για τη μετανάστευση και το άσυλο που θα περιλάμβανε νόμιμες, τακτικές και ασφαλείς οδούς για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, για να μην τούς εκμεταλλεύονται τα κυκλώματα διακίνησης, ένα δίκαιο και αναλογικό Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου που δεν θα επιβαρύνει αποκλειστικά και μόνο τα κράτη-μέλη στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, όπως η Ελλάδα, και την ενίσχυση της συνεργασίας με τις τρίτες χώρες, ώστε να περιοριστούν οι γενεσιουργές αιτίες της μετανάστευσης (πόλεμοι, ακραία φτώχεια, κοινωνικές ανισότητες, κλιματική αλλαγή). Απλοποιήσαμε και ξεκινήσαμε την ψηφιοποίηση της διαδικασίας για τις άδειες διαμονής, εισάγαμε και στη συνέχεια απλουστεύσαμε τις διατάξεις της άδειας για εξαιρετικούς λόγους και ενισχύσαμε το δικαίωμα εργασίας για αιτούντες άσυλο και αλλοδαπούς εργάτες, ώστε να μην υπάρχουν αόρατοι, διευρύναμε την άδεια για ανθρωπιστικούς λόγους, για να θωρακιστεί η αρχή της μη επαναπροώθησης.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ-ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Παραλάβαμε μια χώρα όπου...

Το 2015 οι δικαστικές υποθέσεις λίμναζαν για μήνες ή και χρόνια, γιατί δεν υπήρχε ούτε το προσωπικό, ούτε οι απαραίτητες υποδομές για την ταχεία απονομή Δικαιοσύνης, με τη χώρα να καταδικάζεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την αργοπορία αυτή.

Το 2019 οι εκκρεμείς υποθέσεις είχαν μειωθεί δραστικά. Συγκεκριμένα, στο τέλος του 2018 υπήρξε ραγδαία αύξηση του ρυθμού εκκαθάρισης των υποθέσεων Πολιτικής Δικαιοσύνης, σε σχέση με τους πρώτους μήνες του 2016: Στα Εφετεία 84,65%, στα Πρωτοδικεία 57,89%, και στα Ειρηνοδικεία 92,51% πιο γρήγορα. Συνολικά, το πρώτο 9μηνο του 2016 είχαν περαιωθεί 194.111 υποθέσεις Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ενώ στο τέλος του 2018, 342.661. Προχωρούσαμε στην ψηφιοποίηση των διαδικασιών της Δικαιοσύνης με την ηλεκτρονική διασύνδεση δικαστηρίων που θα έδινε τη δυνατότητα σε όλους να βλέπουν μέσα από το ίντερνετ σε ποιο στάδιο βρίσκεται μια δίκη. Παρεχόταν πλέον, η δυνατότητα ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφου και η ηλεκτρονική παρακολούθηση της εξέλιξης της υπόθεσης. Στο τέλος του 2019 στο διοικητικό πρωτοδικείο Αθήνας θα υπήρχε δυνατότητα μια υπόθεση να έρχεται στο δικαστήριο το πολύ μέσα σε έξι μήνες, κάτι που ακόμα φαντάζει αδιανόητο. Είχαμε δημιουργήσει νέες αίθουσες στο Εφετείο Αθηνών προκειμένου να φιλοξενοούνται και να γίνονται γρήγορα μεγάλες δίκες. Είχαμε προχωρήσει σε σημαντική αύξηση και κάλυψη των θέσεων ειρηνοδικών, εισαγγελέων και διοικητικών δικαστών. 404 νέοι δικαστικοί υπάλληλοι στελέχωναν δικαστήρια όλης της χώρας για να καλύψουν τις ήδη υπάρχουσες ανάγκες και να βοηθήσουν στη λειτουργία των νέων ψηφιακών Ολοκληρωμένων Συστημάτων απονομής πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης.

Το 2015 σημαντικές υποθέσεις δημοσίου συμφέροντος χρόνιζαν στα συρτάρια ή παραγράφονταν γιατί οι αρμόδιες αρχές υπολειπορούσαν ή αδρανούσαν. Η αίσθηση της διαφθοράς ήταν διάχυτη και απαξίωνε την ίδια τη δημοκρατία.

Το 2019, από την αρχή της θητείας της Κυβέρνησης είχαν ενεργοποιηθεί οι αντίστοιχοι αρμόδιοι ελεγκτικοί μηχανισμοί και οι αρμόδιες εξεταστικές επιτροπές της Βουλής και τα πορίσματά τους παραπέμπονταν κατευθείαν στη Δικαιοσύνη. Είχαμε συστήσει την Γενική Γραμματεία Καταπολέμησης Διαφθοράς, ώστε να ελέγχονται οι ενέργειες προσώπων και υπηρεσιών που σχετίζονται με το δημόσιο συμφέρον και ασκούν δημόσια εξουσία. Για τις περιπτώσεις βαριάς οικονομικής εγκληματικής δραστηριότητας θεσπίσαμε νέους κανόνες που διευκολύνουν την εξιχνίαση των αντίστοιχων υποθέσεων και δίνουν στους εισαγγελείς τη δυνατότητα αξιοποίησης αποδεικτικών μέσων (πχ λίστες φοροδιαφυγής) που θα μπορούσαν σύμφωνα με το προηγούμενο καθεστώς να κριθούν μη αξιοποιήσιμα. Τροποποιήσαμε το Νόμο για το Πόθεν Έσχες ώστε να γίνουν πιο αποτελεσματικοί οι ελεγκτικοί μηχανισμοί.

Το 2019 είχαμε νέες διατάξεις που ρύθμιζαν τις χρηματοδοτήσεις, τις τραπεζικές δανειοδοτήσεις κομμάτων, την ιδιωτική χρηματοδότηση των κομμάτων (που για πάνω από 500 ευρώ θα έπρεπε πια να πραγματοποιείται υποχρεωτικά μέσω τράπεζας), την υποχρεωτική αναγραφή στοιχείων ταυτότητας χρηματοδότη, την υποχρεωτική κατ' έτος δημοσίευση οικονομικών στοιχείων των κομμάτων και την υποχρέωση ο ισολογισμός να αναρτάται και στην επίσημη ιστοσελίδα τους.

Το 2015 υπήρχαν ουσιώδεις ελλείψεις στην προστασία θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμπολιτών μας που στοχοποιούνταν λόγω χρώματος, φυλής, ταυτότητας φύλου ή οποιασδήποτε άλλης διάκρισης.

Το 2019 είχαμε θεσμοθετήσει μέτρα για την αντιμετώπιση του ρατσισμού, όπως η ενίσχυση της αντιρατσιστικής νομοθεσίας, η θέσπιση και λειτουργία Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, η ενίσχυ-

ση του ρόλου του Συνηγόρου του Πολίτη για την ίση μεταχείριση πολιτών. Θεσμοθετήσαμε τη Νομική Αναγνώριση Ταυτότητας Φύλου, προβλέποντας το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού σε σχέση με το φύλο και επεκτείναμε το Σύμφωνο Συμβίωσης στα ομόφυλα ζευγάρια, αντιμετωπίζοντας μια έλλειψη για την οποία είχαμε καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Δημιουργήσαμε τα «Σπίτια του Παιδιού» για εξέταση παιδιών θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων.

Το 2015 υπήρχαν σοβαρές ελλείψεις στην νομοθεσία για την ισότητα των δύο φύλων και την προστασία των γυναικών.

Το 2019 είχαμε κατοχυρώσει στη Βουλή τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης). Με νόμο παίρναμε κρίσιμα μέτρα (ενίσχυση της εκπροσώπησης των γυναικών στη Βουλή και στα όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ένταξη της διάστασης του φύλου στη σύνταξη των δημοσίων εγγράφων, ορισμός της υποχρέωσης των εργοδοτών να φροντίζουν για την εξάλειψη παραγόντων που ευνοούν τις διακρίσεις λόγω φύλου στο εργασιακό περιβάλλον, πρόβλεψη λειτουργίας Συμβουλευτικών Κέντρων Γυναικών σε όλη τη χώρα και Ξενώνων φιλοξενίας γυναικών - θυμάτων έμφυλης βίας) για να διασφαλιστούν αυτονόητα δικαιώματα των γυναικών που ως τώρα δεν ήταν κατοχυρωμένα, παρότι ίσχυαν σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες.

Το 2015 υπήρχαν μεγάλες ελλείψεις στις πολιτικές που δίνουν διέξοδο και προοπτική στους φυλακισμένους, για μια καλύτερη ζωή έξω από τις φυλακές, για Έλληνες και ξένους.

Το 2019 είχαμε ιδρύσει στις φυλακές περισσότερα Σχολεία Δεύτερης ευκαιρίας και Δημοτικά Σχολεία και με νόμο προβλέπαμε να ιδρυθούν και άλλα σχολεία όλων των βαθμίδων σε όλες τις φυλακές της χώρας, αν προέκυπτε σχετικό αίτημα. Θεσπίσαμε προγράμματα ελληνομάθειας σε όλες τις φυλακές της χώρας, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης κρατουμένων σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ σε όλες τις φυλακές της χώρας, δίναμε 20 υποτροφίες κάθε χρόνο σε κρατούμενους για να φοιτήσουν στο Ανοιχτό Πανε-

πιστήμιο. Είχαμε προσλάβει 588 επιπλέον υπαλλήλους για τις φυλακές, προκειμένου να στελεχωθούν οι υπηρεσίες φύλαξης, εξωτερικής φρούρησης, αλλά και οι επιστημονικές υπηρεσίες.

To 2015 οι σχέσεις Κράτους-Εκκλησίας βρίσκονταν εγκλωβισμένες σε ένα θεσμικό πλαίσιο που δεν επέτρεπε τους διακριτούς τους ρόλους.

To 2019 είχαμε αναλάβει πρωτοβουλίες για τον εκσυγχρονισμό αυτού του πλαισίου, σε σχέση με την μισθοδοσία των κληρικών, την αξιοποίηση της ανεκμετάλλευτης περιουσίας της Εκκλησίας και την επίλυση του ζητήματος των αμφισβητούμενων περιουσιακών στοιχείων. Προχωρούσαμε την διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος με άξονα την θρησκευτική ουδετερότητα του κράτους.

To 2015 το Σύνταγμα είχε μια σειρά από στοιχεία αναχρονιστικά, αλλά και προσβλητικά για το αίσθημα δικαιοσύνης των πολιτών.

To 2019 προχωρήσαμε σε μία μεγάλη πρόταση αναθεώρησης του Συντάγματος με κύριους άξονες της κατάργηση του νόμου Περί Ευθύνης Υπουργών, την θέσπιση αναλογικών και πιο δημοκρατικών και δίκαιων εκλογικών νόμων, τον περιορισμό των συνεχόμενων θητειών των βουλευτών, την καθιέρωση δικαιώματος νομοθετικής και δημοψηφισματικής λαϊκής πρωτοβουλίας, την διασφάλιση του δημόσιου χαρακτήρα των κοινών αγαθών του νερού και της ενέργειας και του δικαιώματος των πολιτών σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας, την κατοχύρωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων για τα εργασιακά δικαιώματα και τον εκσυγχρονισμό των σχέσεων Κράτους-Εκκλησίας.

To 2015 υπήρχε ένα ποινικό σύστημα απαρχαιωμένο, που δεν ανταποκρινόταν στις σύγχρονες συνθήκες και ήταν αμφιβόλου αποτελεσματικότητας.

To 2019, με την ψήφιση του Νέου Ποινικού Κώδικα και του Νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, συμβάλλαμε στη συνολική αναμόρφωση του Ποινικού Συστήματος της χώρας. Συγκεκριμένα, επαναπροσδιορίστηκε το πλαίσιο ποινών με βάση την αρχή της αναλογικότητας, εκσυγχρονίστηκαν τα τυπο-

ποιούμενα ποινικά αδικήματα, εισήχθησαν νέοι θεσμοί στο πλαίσιο της ποινικής δικονομίας που θα επέτρεπαν την αποσυμφόρηση των ποινικών δικαστηρίων και θα επιτάχυναν την απονομή Δικαιοσύνης.

Το 2015 υπήρχαν μεγάλες ανάγκες σε υλικές και κτιριακές υποδομές, αλλά και ανάγκες στελέχωσης προσωπικού.

Το 2019 είχαμε δημιουργήσει νέες αίθουσες στα δικαστήρια και είχαμε ολοκληρώσει τη διαδικασία απορρόφησης 2.400 αποφοίτων Νομικής για άσκηση σε Δικαστήρια και Εισαγγελίες αλλά και σε Δικηγορικά γραφεία.

